

64221

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE FİLM MÜZİKLERİ TARİHİ VE GELİŞİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BURÇAK ÖZDEMİRDEN

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 21/07/1997
Tezin Savunulduğu Tarih : 26/06/1997

TC. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Tez Danışmanı
Diğer Jüri Üyeleri

: Prof. Dr. Selahattin İçli
: Prof. Dr. Nevzat Atlığ
Öğ. Gör. Dr. Nail Yavuzoğlu

Dr. Selahattin İçli
Prof. Dr. Nevzat Atlığ
Öğ. Gör. Dr. Nail Yavuzoğlu

HAZİRAN 1997

ÖNSÖZ

Müzik sinemanın dramatik etkisini arttıran vazgeçilmez bir ögesidir. Türk sinemasında Film müziğinin tarih içinde ele alındığı, incelendiği ve sorgulandığı bu tezde bana yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Selahattin İçli ve kompozisyon bölüm başkan yardımcısı Dr. Nail Yavuzoğlu'na ve bana emeği geçen tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

Burçak Özdemirden

Haziran 1997

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR.....	IV
ÖZET	V
SUMMARY	VII
BÖLÜM 1. GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 2. TÜRK SİNEMA TARİHİ.....	2
2.1. TÜRK SİNEMASININ DOĞUŞU	6
2.2. KONULU FİLMLERE YÖNELİŞ.....	7
2.3. TİYATROKULAR DÖNEMİ 1922 - 1939.....	9
2.4. GEÇİŞ DÖNEMİ 1939 - 1949.....	13
2.5. İLK SİNEMACILAR DÖNEMİ 1949 - 1960.....	16
2.6. OLGUN SİNEMACILAR DÖNEMİ 1960 - 1965.....	20
2.7. 1965 SONRASI TÜRK SİNEMASI.....	23
BÖLÜM 3. SİNEMA VE MÜZİK.....	35
3.1. SESSİZ SİNEMADA MÜZİK.....	35
3.1.1. ÇEKİM SIRASINDA MÜZİK.....	36
3.1.2. GÖSTERİ SIRASINDA MÜZİK.....	36
3.2. SESLİ SİNEMADA MÜZİK.....	37
3.2.1. HAREKETLİ RESİMDE SES GEREKSİNMESİ.....	37
BÖLÜM 4. TÜRK SİNEMASINDA MÜZİK.....	45
4.1. FİLM, YÖNETMEN, MÜZİKÇİ ÜÇGENİ.....	45
4.2. YÖNETMENLER VE ÇALIŞTIKLARI MÜZİK ADAMLARI...59	
4.3. KRONOLOJİK OLARAK MÜZİKÇİLER VE FİMLERİ.....	74
BÖLÜM 5. ELEŞTİRMEN VE MÜZİK ADAMLARININ TÜRK FİLM MÜZİĞİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ.....	97
SONUÇ.....	109
KAYNAKLAR.....	112
ÖZGEÇMİŞ	114

KISALTMALAR

Y)	Yönetmen
M)	Müzişyen
a.g.e.)	Adı Geçen Eser

ÖZET

Türkiye’de ilk Film gösterisi Romanya uyruklu bir Polonya yahudisi Sigmund Weingberg tarafından 1896 yılında yapılmıştır.

İlk filmler Müdafaa-i Milliye Cemiyetinin, merkez ordu sinema dairesi katkılarıyla daha sonrada, Malul Gaziler Cemiyeti tarafından yapılmış ilk film Fuat Uzkınay tarafından çekilmiştir. 1914 - 1922 arası belgesel niteliğinde filmler çekilmiş ilk konulu filmlere yönelinmiştir. 1922 (2 film), 1923 (3 film), 1925 (3 film), 1929 (1 film), 1931 (1 film), 1933 (7 film), 1934 (3 film) ve böylece 1990'lara kadar sürececek bir serüven başlamış oluyordu. 1939 - 1949 yılları arasında bir geçiş dönemi yaşanmıştır. 1948'e kadar senede 2 - 4 film arasında oynayan eğri 1948'de 18 film çıkmış. İlk sinemacılar döneminde ise 1949 yılında 19 filme ulaşmıştır. 1950'de (22 film), 1959'da ise bu rakam 77 filme ulaşmıştır. Olgun sinemacılar dönemi (1960 - 1965) 65 senesinde 214 filmle rekor seviyeye ulaşmış. 1965 sonrası Türk sinemasında ise 301 filmle 1972 senesi en fazla film çekilen yıldır. 80'li yıllardan sonra yılda 68 filmle ani bir yükselmenin ardından 1990 yılından itibaren senede 6 - 10 filme yerini bırakmıştır.

Birçok konuda olduğu gibi toplumdaki tüm olumsuz gelişmeler sanat ve sanatçı eğitiminin yetersizliği, sinema ve film müziğinde de kendini geliştiren bir sektörün oluşmasını engellemiş, amatörlerin teknik arayışları olarak süregelmesine neden olmuştur. Burada Amatör yaptığı mesleğin sahibi olmayan kişi anlamındadır.

Türk sinemasında Filmin Müziğine ayrılan bütçe tüm maliyetin % 0;5 - 1'i arasındadır. Filmin bitiminden çok kısa bir süre sonra ticari endişe ile filme alel acele müzik yapılmakta adeta zamanla yarışan, daha doğrusu belli süreler içinde başlama ve bitme özellikleri dışında, Filme hiçbir katkı sağlamayan, genelde bir skoru, (Notasyonu) olmayan anlayışla yapılmaktadır.

Filmlerde Orkestral yazı kullanılmamaktadır. (genelde) kullanılsa dahi birlikte çalma alışkanlığı olmayan toplama müzisyenlerle oluşturulmakla,

hatta bir orkestra kaydını yapabilecek film stüdyosu bulmakta güçlük çekilmektedir. Müzik adamı herşeydir yani kompozitör, aranjör, kondüktör hatta ton maister.

Belli konularda ekolleşmiş besteciler yoktur. Besteci seçiminde seçilen yol kişisel Referans yada sağduyudur.

Film müziği eğitiminin Akademik bir boyut kazanması zamanı gelmiş ve geçmektedir. Bir film endüstrisi kurulmalı profesyonel boyutta eğitim ve ticari ilişkiler geliştirilmelidir. Yetenek olarak birçok konuda kendini kanıtlamış Türk insanının iyi bir eğitimle birçok uluslararası başarıya imza atacağı düşüncesi en büyük beklentimizdir.

THE HISTORY AND DEVELOPMENT OF THE FILM SOUNDTRACKS IN TURKEY

Cinema was first born in December 22nd 1895 on a public show that French Brothers Auguste Lovis Lumiere gave in Paris Grand Cafe.

In Turkey the history of prehistoric Cinema "The Big Candle" and "Optical Theatre" is known, but the date of the first public show of cinema has not been disclosed despite all the investigations made.

A shaw that Ercüment Ekrem Talu has personally witnessed at 1896-1897 "A Train's Entrance To Ciotat Train Station" (L'arrive Train En de la Ciotat, 1895) can be assumed as the first public show.

According to Nurullah Tilgen the first film show in Turkey was realised by a Polih's Jew Sigmund Weingberg at 1896.

Ayşe Osmanoğlu, daughter of Sultan II. Abdülhamit, in her memories states that the first cinema show was made by a French Joggler Bertrand at 1896 in Yıldız Palace, to sultan and palace population.

Sigmund Weingberg is one of the most important people in terms of introducing cinema to Turkey. It was also Weingberg that opened the first cinema saloon in 1908. The first 10-11 years that has passed between the first introduction of cinema in Turkey or to İstanbul to be more precise, to the first saloon has passed without leaving any traces except a few memories and a few newspaper news. Cinema was centralised mainly in Beyoğlu district until 1914. Shows in other districts are in minority. Turks became interested in cinema after 1914 Kemal Seden and Fuat Uzkınay have opened cinema saloons in Sirkeci and Demirkapı districts.

In Abdülhamit's Turkey where every proression were looked upon with suspicion, the foreign operators that came to Turkey with great difficulties were greatly influenced with Turkey's exotic look, an one of the most important man of Lumiere Brother's Alexandre Promio has visited İstanbul and İzmir and have shot films of Turkish Infantry, Bosphours, and Haliç. The films that were shot

by French, English, German and Italians were later shown in Turkey. Like Films on İstanbul at Weingberg's Tepebaşı Theatre at 1908, or The Revolution of Young Turks at 1909 in Odeon.

In 1914, when cinema was living its golden era in the west, when the directors were really creating masterpieces of art, there were no Turkish films shot. "Fuat Uzkınay" who first introduced cinema to schools for educational purposes and who has opened cinema saloons with "Seden" brothers, has become the person to first shoot a Turkish Film. He has learned how to operate a camera from the technicians of Messter Gessellschaft company who were invited from Vienna, and has shot demolishing the "Arc of Victory" erected in Ayastefenos by the Russians. 150 metre documentary "Demolishing of Russian Monument in Ayastefenos" has become the first Turkish Film, and the shooting date November 14th 1914 has become the birth date of Turkish Film. This film was followed by two long metered films directed by Weingberg and Fuat Uzkınay assistant director ; "Marriage of Himmet Ağa" and "Horror the Chickpeasman". Fuat Uzkınay after a trip to Germany in 1917 to become an expert, has passed to history as an active cinemaman of documentaries and normal films in the era of silent movies. He is the first cinemaman that has no connection with theatre.

"Müdafaa-i Milliye" Organisation aiming to establish physical and spiritual ties between the army and nation has encouraged shooting long metered films. A member of the organisation Sedat Simavi has shot a movie of Mehmet Rauf's "Pençe" (The Claw) play of four acts at 1917. Later on Fuat Uzkınay has finished "The Marriage of Himmet Ağa" that Weingberg has left half (1918). In the years of occupation the films were shot by Malulin-i Askeriye Muavenet Heyeti (Organisation of Veterans). The organisation first made a long film from the novel by "Mürebbiye" of Hüseyin Rahmi Gürpınar with the same name (1919). With Şadi Fikret Karagözoğlu, the famous comedian of that time, a comedy series were shot by the name of "Bican Efendi". Ali Efendi and Seden brothers have formed a company by the name of "Sinema İşleri" to

import foreign films to Turkey. This Company was effective until 1928. The simulations made of foreign movies at that era, is a proof of influence problem in Turkish cinema from start to our times. The first movements in Turkish cinema has begun with theatre actors getting involved with this business. This period when Muhsin Ertuğrul has started working as a director and the players of Darülbedayi (City) Theatre as actors and actresses has been identified as the "Era of Theatre People". Muhsin Ertuğrul has directed 29 films until the day he left cinema at 1953, and has been the only director at that era. His first movie as a director was the film of "İstanbul'da Bir Facia-i Aşk" (A Love Tragedy in İstanbul) produced by "Kemal Film" at 1922. At 1923 with the orders of Atatürk, for the first time in Turkish history Turkish women players Bedia Muvahhit and Neyyire Neyir went in front of the cameras for Halide Edip Adivar's scenario "Ateşten Gömlek" (Shirts of Fire).

The first sound film "İstanbul Sokaklarında" (On Streets of İstanbul) is a co production of Turkey, Greece and Egypt. The film was shot silent and later on dubbed in Paris Espinay Studios in 1931.

In 1933 various films of comedies, vaudevilles and operettas were shot. Famous Turkish poet Nazım Hikmet with nickname Mümtaz Osman wrote scenarios of "Karım Beni Aldatırsa" (If My Wife Betrays Me) and "Cici Berber" (Nice Barber). In 1935 Muhsin Ertuğrul shot first Rural film "Bataklı Damın Kızı Aysel" (Aysel, the Daughter of Swamp Roof). Muhsin Ertuğrul's last film is "Halıcı Kız" (Carpet Maker Girl) produced by Doğan Kardeş in 1953. Although this film's scenario was written by Mecbure Sami Alevok, and is the first colorized Turkish film, it was a failure and Muhsin Ertuğrul left cinema and decided to concentrate on theatre. Although he was famous as the founder of contemporary Turkish theatre he had a negative effect on Turkish cinema by insisting to work only with theatre people from players to technicians, and obscuring Turkish Cinema to develop a language and technique of its own.

An intermediate period was witnessed when the influence of theatre was dominant on Turkish film, and when new names emerged with new cinema understanding and new techniques, and new rules of cinema has been applied. Faruk Kenç who has directed "Taş Parçası" (Like a Stone) in 1939 was the first director who did not come out of theatre. In 1940 the first suspense film "Yılmaz Ali" (Ali the Courageous) was also introducing the first "star" Suavi Tedü. In 1947 the influence of Muhsin Ertuğrul was once more dominant with first films of Ferdi Tayfur and Kani Kıpçak. At that time a film produced by Turgut Demirağ, a man out of theatre, "Bir Dağ Masalı" (A Mountain Tale) was the first super production. At these years the first Turkish film contests were started. Another new period started with Ömer Lütfi Akad, who has established his own language and speciality to Turkish Cinema. "Vurun Kahpeye" (Kill the Bitch) is a very important cornerstone in Turkish cinema, and shows the first glitters of the new cinema understanding. Between 1951 and 1953 is era of films with a new language (like; Kanun Namına - In the Name of Law) and birth of new stars like Ayhan Işık and Belgin Doruk. In 1954 with Zeki Müren'n "Beklenen Şarkı" (The Song that Was Expected), has started the era of films with songs. After Akad, in the period of 1950-1966 more than 50 directors, some from theatre but great majority directly has worked in cinema. But the cinemaman era has been greatly influenced by foreign influences, political climate, reactionary currents, and economic depressions. Therefore only about a dozen of directors are important enough to mention.

The second phase of cinemaman era started from 1960 to our day started with the same time of a very important political event, the May 27 1960 Revolution. 1955-1960 era was an era of enormous development. But on the contrary 1960-1966 era was an era of going backward for cinema.

The era of mature cinemaman has started with the Revolution, a new constitutional order was established, and the freedom that could not be practised in the previous political era has been guaranteed by the new

constitution. In the beginning of this new era our cinema was maybe at the beginning of its most productive period. The films shot each year, the number of spectators, number of cinema saloons were constantly increasing. In spite of all these our cinema has fallen in a chaos that has never been witnessed in history. Cinema never practised the freedom of the new constitutional order.

This was an era when the spectators that has been watching Turkish films were repelled from Turkish cinema. This unexpected disappointment were coming that were really interested with cinema, giving it the importance it had earned.

Turkish cinema that has been enriched with various contributions including "Arabesk" until 1983, has written that year in its history as film burning year. In addition woman heroes, and women problem that has been rooted in Turkish cinema in previous years had been emerging as a new tendency. This tendency was positive in terms of drawing women spectators to the saloons. But this time video had become a real danger and video shows in public places became a threat to Turkish cinema. The increase in Turkish films in 1984 was a proof that these films were made for video (16 mm. ones).

The voice contribution in cinema started with the picture. Thomas Alva Edison has handled this problem with his famous "vitascope". But these efforts were unsuccessful until the invention of Triod Lamp that has caused the development of the radio. Lee De Forest, who invented the Triod Lamp, in that sense made great contributions. In first short metered films there were no players. When players started to be seen in the movies, the problems began. Because of difficulty in finding players, and theatre players transferring to the cinema caused a lot of problems. Theatre players were used to get concentrated to the whole of the play and to play it thoroughly. On the other hand in cinema the film was shot in small plans and separately. This were ruining the concentration of the players and the results were

undesirable. To solve the problem one of the movie producers tried to make music through shooting the film. Small bands 3-5 musicians were playing music in accordance with the scene and this was intensifying the concentration of the players. In time these music bands started to enter the cinema saloons. At earlier times these bands were playing popular tunes that everybody knew. But in time they started to play music that were especially composed for that movie.

At earlier times music was played in the saloons just to interrupt the silence. But in time it was understood that music was an inseparable part of the movie. In the earlier times of voice movies, sound was used generously and especially in many musicals made in that time.

The voice movie in Turkey has started with a Co production of Turkey, Greece and Egypt under direction of Muhsin Ertuğrul in 1931 : "İstanbul Sokaklarında" started its vision in 1931 in Beyoğlu Melek and Elhamra Cinemas. In the movies that were shot silent and dubbed later for background music Turkish music played with Turkish musical instruments were widely used. Then application of Turkish music to movies were made by composers like Muhittin Sadak and Mesut Cemil Tel, who knew both classical music and Turkish music very well. We can recite Faruk Yener in Classical Music, Muzafer Sarısözen and Sadi Yaver Ataman for Turkish Folk Music and Fecri Ebcioğlu in Pop Music who made conscious contributions in movie music.

In 1938, after the Egypt Cinema had entered the Turkish cinema market films with a lot of songs became fashionable. But Turkish spectators started to get bored from long Arabic songs. This problem was solved by applying our conditions to these songs : Merely to rewrite Turkish verses to these songs and having them sung by Turkish artists. This is the birth reason of Arabesk Music. Composers like Münir Nurettin Selçuk, Sadi Işıl, Zeki Duygulu, Kadri Şençalar and Şükrü Tunar composed Turkish music to such movies by using Turkish musical forms and verses. After a while when producers started to make Turkish movies with Turkish singers without any -

artistic Turkish spectators started to like Turkish songs instead of Arabic songs the conditions. The spectators were not looking for good play. They were happy to see and hear precious singers like Safiye Ayla, Müzeyyen Senar, S.T.Gülberman, Zeki Müren. Especially the movies of Zeki Müren with their richness in costumes, songs and clothes was making great business.

In 1950 with Nedim Otyam a new era was starting in Turkish cinema. Special movie music from then on was not a music applied to that movie, but a music composed especially for that movie taking in consideration it's scenario directing and players. After 1952-1953 some of the composers who composed movie music are H. Ferit Alnar, Nezihi Gülcüoğlu, Orhan Barlas, Sebahattin Kalender and Nevit Kodallı.

We are very happy that a new generation is coming to us with precious material. Some are making music for the cinema and some are making cinema music.

BÖLÜM 1.

GİRİŞ

Bu tezde Türk sinemasının tarihsel gelişimiyle birlikte Film Müziği konusunda sektörü elinde tutmuş besteciler ve müzik adamları incelenmiştir. Türk sinemasında müziğin ne derece doğru kullanıldığı gerçek anlamda Türk Film Müziğinin olup olmadığı, bu müzikleri yapan müzisyenlerin müzikal kariyerleri, eğitimleri neden sonuç ilişkisiyle incelenmiş, birçok müzik adamının Film müziği hakkındaki bilgi ve görüşleri karşılaştırılmıştır.

Dünyada bir filmin müziğine ayrılan bütçesi % 7,5 - 10 arası iken Türk sinemasında % 0,5 - 1 arasında seyretmesi, müziğe ve müzik adamına verilen değerin göstergesidir.

Dünyada film müzikçisi filmin bitiş tarihinden itibaren 2 - 6 - 24 ay gibi sürelerde müziği bitirmekte ülkemizde 1 ila 6 gün arasında müzik yapılmaktadır.

Dünyada özel film müziği orkestraları kadrolaşmış ve büyük bir teknik birliktelikle çalmaktadırlar. Türkiye’de böyle bir orkestranın varlığı bile hayal midir?

Dünyada kompozitör, aranjör, kondüktör, tom maister gibi teknik adamlar bir grup anlayışı içinde çalışırlar bizde bunların hepsi bir kişimidir?

Film müziği, eş, dost, akraba üçgenine göremi yaptırılmaktadır. Yoksa gerçek müzik adamları, tarzlarına ve filmin konusuna göre mi seçilmektedir?

Bu sorular gittikçe çoğaltılabilir. Ama burada sonuç her sorunun olumsuz bir yanıtla cevaplanacağı gerçeğidir.

Bu tezde Türk Sinema Tarihine paralel olarak Türk Film Müziği, Yönetmenleriyle, Müzikçileriyle az da olsa devletin katkılarıyla yaşatıldığı ve belgelendiği 1990 yılına kadar incelenmiş geçmiş ve gelecek arasında yaşadığımız bu dönemde acilen atılması gereken adımlar, ve önlemler, iyiyi, doğruyu, bilimselliği simgeleyecek bir anlayışa dönüşmesi gereği vurgulanmak istenmiştir.

BÖLÜM 2.

TÜRK SİNEMA TARİHİ

Sinemanın Türkiye'ye girişi hakkında kesin bir tarih vermek, elde olan tüm kaynaklara rağmen mümkün değildir.

Sinema daha doğrusu "sinematograf" ilk olarak, Fransız Auguste Lovis Lumiere Kardeşlerin Paris'teki Grand Cafe'de 22 Aralık 1895 te halka yaptıkları ilk gösteri ile doğmuştur.

Amerikada Thomas Alva Edison'un kinetoskop'u (sonradan vitaskop) ile yapılan ilk gösteri 15 Nisan 1894 tarihindedir. Almanya'daki bilinen ilk gösteri 1 Kasım 1895 günü Berlin'de Wintergarten'de (kış bahçesi) Max ve Emil Skladanowsk Kardeşlerin aygıtı ile yapılmıştır.

Türkiye'de sinemanın tarih öncesi dönemi "büyük fener" ve "optik tiyatro" gösterilerinin tarihleri bilinmekle beraber "Diorama" 1843, "Osmorama" 1855, "Diophanorama" 1855 halka açık ilk gösterinin kesin tarihi bugüne kadar yürütülen tüm araştırmalara rağmen kesin olarak bilinmemektedir. [1]

II. Abdülhamit'in kızlarından Ayşe Osmanoğlu anılarında ilk film gösterisi Bertrand adlı bir Fransız hokkabaz tarafından 1896 da Padişaha ve saray halkına olmak üzere Yıldız Sarayında yapıldığından bahsetmektedir.

Rakım Çalapala'ya göre sinema ilk olarak bir Fransız ressam tarafından memlekete sokulmuştu.[2]

Nurullah Tilgen sinematograf aygıtı yapımının çoğalmasi ile birlikte Lumiere kardeşlere bağıli temsilcilerin Türkiyede film gösterilerinde bulundukları belirtmekmektedir.

[1] Nijat Özön, Türkiye'de Sinema, Arkın Sinema Ansiklopedisi cilt 2 İstanbul 1976

[2] Rakım Çalapala, Türkiye'de Filmcilik - Filimlerimiz (yerli film yapanlar cemiyeti) İstanbul 1947

Nurullah Tilgen başka bir yazısında ise öncülüğü Romanya uyruklu bir polonya yahudisi olan Sigmund Weingberg'e verip "Film gösterme icadından bir yıl sonra, yani 1896 yılında memlekete gelmiştir." [3] demiştir.

Weingberg'in gösterisine ait bilgiye ise Ercüment Ekrem Talu'nun bir yazısında rastlıyoruz. Talu'nun 1896 - 1897 sıralarında fiilen bulunduğu bu gösteri İstanbul'un, Galatasaray'daki sponeck birahanesinin salonunda gerçekleşmiş, Lumiere kardeşlerin ünlü ve olay yaratan, seyircileri dehşete düşüren filmi "Bir Trenin Ciotat Garına Girişi" (L'arrivee d'un Train en Gare de la Ciotat, 1895) büyük bir tepkiyle izlenmişti. Ercüment Ekrem Talu o dönemde togal sayılacak bir tepki ile olayı şöyle anlatmıştır.

"Avrupa'nın bir yerinde bir istasyon, bacasından fosur fosur kara dumanlar savuran bir lokomotif, peşinde takılı vagonlar duruyor. Rıhtım üzerinde telaşlı telaşlı insanlar gidip geliyor. Amma ne gidiş geliş! Hepsini sar'a nöbetine tutulmuş sanırsınız. Hareketler o kadar hızlı, ölçüsüz ve acayip ki...

Tren kalktı, bittabi sessiz sedasız. Aman yarabbi! Üstümüze doğru geliyor. Zindan gibi salonun içinde kıpırdamalar oldu. Trenin perdeden fırlayıp çığnemesinden korkanlar ihtiyaten yerlerini terkettiler galiba. Haniya bende korkmadım değil; Lakin merak galip gelip beni iskemleye mıhladı. Bereket versinki tren çabuk geçti...gitti" [4]

Fransız Pathe kardeşler şirketinin temsilciliğini yapan Weingberg den sonra yine bir yahudi olan Matalon Beyoğlu'nda Lüksemburg apartmanlarında (bugün saray sinemasının bulunduğu bina) kiraladığı bir odada film göstermeye başlıyor.

Ertesi yıl (1897) Cambon adında bir Fransız Weingberg'in Pathe makinasından daha üstün nitelikte bir makina ve daha uzun metrajlı filmlerle halep çarşısındaki Varyete Sirk ve Tiyatrosu'nda gösterime başlaması aralarında uzun yıllar sürecektir bir rekabet ortamının başlamasına ve halkın

[3] Nurullah Tilgen, Bugüne Kadar Filmciliğimiz, Yeni Yıldız Dergisi 1956

[4] Nijat Özön, Türk Sinema Tarihi, Artist Yayınları İstanbul 1962

rağbetini kazanmak için sürekli yenilik ve arayış içinde olmalarına neden olmuştur.[5]

İstanbul'da bu yıllarda gösteriler sadece Lumiere ve Pathe makinalarıyla yapılan Weingberg ve Cambon'un gösterileriyle sınırlı kalmamış; 1897 yılının Ocak ayında "Cinevitograph", Mart ayında Edison'un "Yeni Sinematograf", 1898'de "İngiliz Yeni sinematograf" daha sonra da "Royal Cinematograf" (1901), "American Biograph" (1902) ile gösteriler yapılmış, ancak Weingberg daha ortak davranması gösterilerinin sürekliliğini koruması ve daha sonra "sinemacı" olarak ön plana çıkması ile Türk sinemasında önemli bir yere gelmiştir.

Bu arada "sinematograf" gösterilerine yer veren tiyatro, varyete ve sirklerin sayısı da gün geçtikçe artmaktadır. Örneğin Tepebaşı Tiyatrosu, Vezneciler'de Abdi Efendi Tiyatrosu, Odeon Tiyatrosu, Beyoğlu Sirk, Şehzadebaşı Feyziye Kiraathanesi, Concordio Tiyatrosu, Vargete Tiyatrosu gibi.[6]

Sinema böylece Türkiye'ye girmiştir, ne varki gerçekte sinema henüz Türkiye'ye değil, İstanbul'a ve özellikle İstanbul'un bir semtine Beyoğlu'na girmiştir. Seyircisinin çoğunluğu ya "Levanten" ler yada Pera'nın yabancı uyruklularıdır. Gösterilerle ilgili el ilanları, tanıtımlar bile Türkçe'den başka her dilde bastırılıyor, çoğunlukla Fransızca, Rumca, Ermenice, Almanca vb. [7]

Ülkemizde ilk sinema salonunu açan (1908) yine Sigmund Weingberg'di. Salon Tepebaşı'nda yıkılan eski şehir tiyatrolarının komedi bölümünde şimdi Tepebaşı sergi sarayının bulunduğu yerdeydi. Pathe adıyla kurulan bu sinemayı (Cinema - Theatre) daha sonra Pera'da (Beyoğlu ve Taksim civarında) halka açılan Cine -Oriental, Cine - Palonce, Cine Place ve Cine-Magic gibi belli başlı sinema salonları izledi.

[5] Nurullah Tilgen, a.g.e.

[6] Metin And Türkiye'de Sponek Birahanesindeki İlk Sinema Gösterisinin Öncesi Ve Sonrası, Milliyet Sanat Dergisi, Sayı 106 15 Kasım 1974

[7] Giovanni Scognamillo, Türk Sinema Tarihi I, İstanbul 1987

Sinemanın Türkiye'ye ilk girişı (1896 - 1897) ile ilk sinema salonunun açılışı arasında yaklaşık 10 - 11 yıl arkasında birkaç anı ve birkaç gazete haberi bırakarak geçiyor.

İstanbul' da sinema 1914 yılına kadar Beyoğlu'nda merkezleşmiş kentin diğer semtlerinde gösteriler azınlıktadır. 1908'de Psihuli kardeşler Veznecilerde İstanbul Tiyatrosunu kiralıyorlar, 1910'da Weingberg Şehzadebaşı'nda gösteriler düzenliyor,Kadıköy'de Apollon Kuşdili'nde Kuşdili, Ortaköy'de Taş Merdiven, Büyükkada'da İskele Meydanı sinemaları açılıyor.

Türklerin sinema işletmeciliğine el atmaları 19 Mart 1914 yılında Şehzadebaşı'nda açılan "Milli Sinema" salonu ile olmuştur. Bu salon Murat Bey ile Cevat Boyer'in birlikte açtıkları ilk sürekli sinema olma özelliğini taşımaktadır. Aynı yılın 6 Temmuz günü Kemal Seden ile Fuat Uzkınay Sirkeci'de Ali Efendi Sineması'nı, daha sonra da Demirkapı'da Kemal Bey Sineması'nı açmışlardır.

Bütün bu yeni açılan Türk Sinemalarına rağmen henüz bir Türk sineması yoktur. Weingberg Türkiye'de tek uzman sinemacıdır. Pathe'den sonra Fransız Gaumont Şirketi de temsilcisi Rum Telemakos Spiridis ile; Türkiye'ye girmiş, bir dağıtım şirketi ise (Cine Theatrale D'orient) Alman ve Danimarka filimlerini işletmektedir.[8]

Daima "Egzotik" görüntüler peşinde olan yabancı operatörler sinema yoluyla Türkiye'yi keşfediyorlar. Lumiere kardeşlerin en ünlü adamlarından biri olan Alexandre Promio her türlü yenilikçi harekete büyük bir kuşku ile bakılan Abdülhamit Türkiyesi'ne çok zor koşullar altında girmiştir. Promio İstanbul ve İzmir'de filimler çekmiş, Türk piyadeleri'ni, Boğaziçi'ni, Haliç'i görüntülemiştir. 1896 - 1899 yılları arasında Felix Mesguich, Francis Doublier, Charles Moisson, Perrigot gibi operatörler Primo'yu takip etmişler ve Lumiere kardeşlerin 1897'de yayınlanan bir kataloğunda Mısır'ın yanında Türkiye'de çekilen görüntülere'de yer vermiştir.

[8]Giovanni Scognamillo, a.g.e.

Fransızlar, İngilizler, Almanlar ve İtalyanlar tarafından çekilen filimler daha sonra Türkiye’de gösterime girmiştir. Ocak 1899’da Odeon’da Boğaziçi görüntüleri 1908’de Weingberg’in Tepebaşı Tiyatrosu’nda İstanbul üzerine filimler 1909’da Odeon’da Genç Türkiye’nin Devrimi adlı filimler... 14 Aralık 1910 tarihli gazeteler Cinema Pathe’nin 1000 metrelik bir filmde Osmanlı ordusunun manevralarını, Sultan V. Mehmet’in Geçişi, Sultan Edirne’de, Sultan’ın Selamlığı, Sultanın Dönüşü konulu bir filmin oynatıldığından bahsediyorlar. Osmanbey’de The Star American Bioscop adlı Amerikan Sineması Türkiye’de Meşrutiyet” adlı bir film sunuyor. Gene aynı sinemada Sırp Kralı’nın İstanbul’da yolculuğu gösteriliyor.[9]

1914 yıllarında Batı Sinemada ilk “altın çağı”nı yaşarken; Amerika’da Chaplin, Keystone dizisini çevirirken; Fransa’da Louis Fevillada “Fantom” ile olay yaratırken; İtalya 417 filimlik bir yapım içinde “Cabriara” gibi üstün nitelikte “Sperduti Nel Buio” gibi gerçekçi filimler verirken; İsveç’te Sjostrom ve Stiller ilk önemli yapıtlarını yönetirlerken; Türkiye’de hiçbir Türk filmi çevrilmemişti.

2.1. TÜRK SİNEMASININ DOĞUŞU

Türkiye’de sinemayı eğitim amacıyla ilk kez okula sokan ve “Seden” kardeşlerle birlikte ilk yerleşik sinema salonlarını açan “Fuat Uzkınay” aynı zamanda ilk Türk Filmini çeken kişi oldu. 28 Temmuz 1914’de Avusturya - Macaristan İmparatorluğu’nun Sırbistan’a savaş açması, ardından Osmanlı İmparatorluğu’nun Almanya ile gizli bir ittifak yaptıktan sonra 11 Kasım 1914’te itilaf devletlerine resmen savaş ilan etmesi, sinema tarihimiz açısından önemli bir olaya, ilk Türk Filminin çekilmesine neden oldu.

Savaş katılımımızın üçüncü günü 1876 -1877 yıllarında Osmanlı - Rus savaşı sırasında Rusların Ayastefenos’a “Zafer Anıtı” olarak diktikleri kule yıkılacak ve yıkım olayı filme alınacaktı. Anlaşma sonucu davet edilen Sacha- Messter Gesselchaft adlı bir yabancı şirketin teknisyenleri çekimi

[9] Nijat Özön, Türkiye’de Sinema Arkın Sinema Ansiklopedisi cilt 2, İstanbul 1976

görüntülemek için Viyana'dan Yeşilköy'e geldikleri halde halk bu olayı bir Türk'ün gerçekleştirmesinde ısrar etmiştir. Ve Fuat Uzkınay orada yabancılardan alıcının nasıl kullanılacağını öğrenmiş 150 metrelik "Ayastefonostaki Rus Abidesinin Yıkılışı" adlı belgeseli, Türk sinemasının ilk filmi olarak çekmiştir. 14 Kasım 1914 Türk sineması için bir doğum tarihidir.

Bu ilk filmi Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın emriyle kurulan ve yönetimi Weingberg, yönetim yardımcılığı Fuat Uzkınay tarafından üstlenilen "Merkez Ordu Sinema Dairesi"nin çektiği aktüalite filimleri izledi. 1916 yılında savaşla ilgili "Çanakkale Muharebeleri" gibi belge filimleri yanında, "Himmet Ağanın İzdivacı" ve "Leblebici Horhor" adlı konulu uzun metrajlı filimlerinde çekimine başlandı ancak bu filimler bitirilemedi. Merkez Ordu Dairesi'ndeki teknik donanımın yetersiz olması nedeniyle bu kurumun dışında film yapma olanakları arandı.

1916'da Osmanlı İmparatorluğu'nun Romanya'ya savaş ilan etmesiyle, Romanya uyruklu Weingberg, merkez ordu sinema dairesi'ndeki görevinden uzaklaştırılmış, yerine Uzkınay tayin edilmiştir. Uzkınay 1917'de Almanya'ya yaptığı bir uzmanlaşma yolculuğundan sonra, gerek görüntü yönetmeni gerekse belge film yönetmeni olarak; Sessiz Sinema döneminin faal bir sinemacısı olmuştur.

Uzkınay sinema tarihinde tiyatroyla ilgisi olmayan ilk gerçek sinemacıdır. Görüntü yönetmeni olarak, hatta dönemin tek uzman görüntü yönetmeni olarak ilk belgesel filmlere imzasını atmıştır.

2.2. KONULU FİMLERE YÖNELİŞ

Türkiye'de konulu filmlere ordu ile halk arasında maddi - manevi katkılar oluşturacak bir bağ kurmaya yönelik çalışmalar yapan Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin gelir kaynaklarını genişletebilmek amacıyla başlanmıştır.[10]

[10] Nijat Özön, Türk Sinema Tarihi, İstanbul, Artist Yayınları 1962

Film yapımı için bir alıcı satın alan derneğin üyelerinden Sedat Simavi, sinemanın halk tarafından benimsenip sevilmesi için kısa filmlerin yanı sıra konulu uzun filimler çekilmesi gerektiğini ileri sürdü ve bu düşüncesini gerçekleştirmek üzere ilk olarak Servet-i Fünun yazarlarından Mehmet Rauf'un "Pençe" adlı dört perdelik oyununu sinemalaştırdı.(1917) Ardından aynı yıl Casus filmini yaptı.

Sigmund Weingberg'in yarım bıraktığı "Himmet Ağanın İzdivacı" nı Fuat Uzkınay savaştan sonra 1918 yılında tamamladı. İlk sinemayla ilgili "tenkit" ler "Temaşa" dergisinde Muhsin Ertuğrul ve Galip Arcan'ın yazılarıyla başladı. İlk tarihsel film denemesi olan "Alemdar Vak'ası Yahut Sultan Selim-i Salis" Sedat Simavi tarafından çekilmeye başlandı ancak yarım kaldı.

İşgal yıllarında film çekme işini Malul-in-i Askeriye Muavenet Heyeti (günümüzdeki adıyla Malul Gaziler Cemiyeti) üstlendi gelir kaynaklarını çoğaltmak amacıyla bir sinema kolu kurarak sinema alanına el atan bu cemiyet, Merkez Ordu Sinema Dairesi ile Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin sinema aygıtlarını devraldıktan sonra bir stüdyo kurdu ve yönetimini Fuat Uzkınay'a verdi. Dernek ilk konulu film olarak Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Mürebbiye" adlı romanında uyarlanan aynı isimdeki filmi çekti. (1919) Ayrıca bu filmin çekimi sırasında başta Sultanahmet ve Fatih mitingleri olmak üzere birçok olay filme alındı. 1920 senesinde İsmet Fahri Gülünç'ün ilk komedi denemesi "Tombul Aşığın Dört Sevgilisi" yarım kaldı. Dönemin ün yapmış güldürü sanatçısı Şadi Fikret Karagözoğlu "Bican Efendi Vekilharç" adlı 22 dakikalık kısa filmiyle ilk güldürü tipini yarattı. Ardından "Bican Efendi Mektep Hocası" ve "Bican Efendinin Rüyası" adlı filimleri gerçekleştirdi. Ali Efendi (Öztuna) yeğenleri Şakir ve Kemal Seden kardeşlerle yeni bir "aile ortaklığı" girişiminde bulunup "Sinema İşleri" şirketini kurdular. Yabancı filmleri yurda ithal etmek amacıyla kurulan şirket çalışmalarını 1928'li yıllara kadar sürdürdü. Önceleri kısmen daha sonra tamamen zamanın tiyatrosuna bağlı olan sinema Meşrutiyet Tiyatrosunun genel uyarlama yönetimi koruması ve uygulamasının etkisinden uzun süre kurtulamamıştır.

Bu dönemde yabancı filimlerden etkilenecek yapılan uyarlamalar; emekleme çağından günümüze kadar Türk sinemasında etki sorununu sürüp

gittiğini göstermektedir. Kısaca tekrar gerekirse “Himmet Ağa’nın İzdivacı” bir Molie’re uyarlamasıdır, “Pençe” Fransız toplumsal - Ruhbilimsel tiyatrosunun ağır izlerini taşımaktadır. “Binnaz” geniş bir yoruma göre Victor Hugo’dan esinlenmiştir; “Bican Efendi” ise bir uyarlama sahne oyunundan çıkmadır.[11]

2.3. TİYATROULAR DÖNEMİ (1922 - 1939)

Türk sinemasında ilk kıpırdanmalar tiyatrouların bu alana el atmasıyla başladı; yönetmen olarak Muhsin Ertuğrul’un oyuncu olarak Darübedayi (Şehir Tiyatrosu) oyuncularının iş başına geçtiği bu dönem sinema tarihimizde “Muhsin Ertuğrul ve Şehir Tiyatrosu Tekeli” ya da “Tiyatroular Dönemi” olarak da adlandırılır. Sinemayı kesinlikle bıraktığı 1953’e dek 29 film çeviren Muhsin Ertuğrul, bu on yedi yıllık dönemin tek yönetmeni oldu.

Sinemayla 1916 yılında Berlin’de tiyatro çalışmaları yaparken ilgilenmeye başlayan Muhsin Ertuğrul, yurda döndükten sonra ilk özel yapım evi olan “Kemal Film” adına çevirdiği “İstanbul’da Bir Facia-i Aşk” adlı filimle ilk yönetmenlik denemesini yaptı. (1922)

Bu filimi Yakup Kadri’nin Boğaziçi Esrarı/ Nur Baba takip etti. Bundan bir yıl sonra Atatürk’ün emriyle Türk asıllı ilk Türk kadın oyuncular Bediâ Muvahhit’le Neyyire Neyir, Halide Edip Adivar’ın Ateşten Gömlek senaryosuyla kamera karşısına çıktılar. 1923 Peyami Safa’nın sözde kızlarını Dikran Çuhacıyan - Takfor Nalyon ikilisinin ünlü Leblebici Horhor’u (1923) filime alınıyor bu filmin başarısızlığa uğramasına rağmen kaynağı iki Fransız yazarına dayanan (Paul Aviter, Clocguemin) gerilime dayalı bir tiyatro uyarlaması olan kız kulesinde bir facia çekiliyor.(1923)

Ayrıca Kemal Film 1922 yılında Fuat Uzkınay yönetiminde “Zafer Yollarında” ve “İzmir Zaferi” olmak üzere iki filim gerçekleştirmiştir.

[11] Giovanni Scognamillo, Türk Sinema Tarihi I. cilt, Kasım 1987

Kemal Filim'in yapımcılığa son vermesi üzerine Muhsin Ertuğrul önce İsveç'e sonra'da Rusya'ya gitmiştir. 1925'de Rusya'ya giden Ertuğrul orada üç film çeviriyor (Spartaküs, Tamille, Beş Dakika) Yurda döndükten sonra İpekçi kardeşlerin ülkemizin ikinci önemli yapımevi olan İpek filmi kurmalarına önayak olmuş uzun süre bu kuruluşta yönetmen olarak çalışmıştır. 1929 yılında bu şirketin ilk filmi olan Ankara Postası'nın çekimi ve yine bir tiyatro yapıtı olan François de Curel'in Acımasız Toprak oyunundan Reşat Nuri Güntekin'in "Bir Gece Savaşı" olarak uyarladığı film çekiliyor.

Bu arada sinema tenkitleri "Vakit" gazetesinin haftalık eklerinde Fikret Adil'in katılmasıyla sürdürüldü. İlk ortak yapım olan "İstanbul Sokaklarında" adlı film çekildi. 1931 ilk sesli Türk filmi sayılan Türk, Mısır, Yunan ortak yapımı filmin dublaj işlemi Paristeki Espinay Stüdyolarında yapıldı. Film sessiz olarak çekilip sonradan yapılan dublajla seslendirilmiştir.[12]

Arif Kaptan, Ferdi Tayfur, Mehmet Moralı, Hadi Ün, Hazım Körmükçü, Sait Köknar ve Ercüment Behzat bu gibi Dar-ül - Bedayi oyuncularının (tiyatrocular) egemen olduğu dönemde ve bu oyuncularla çekilen "Bir Millet Uyanıyor", Muhsin Ertuğrul'un en önemli filmi kabul edilir. Bu film Türk Sinema Tarihinin ilk önemli filimlerinden biridir. [13]

1933 yılında 4 uzun 3 kısa konulu film çekildi. Güldürüler, vodviller ve operet türü filmler çekilmeye başlandı.[14] Mümtaz Osman takma adıyla senaryo çalışmalarına başlayan Nazım Hikmet Ran'ın, tipik bir Fransız vodvili olan "Karım Beni Aldatırsa", Mahmut Yesari'nin Söz Bir Allah Bir, yine Nazım Hikmet'in müzikli vodvili Cici Berber, Yunanlı yazar Gregorios Ksenopulos'un Milyon Avcıları, Max Neufeld'in Sehnsucht 202 filmini kaynak olarak alan Nazım Hikmet imzasıyla Milyon Avcıları ve kısa öykülü film

[12] Çetin A. Özkırım, Türk Filimciliği, İlk Sesli Filimlerimiz Ve Beyaz Perdede Tiyatro Oyunları, Sayı 1, 1 Ocak 1962

[13] Erman Şener, Kurtuluş Savaşı Ve Sinemamız Dizi Yayınları, İstanbul 1971

[14] Doç. Dr. Alim Şerif Onaran, Muhsin Ertuğrul'un Operet Filimleri Yedinci Sanat, Sayı 9, 1973

denemesi Düşün Gecesi/ Kanlı Nigar, Dar-ül - Bedayi oyuncularından Hazım Körmükçü'nün ilk kez yönetmenlik yaptığı "Yeni Karagöz" 1933 yılının belli başlı filimleri olarak sayılabilir.

1934 senesinde 3 film çekildi aynı yıl Ka-Ka film şirketi Halil- Kamil tarafından kuruldu. Muhsin Ertuğrul'un yönettiği tamamen yerli kaynağadayan "Leblebici Horhor Ağa" 2.Venedik uluslararası film şenliğinde "Onur Diploması" aldı.

1935 yılında Ertuğrul "Bataklı Damın Kızı Aysel" ile ilk köy filmini gerçekleştirdi. Bu film'de Cemil Çambeli'nin - Selma Lagerlöf'un "Töser Fran Stormyrtorpet" adlı uzun öyküsünden uyarladığı Sovyet sinemasının tipik bir örneğidir. Bu filmin bir özelliği oyuncu Cahide Sonku ile bir Yıldız yaratması olmuştur.[15]

Musahipzade Celal'in oyunları Aynoroz Kadısı (1938), ve Bir Kavuk Devrildi (1939), Ziya Şakir Sako'nun Allahın Cenneti (1939), Jean De Letroz'in "Bichon" adlı oyunu Tosun Paşa (1939), Victor Fleming'in "The Way Of All Flesh" filminin uyarlaması Şehvet Kurbanı, Mahmut Yesari'nin Georges Feydeau'nun "Bit Yeniği" filminden uyarladığı Akasya Palas (1940), yerli kaynaklara dayalı Nazım Hikmet Ran'ın senaryosu Kıskanç (1939-1942) iki senaryo yazarı (Burhan Felek, Necdet Mahfi Ayral) iki görüntü yönetmeni olan (Cezmi Ar, Yoakim Filmeridis) film Nasrettin Hoca Düşünde (1940-1943) (Ertuğrul'un tarafından başlanan film, Ferdi Tayfur tarafından tamamlanmıştır.) Yayla Kartalı 1945, Nazım Hikmet'in Kızılırmak-Karakoyun (1947), bu dönemin filimleridir.

İpek filmin yapımcılığa ara vermesi üzerine Muhsin Ertuğrul kendi hesabına çalışmış ve sinemadan kesin olarak ayrılmasına neden teşkil ederek bir Doğan kardeş yapımı olan Halıcı Kız'ı (1953) çekmiştir. Senaryosu Mecbure Sami Alevok'un imzasını taşıyan bu film ilk renkli Türk filmi olma özelliğini taşımaktadır, yıkanma ve baskı işleri Almanya'da yapılan bu film tutulmamış ve Muhsin Ertuğrul sinemadan çekilerek tiyatro çalışmalarına ağırlık vermiştir.

[15] Nijat Özön, Türk Sinema Tarihi, Artist Yayınları, İstanbul 1962

17 yıl Türk sineması Muhsin Ertuğrul'un tekelinde kalmıştır. Bu süre içinde yönetmiş olduğu 29 filmin en azından üçte ikisi ya yabancı kaynaklardan alınma yada batı sinemasının çeşitli etkilerini taşımaktadır. Bunlardan sekiz tanesi özgün senaryoya bağlı kalarak, onbiri sahne yapıtlarından uyarılma ve üç tanesi de yeniden çevirimdir. Muhsin Ertuğrul'un 1922 yılında başlayıp, sinemayı kesinlikle bıraktığı 1953 yılına kadar süren Tiyatrocular dönemi, Türk sinemasını olumlu olduğu kadar olumsuz olarakta etkiledi. Bunun en önemli nedeni Ertuğrul'un Tiyatro sanatçısı olmasıydı. Kaldiki filim yapımının en hareketli yıllarında bile Ertuğrul'un tiyatro anlayışı çok kez "boulevard" tiyatrosu hatta "Grand - Guignol" dan öteye geçmiyordu. Oyun anlayışı Alman ekolünün etkisindeydi; Sinemada ise özellikle Emil Jannings ve Werner Krows'un oyununu örnek alıyordu. Teknik olarak Eisenstein Poudovkine kuramlarını yüzeysel olarak uyguluyordu.[16] Sinema onun için, tiyatro mevsimi kapandığında yaptığı ikinci bir işti.[17] Ya tiyatrodan oynanan oyunlar filme alınıyor yada herhangi bir yabancı film alınarak yeniden çekiliyordu. Özgün filmlerinin sayısı ise sadece sekizdir.

Yeni Türk Tiyatrosunun kurucusu olarak kazandığı ünün büyüklüğü yanında Ertuğrul'un sinema üzerindeki etkisinin olumsuzluğu da büyük oldu. Oyuncusundan teknisyenine kadar yalnız tiyatro adamlarıyla çalışan Türk sinemasının sinemaya özgü bir dili ve teknik kazanmasını engelledi. Sinemaya çok aykırı düşen yönetmenlik, oyunculuk, dekor, oyun, makyaj, diksiyon, gibi öğeleriyle ustadan çırağa geçen sinemamızdaki izleri bugünde sinemada gözle görülür bir Dar-ül - Bedayi okulunun oluşmasına neden olmuştur. Bu dönemin kazanç sayılabilecek adımları ise oldukça azdı.

Ertuğrul yurdumuzda ilk iki özel yapımevinin "Kemal Film" (1922) ile "İpek Film" (1928) kuruluşuna önyak olmuştur. Bu olay bu dönemde devletin sinemayla ilgilenmemesine karşılık Cumhuriyetin ilanından ikinci dünya savaşının arifesine kadar film yapımının devam etmesine, yapım evlerinin

[16] Giovanni Scognamiglio, Türk Sinema Tarihi, I. Cilt, 1987

[17] Nijat Özön, Türk Sinema Kronolojisi, Bilgi Yayınları, Ankara 1968

çoğalmasına ve ulusal film yapımının ortaya çıkmasına neden oldu. Bugünkü film türlerinin ilk örnekleri - köy filmi, kurtuluş savaşı filmi, tarihsel filmler, dram, melodram, güldürü... Bu dönemde ortaya kondu. Türk kadınlarının sinemada çalışmaları bu dönemin başlangıcında gerçekleşti. Ses ile görüntünün aynı anda alınması gibi bir önceki döneme göre teknik üstünlük de yine bu dönemdeydi.

2.4. GEÇİŞ DÖNEMİ (1939 -1949)

Geçiş dönemi Türk sinemasında tiyatrocuların etkisinin sürdüğü bunun yanında yeni sinema anlayışları ve teknikleriyle yeni isimlerinde ortaya çıktığı, sinemanın kendine özgü kurallarının uygulanmaya başladığı bir dönemdir.

Bu hazırlık döneminin ilk ürünü çok daha öncelere dayanmaktadır. 1937 yılında çekilen Nazım Hikmet'in ilk ve tek uzun konulu filmi Güneş'e Doğrudur. Güneş'e Doğru zamanında garip karşılandı, kimine göre "hayali", kimine göre "fazla gerçekçi", kimine göre de "sanattan yoksun" sayıldı. Konusu, hiç kuşkusuz değişti. Ertuğrul'un hiç düşünemeyeceği veya düşünüp uygulayamayacağı bir çizgide geliyordu.[18]

1939 yılında "Taş Parçası" adlı film ile gelen Faruk Kenç, tiyatrocuların dışında "ilk sinemacı yönetmen"di. 1940 yılında 4 film çekildi. Faruk Kenç "Yılmaz Ali" ile ilk polisiye film denemesini gerçekleştirdi. Ve filmin başrolünü oynayan Suavi Tedü'yle ilk jön tipi doğdu. Yine bu yıl içinde Marmara film stüdyosu açıldı. Ve Muhsin Ertuğrul ilk şarkıcı filmini çekti. 1942 yılında 4 film çekildi. Çekoslovakya asıllı Adolf Körner peşpeşe üç film çevirdi. Duvaksız Gelin, Sürtük ve Kerem ile Aslı. Körner'in bir tiyatro oyunu (pigmalyon) uyarlaması olan "sürtük" daha sonraki yıllarda defalarca çekilerek tipik melodramatik yapısıyla Türk sinemasında etkili oldu.

1943 senesinde 2 film çekildi. Ses film stüdyosu kuruldu. Burhan Felek "Nasrettin Hoca Düğünde" adlı filmin senaryosunu yazdı. Muhsin

[18] Ece Ayhan, Nazım Hikmet Ve Sinema, Yeni Sinema Sayı 9, Ağustos 1967

Ertuğrul'un 1940 yılında yarım bıraktığı filmi Ferdi Tayfur tamamladı. Şadan Kamil ilk filmi "Onüç Kahraman"ın çekimine başlıyor. 1944 yılında 4 film çekildi. Bu yıl İstanbul Film Şirketi Faruk Kenç tarafından kuruldu. Görüntü yönetmeni Baha Gelenbevi Deniz Kızıyla ilk kez yönetmenliği denedi.

1945 yılında 2 film çekildi. Halk Film Fuat Rutkay, Atlas Film Nazif Duru ve And Film Turgut Demirağ tarafından kuruldu.

1946 yılında 6 film çekildi. Erman Film Hürrem Erman, Duru Film Naci Duru ve Birlik Film İskender Necef tarafından kuruldu. Yine Atlas Film stüdyosunun kuruluşu bu seneye rastlar.

1947 yılında 12 film çekildi. Yorgo Saris tarafından Elektra Film şirketi kuruldu. Mısır Sinemasının kuruluşunda büyük katkıları olan oyuncu Vedat Örfi Bengü Bağda Gül ile, Seyfi Havaeri Yara ve Kılıbıklar ile Şehir tiyatrosu oyuncularından Ferdi Tayfur Senede Bir Gün, Kerim'in Çilesi ile Kani Kıpçak Yuvamı Yıkamazsın ile 1947 yılında yönetmenliğe başlayıp ilk filmlerini çektiler ve hocaları Muhsin Ertuğrul'un etkileriyle filmlerinde tiyatrolaştırılmış ağıdalı, ağır makyajlı bir sinema uygulaması egemen oldu. Bu yıl sinemaya giren yönetmenlerden yalnızca Turgut Demirağ tiyatro dışı bir sinemacıydı. Hollywood'da iki yıl süreyle mesleki incelemeler yapan Demirağ'ın Reşat Nuri Güntekin'den uyarladığı "Bir Dağ Masalı" o dönemin koşulları içinde yapılmış ilk üstün denemesiydi.

1948 yılında 18 film çekildi. Ömay Film Ömer Aykut tarafından, Milli Film Sabahattin Tulgar tarafından, Işık Film Agop Fındıkyan tarafından kuruldu. Muhsin Ertuğrul'un ekibindeki oyuncularından Sami Ayanoğlu ve Kadri Ögelman tiyatro dışından ise Şakir Sırmalı ve Çetin Karamanbey yönetmen olarak çalışmalara başladılar.

Aynı yıl yerli filimlerden alınan belediye eğlence resminde yapılan indirim film yapımının birdenbire artmasına neden oldu. Belediye gelirleri konunun yeni saptamasıyla rüsumu %25'e düşürüldü. Türkiye gayrisafi hasılat açısından ilk kez korunmaya alınıyordu. Yurt içinde Türk sinemasının ilk resmi film yarışması, Yerli Film Yapanlar Cemiyeti tarafından düzenlendi.

1939'dan 1949'a kadar süren geçiş döneminin ilk yarısı ikinci dünya savaşı ile aynı yıllara rastlıyordu. Bu dönem iki ağırlığı omuzlarında

taşıtmaktan kurtulamadı biri savaş koşullarının, öbürü tiyatrocular döneminin etkisiydi. Türkiye savaşa katılmadığı halde savaşın getirdiği koşullardan oldukça etkilenmişti büyük bir ekonomik sıkıntı ve darlık göze çarpıyordu.

Tiyatrocular döneminin sonunda Türkiye’de Sinema Endüstrisi büyük bir atılıma hazırlanmaktaydı - 1938 senesinde sinemalardan ve filmlerden alınan vergilerde büyük ölçüde indirim yapılmıştı ama savaş bu atılımı önledi. Savaşın bir diğer etkisi de kendini yurdumuza gelen yabancı filmlerde gösterdi. Avrupa Filmlerinin ölkemizde gösterilmesinin engellenmesi ve savaş propagandası tehlikesinin de etkisiyle ağırlık tarafsız Amerikan ve Doğulu Mısır filmlerinin gösterimine kaydı. Özellikle Türkiyeden Mısır’a giden Vedat Örfü Bengü’nün kurduğu Mısır Sinema Sanayisinin ürettiği filmlerin kötü etkileri henüz emekleme aşamasında olan Türk sinemasına bir darbe vurdu.

1938 - 1944 yılları arasında ölkemizde gösterilen Mısır filmlerinin sayısı yerli filmlerin sayısına eşit oldu.[19] Seyircilerin büyük ilgisini çeken bu filmler konu, anlatım ve sinema tekniği açılarından Tiyatrocuların kötü etkilerini arttırdığından, olumsuz birçok öğenin yerli sinemaya yerleşmesine ve seyircinin de sinemacının da beğenisinin bozulmasında büyük rol oynadı.

Bu dönemde tiyatrocular sayıları daha da artmış olarak ortaya çıkmışlardı. Doğrudan sinemacı olarak işe başlayan “Geçiş Dönemi” yönetmenlerinin sayıları sekizdi, oysa aynı dönemde çalışan tiyatrocular yönetmenlerin sayıları bu rakkamı aşıyordu. Geçiş dönemi yönetmenleri işe başladıklarında gerek teknik eleman gerekse oyuncu olarak yine tiyatrocuların yetiştirdiği kadrodan yararlanmak zorunda kaldılar. Yapımevlerinin sayısının artmasına rağmen ağır basan anlayış tiyatrocuların anlayışıydı. Bir yandan tiyatrocuların filmleri bir yandan Mısır filmleri bu yönetmenlerin çalışmalarını da ister istemez etkiliyordu. Yönetmenlerin karşısına çıktıkları seyirci de tiyatrocuların ve Mısır sinemasının ürünlerine alışmış olan seviyesi düşük bir seyirci topluluğuydu. Bu dönem

[19] Nijat Özön, Türk Sinemasına Eleştirmeli Bir Bakış, Yeni Sinema Sayı 3, Ekim-Kasım 1966

sinemacılarının karşısına birde sansür engelinin çıkması önemli filmler yapılamamasının en önemli nedenlerinden biriydi.

Bütün olumsuzlukların yanında bu dönemde önemli ve yararlı girişimlerde gözlemekteyiz; Savaşın Avrupa filmlerinin ülkemizde gösterilmesini engellemesi, yerli film yapımını arttırdı. Tiyatrocular döneminin yapım evlerine rakip olarak birçok yapımevi kuruldu. Yurt dışında sinema eğitimi görmüş birçok sanatçı aktif olarak sinemaya girdi. Tiyatrocuların gerek Endüstri gerekse sanat yönünden kurdukları tekelin yıkılması bu dönemde gerçekleşti. Bu dönemin yönetmenlerinin çoğu işe doğrudan doğruya sinemacılıkla başlamışlardı;

Ses, görüntü yönetmenliği gibi teknik konularda eğitim görmüşlerdi ve kendileri gibi doğrudan doğruya sinemayla işe başlayan bir oyuncu kadrosu yetiştirdiler. Yönetmenlerden bazılarının bağımsız çalışmaları, kendi yapımevlerini kurmaları, yeni yetişenlere imkan tanımaları eski kadronun egemenliğini adamakıllı sarstı. Sinema Endüstrisini ellerinde tutanlar tiyatrocuların dışında başkalarında aynı işi yapabileceğini, hatta daha başarılı yürütebileceğini anladılar.

2.5. İLK SİNEMACILAR DÖNEMİ (1949 - 1960)

Bu dönemde sinemaya başlayan genç yönetmenler yeni bir sinema dili ve estetiği geliştirmeye çalıştılar. Bu çabalar sinemada tiyatrocuların etkisinin giderek azalmasını sağladı. Oyuncu ve teknik görevliler tiyatro dışından seçildi.

1949 yılında 19 film çekildi. Duru Film Şirketi Naci Duru tarafından ve Ülkü Film Şirketi kuruldu. Sinemaya kendi dilini ve özelliğini kazandıran Lütfi Ömer Akad'ın gelişiyle yeni bir dönem başladı ve Türk Sinema Tarihi içinde çok önemli bir yeri olan "Vurun Kahpeye" ile yeni sinema anlayışının ilk pırıltılarını ortaya koydu. Sinemadaki Bu değişim ve dinamizm yeni dönem oyuncularında geçerli oldu.Yeni kuşağın oyuncularından özellikle Sezer Sezin, Muzaffer Tema ön plana çıktılar. Gülistan Güsey, Hümeşah Hiçan, Orhon M. Arıburnu ve Reha Yurdakul yılın öteki yeni oyuncularındı.

1950 yılında 22 film çekildi. Çete filmiyle Neriman Köksal ve Mesiha Yelda dikkat çektiler. Mısır Sinemasının etkileri devam ederken Vedat Örfü Bengü 7 film birden yönetti. Öykü yazarı Tarık Dursun ilk sinema eleştirilerini İzmir Anadolu gazetesinde yazmaya başladı. Faruk Kenç Çakırcalı Mehmet Efe ve Çakırcalı Nasıl Vuruldu ile ilk yerli diziyi, Aydın Arakan İstanbul'un Fethi ile ilk üstün yapım'ı çekiyorlar.

1951 yılında 36 film çekildi. Cahide Sonku tarafından Sonku Film, Cemil Filmes tarafından Lale Film, Handan Adalı tarafından Adalı Film, Dr. Arşevir Alyanak tarafından Yakut Film Şirketleri kuruldu. Oyuncu olarak Turan Seyfioğlu'nun yıldızı parladı. Bu yıl Kare filmleri dönemi başladı. Nuri Akıncı, Dr. Alyanak ve İhsan Tomaç yönetmenliğe başladılar. Aydın Arakan "Vatan İçin", Orhon Arıburnu ise Yüzbaşı Tahsin ve Sürgün filmlerini çektiler. Arıburnu "Sürgün"le yılın en iyi filmlerinden birini gerçekleştirdi. Tunç Yalman ve Atilla İlhan çeşitli dergi ve gazetelerde sinema yazılarına başladılar.

1952 senesinde 61 film çekildi. Nedim Otyam tarafından Barbaros Film, Çetin Karamanbey tarafından Aslan Film Şirketleri kuruldu. Ayhan Işık ve Belgin Doruk "yıldız"laşan sanatçılar oldu. Lütfi Ö. Akad Kanun Namına adlı filmi ile Türk sinemasına yeni bir dil kazandı. Yaşayan tipler, gündelik olaylar ve doğal çevre ilk kez bu yönetmen tarafından kullanılırken, ilk gerçekçi köy filmi denemesi de "Karanlık Dünya, Aşık Veysel'in Hayatı" ile Metin Erksan tarafından gerçekleştirildi. Muhsin Ertuğrul'un ekolünden Muharrem Gürses'le ticari sinema platformunda bir Gürses okulu oluştu. Çetin A. Özkırım Milliyet ve Akşam gazetelerinde sinema eleştirilerine başladı. Türk Film Dostları Derneği Kuruldu.

1953 yılında 43 film çekildi. Kemal Kan ve Şinasi Ozonuk ilk yönetmenlik denemelerini gerçekleştirdiler. "Halıcı Kız" (Muhsin Ertuğrul) ve "Salgın"la (Ali İper) renkli filme başladı. Yeni oyuncuların Eşref Kolçak ve Nazım İnan dikkati çektiler. Semih Tuğrul ve Metin Erksan "Kamera" takma adıyla Dünya Gazetesinde sinema eleştirileri yazmaya başladılar. Türk Film Dostları Derneği "1. Türk Film Festivali"ni düzenlediler.

1954 yılında 48 film çekildi. Zeki Müren'in başrolde oynadığı "Beklenen Şarkı" filmiyle şarkıcı filmleri dönemi açıldı. Oktay Akbal Vatan gazetesinde, Vehbi Belgil, Tuncan Okan ve Dinçer Güner de Yıldız dergisinde sinema eleştirilerine başladılar. Türk Film Dostları Derneği 2. Türk Filmleri Festivalini düzenlediler.

1955 yılında 62 film çekildi. Kemal Film Şirketinin başına geçip senaryo çalışmaları yapan Osman F. Seden "Kanlarıyla Ödediler"le ilk kez yönetmenliği denedi. Memduh Ün, Abdurrahman Palay ve Mümtaz Alpaslan sinemaya yönetmen olarak girdiler. Bu yıl Muhterem Nur, Lale Orağloğlu, Bülent Oran, Mualla Kaynak ve Neşe Yulaç yeni oyuncular olarak dikkat çektiler, Fikret Hakan ise "Beyaz Mendil" ile ilk aşamasını yaptı. Bu filmin yönetmeni Lütfi Ö. Akad'dı. Sami Ayanoğlu'nun yönetmenliğini yaptığı "Beyaz Şehir" adlı filme Fransızca dublaj yapıldı. Ve İsviçre'de düzenlenen Kızıl Haç Kongresi'ndeki gösteri sırasında "Özel Armağan" aldı. Türk Film Dostları Derneği 3. Türk Filmleri Festivalini düzenledi.

1956 senesinde 51 film çekildi. Yeni oyunculardan Ekrem Bora "Alın Yazısı"yla sinemaya girdi. Muharrem Gürses 7 film yöneterek rekor kırdı. Nijat Özön ulus, Halit Refiğ yeni sabah, Salah Birs el vatan gazetelerinde film eleştirileri yazmaya başladılar. Sabahattin Eyüboğlu ile Mazhar Şevket İpşiroğlu'nun yönettikleri belgesel, kısa film Berlin Film Şenliğinde "ikincilik ödülü Gümüş Ayı"yı kazandı. Ve "Hitit Güneşi" yurt dışında ödül alan ilk Türk belgeseli oldu. Aynı yıl Yerli Film İmalcileri Cemiyeti kuruldu.

1957 senesinde 60 film çekildi. Muzaffer Aslan tarafından As Film, Özdemir Birs el tarafından Birs el Film Şirketleri kuruldu. Fatma Girik, Leyla Sayar ve Orhan Günş iray sinemanın yeni oyuncular ı olarak dikkat çektiler. Atıf Yılmaz "Gelinin Muradı" ile ilk başarılı çıkış ını yaptı. Sabahattin Eyüboğlu - Mazhar Şevket İpşiroğlu ikilisinin "Siyah Kalem" adlı belgesel filmi Berlin Film ş enliğinde mansiyon aldı.

1958 senesinde 81 film çekildi. Yuvakim Filmeridis tarafından Güven Film, Şohon Haki tarafından Melek Film, Ümit Utku tarafından Kervan Film, Nevzat Pes en tarafından Pes en Film Şirketleri kuruldu. Nuri Ergün, Hulki Saner, Nevzat Pes en, Nisan Hanç er yönetmen olarak Ahmet Mekin, Çolpan

İlhan ve Göksel Arsoy da oyuncu olarak Trük sinemasına katıldılar. Memduh Ün'ün "Üç Arkadaş" filmi, Metin Erksan'ın "Dokuz Dağın Efsanesi" oldukça başarılı filmlerdi.

1959 senesinde 77 film çekildi. Akad'ın "Yalnızlar Rıhtımı", Batıbeki'nin "Bu Vatanın Çocukları" Seden'in "Düşman Yolları Kesti" en başarılı filmlerdi. Kıbrıs Filmleri dönemi başladı. Güldürü, Romantik sinemada, yeni bir devir açıldı. Suphi Koner yönetmenliğe, Yılmaz Güney ise oyunculuğa adını attı. Türk Sinema Sanatçıları Derneği kuruldu ve Gazeteciler Cemiyeti ile birlikte "Türk Film Festivalini" düzenledi.

Bu dönemde Sinemaya kendi dilini ve özelliğini kazandıran yönetmenlerin başında Lütfi Ömer Akad yer aldı. 1952 - 1955 yılları arasındaki yapıtlarıyla Türk Sinemasında önemli bir yer tuttu. Akad'ın sinema anlayışı, sinema duygusu, sinema dilini kullanışı, tekniği, sahne düzeni, oyuncularından yararlanışı konuları seçişiyle tiyatrocuların tam tersine sinemaya sinema özelliği kazandırdı. Sinemamızın sinema diline bir türlü kavuşamayacağı, bu dille konuşmasını öğrenemeyeceği sanıldığı bir sırada Akad bu dilin ilk değerli örneklerini verdi. Geçiş dönemi sinemacıları olsun Akad'dan sonra ortaya çıkan yeni yönetmenler olsun 1955'te onun bıraktığı yerden çok kez onu tekrarlamakla işe başladılar. Akad çalışmalarını günümüze kadar sürdürdü ancak gittikçe gerileyen bir performans göstererek. [20]

Akad'tan sonra 1950 - 1966 dönemi içinde birkaç şehir tiyatrosundan fakat büyük çoğunluğu doğrudan doğruya sinemacı olarak işe başlayan elliden fazla yönetmen ortaya çıktı. Ancak sinemacılar döneminin dış etkiler, siyasi ortam, gericilik akımları ve ekonomik sarsıntılar gibi sinema dışı olaylardan etkilenmesi bu kalabalık yönetmenler topluluğu içinde sözü edilmeye değer ancak bir düzine yönetmeni görmemize neden olmaktadır.

Sinemacılar dönemini 1949 - 1960 ve 1960 - 1965 arası olarak iki bölümde ele almak yerinde olur. Her iki bölümde de kendini bütün ağırlığıyla duyuran dış etki, yurdumuzun tek partili dönemden çok partili düzene geçiştir.

[20] Nijat Özön, Türk Sinema Tarihi, Artist Yayınları, İstanbul 1962

karşılaştığı sürekli bunalım oldu. Burada iç ve dış siyasette olduğu kadar ekonomi alanında da kendini gösteren serüvencilik, gelişmiş gibi görünen oysa çürük temeller üzerine kurulmuş bir sinema endüstrisine yol açtı. Sansür 1939'daki tazelik ve diriliğini hiç yitirmemesinin yanında birde yabancı filmler piyasasını eline geçiren Amerikan filmlerinin perdelerimize ulaşabilmesi için "Amerikan Haberler Bürosu"nun onayını alması gerekiyordu. Sinemacılar bu dönemde böyle bir ortamda çalıştılar.

"Sinemacılar Dönemi"nin ilk bölümünün sona erdiği 1960 senesinden gerilere doğru bakıldığında, sinemamız için bu on yılın ne kadar önem taşıdığı göze çarpmaktadır. Herşeyden önce tam anlamıyla sinema bu on yıl içinde başlamıştı. 1914'ten 1949 yılına kadar uzanan tiyatrocular ve Geçiş döneminde sinemamız bir dilden yoksun yaşamıştı. Sinemacılar döneminde sinema terimleriyle düşünmek sinema diliyle anlatmak çabalarına girilmiş, bu çabaların sonucunun yeterli olduğu söylenemezdi. Uluslararası ölçülerde gecikme ve geri kalmanın büyük çapta sürdüğü görülüyordu. Ancak 1949 _ 1960 döneminde hatta asıl gelişmenin bu dönemin ikinci yarısında yapıldığı göz önüne alınırsa son beş yıl içinde yapılanlar, daha önceki otuzyediyıl içinde yapılanlardan karşılaştırılmayacak kadar büyüktü.

2.6. OLGUN SİNEMACILAR DÖNEMİ (1960 - 1965)

Sinemacılar döneminin 1960'dan günümüze kadar uzanan ikinci bölümü toplum yaşayışımızın önemli bir olayıyla 27 Mayıs devrimi ile aynı zamanda başladı. 1955'ten 1960'a kadar nasıl hızlı bir gelişmeye rastlandıysa 1960'dan 1966'ya kadar da aynı hızda bir gerilemeyle karşı karşıya kalındı.[21] Bunun nedenleri daha sonra ele alınacaktır. Bu dönem içindeki önemli olaylara kronolojik olarak bakalım.

1960 senesinde 81 film çevrildi. Nusret İkbâl Be - Ya Film, Hulki Saner Saner Film, Memduh Ün Uğur Film, Atif Yılmaz, Orhan Günşiray Yerli

[21] Nijat Özön, a.g.e.

Film, Türker İnanoğlu Erler Film, Aram Gülyüz Metro Film, İlhan Filmer Site Film, Baki Üsküdarlı Şan Film, Mehmet Arancı Kurt Film Şirketlerini kurdu. Türkan Şoray, Gönül Yazar yeni oyuncular olarak, Türker İnanoğlu, Burhan Bolan, Hüsnü Cantürk, Yavuz Yalınkılıç ve Fikret Uçak yeni yönetmenler olarak sinemaya girdiler. Zeynep Değirmencioğlu'nun Ayşecik dizisiyle çocuk kahramanlı filmler dönemi başladı. Toplumsal Gerçekçilik türünde filmler Metin Erksan'ın "Gecelerin Ötesi" ile başladı. Hayri Caner Akşam gazetesinde sinemayla ilgili eleştiri yazmaya başladı. Atilla Tokatlı'nın "Denize İnlen Sokak" adlı filmi Locarno Film Şenliğinde (İsviçre) "Şeref Diploması" aldı.

1961 yılında 115 film çekildi. Oyunculardan Muzaffer Tema, Kenan Pars yönetmenliğe başladılar. Ülkü Erakalın, Süreyya Duru, Natuk Baytan ve Halit Refiğ ilk filmlerini çektiler. Ertem Göreç'in "Otobüs Yolcuları" yılın en iyi filmlerinden biri oldu. Ali Gevgilili çeşitli dergilerde sinema yazılarına başladı. İstanbul Belediyesi Sanat Festivaline "Ek" olarak Yerli Filmler yarışması düzenlendi.

1962 senesinde 130 film çekildi. Recep Ekicigil Artist Film, Hasan Kazankaya Kazankaya Film, Müfit İlkiz Sibel Film Şirketlerini Kurdular. Filiz Akın ve Tanju Gürsu oyuncu, Tarık Dursun yönetmen ve Kemal Tahir senarist olarak sinemaya girdiler. Nevzat Pesen "İkimize Bir Dünya" Metin Erksan "Yılanların Öcü"yle başarılı örnekler verdiler. Sami Şekeroğlu'nun girişimleriyle ilk özel sinema kulübü kuruldu. (Kulüp Sinema 7)

1963 yılında 127 film çekildi. Ajda Pekkan ve Tamer Yiğit oyuncu olarak, Zeki Ökten ve gazeteci İlhan Engin yönetmen olarak sinemaya girdiler. Metin Erksan'ın "Acı Hayat" ve "Susuz Yaz" filmleri yılın önemli filmleriydi. Türk Film Prodüktörleri Cemiyeti ve Sine-iş (Sinema İşçileri Sendikası) kuruldu. Moskova Film Şenliğinde oyuncu Nilüfer Aydan "Şehirdeki Yabancı"daki rolüyle Şeref Diploması" aldı.

1964 yılında 181 film çekildi. Öztürk Serengil oyuncu Fevzi Tuna, Tunç Başaran, Kemal İnci ve Remzi Jöntürk yönetmen olarak sinemaya girdiler. Ertem Göreç "Karanlıkta Uyananlar"la ilk grev konulu film denemesini gerçekleştirdi. Halit Refiğ yılın en iyi filimlerinden biri olan

“Gurbet Kuşları”yla bir “iç göç” denemesi ortaya koydu. Berlin Film Şenliğinde Metin Erksan’ın “Susuz Yaz”ı en iyi film seçildi ve kazandığı birincilik ödülü “Altın Ayı” uluslararası bir festivalde Türk sineması adına en büyük başarı oldu. Aynı film Venedik Film Şenliğinde “Merito Biennale” ödülü aldı. Giovanni Scognamiglio Akşam gazetesinde film eleştirilerine başladı. 1. Antalya Film Şenliği düzenlendi.

1965 yılında 214 film çekildi. Kartal Tibet, Tunç Okan, Selma Güneri oyuncu olarak, Erdoğan Tokatlı, Haldun Dormen, Duygu Sağıroğlu yönetmen olarak sinemaya girdiler. Nuri Akıncı’nın “Hazreti Yusuf’un Hayatı”yla Hazretli filmler dönemi başladı. Metin Erksan’ın “Sevmek Zamanı”, Ertem Eğilmez’in “Sürtük”, Turgut Demirağ’ın “Aşk ve Kin”, Atıf Yılmaz’ın “Keşanlı Ali Destanı” yılın en başarılı filmleri arasındaydı.

Sungu Çopan “Forum Dergisi”nde sinema eleştirileri yazmaya başladı. Türk Sinematek derneği kuruldu. 2. Antalya film şenliği, 34. İzmir Enternasyonel fuarı 1. Film şenliği, 1. Gaziantep film şenliği düzenlendi. Metin Erksan’ın “Suçlular Aramızda” Milano’da Mifed’deki yarışmada en iyi sosyal içerikli film armağanı aldı.

Olgun Sinemacılar dönemi Devrimle birlikte başlamış, yeni bir Anayasa düzeni kurulmuş, önceki çağın kağıt üzerinde kalan özgürlükleri bu kez anayasada teminatı bulunarak işler duruma gelmişti. O zamana kadar örtbas edilmeye çalışılan bir sürü mesele ortaya çıkmıştı.

İşte böyle bir çağın başlangıcında sinemamız belkide tarihinin en elverişli bir dönüm noktasında bulunuyordu; Tiyatrocuların üstünlüğü artık sözkonusu değildi; Sinema dilini kurma çalışmaları meyvalarını vermişti. Yıllık film sayısı, seyirci sayısı, sinema salonu sayısı, yapımevi sayısı sürekli artış içindeydi. Yönetmenleri, teknikçileri, oyuncularıyla sinema kalabalık bir topluluğu geçindiren önemli bir endüstri kolu olmuştu. Yeni Anayasa düzeninin ortaya çıkarttığı yurt sorunlarından meydana gelen zengin malzeme, sinemacılar için rahat ve geniş bir çalışma alanı sağlayabilir, ulusal bir sinema okulu doğabilirdi. On yıldan beri edinilmeye çalışılan sinema dili, şimdi bu malzemenin işlenmesinde kullanılabilirdi.

Bunların hiçbirisi gerçekleşmedi. Bunların gerçekleşmesi bir yana, sinemamız tarihinin görmediği bir keşmekeş içine düştü. Sinema Yeni Anayasa düzeninden beklediği özgürlüğe kavuşamadı. Sansür kurulunun kararsız tutumundan yararlanılarak yapılan birkaç çıkış arkası gelmediğinden sansür tüzüğü eskisi gibi uygulanılmaya devam edildi.

Özgürlüğüne kavuşamayan sinema, endüstri alanındaki bazı boşluktan'da kurtulamadı. Devrimi izleyen yıllarda yabancı film sayısının azalması, yerli film sayısının daha da artmasına neden olmuştu. Ancak aynı dönemde ne yeni pazarlar açılmış ne çok sayıda sinema salonu yapılmış, ne stüdyo ve laboratuvar sayısında artış olmuş ne de yönetmen - teknikçi - oyuncu senaryosu kadrosunda bir gelişme olmuştu. Sinema salonları birdenbire dört kat ağırlık yüklenmişler, "yıldızcılık" düzeninin hızını arttırarak yürümesi film giderlerinin iki katına çıkması, işletmecilerin yapımda söz sahibi olmaları yarı yarıya bonolar üzerine kurulu bir sermaye düzeni işleri büsbütün çığrından çıkardı.

Bir senaryocunun aynı yıl üç düzine senaryo yazdığı, bir oyuncunun iki düzine filmde oynadığı, bir yönetmenin bir buçuk düzine filme imza attığı, klasiklerin, piyasa romanlarının, yabancı filmlerin, eskiden çevrilmiş yerli filmlerin; din ve şehvet sömürücülüğünün alabildiğine hız ve cüret kazandığı ve sonucunda bir zamanlar yerli filmlere kazanılmış seyircilerin, yerli sinemadan itildiği geniş seyirci yığınlarının ise korkunç bir "zevk tahribatı"na itildiği bir dönemdi bu.

2.7. 1965 SONRASI TÜRK SİNEMASI

1960 yılında toplumumuzun ve sinemamızın en mutlu bir dönüm noktası nasıl beklenmedik bir hayal kırıklığına yol açmışsa 1966 yılı da sinemamızın en karamsar ve kötümser düşüncelere yol açabilecek durumu, gerçekte sağlam bir umut ışığı taşımaktadır. İki sinemateğin temelleri atılmıştır. Sinema dernekleri ağır fakat güvenilir adımlarla gelişmekte, sinema yayınları son birkaç yıl içinde bütün tahminleri aşan bir hız ve niteliğe erişmiştir. Sinema iki büyük kentte üniversite kürsüsüne ulaşmıştır. İlk kez

sinemaya yakınlık duyan önem veren derinden bağlanan bir yeni kuşak yetişmektedir.

1966 yılında 239 film çekildi. Yılmaz Güney ve Alp Zeki Heper yönetmen olarak ilk filmlerini çektiler. Yücel Uçanoğlu, Nazmi Özer, Ferit Ceylan ve Yavuz Figenli de bu yıl yönetmenlikle tanışanlar arasındaydı. Osman Seden bol yıldızlı filmler dönemini açtı, yaratılan popüler sinema tipleri Altın çocuk, Malkoçoğlu ve Turist Ömer gibi tiplerdi. Atilla Dorsay Cumhuriyet Gazetesi'nde sinema yazılarına başladı. 3. Antalya Film Şenliği düzenlendi.

Tunus'ta düzenlenen Kortaca Sinema gününde Metin Erksan "Yılanların Öcü"yle "Şeref Madalyası" aldı.

1967 yılında 209 film çekildi. İrfan Ünal Ak-Ün film, Berker İnanoğlu Er Film, Mualla Özbek Efes Film, Kadri Yurdatop Kadri Film Şirketlerini kurdu. Resimli çizgi filmlerden uyarlanan Killing filmleri dönemi başladı. 4. Antalya Film Şenliği düzenlendi.

1968 yılında 176 film çekildi. Aykut Düz, Çetin İnanc ve Melih Gülgen yönetmenliğe başladılar. Metin Erksan "Kuyu" ile yeni tartışma ortamı yarattı. "Seyyit Han" Yılmaz Güney'in ilk önemli filmi oldu. 5. Antalya Film Şenliği düzenlendi.

1969 yılında 231 film çekildi. Lorra türü serüven filmleri dönemi açıldı. Burçak Evren Dünya Gazetesi'nde sinema eleştirilerine başladı. 1. Adana Film Festivali, 6. Antalya Film Şenliği düzenlendi.

1970 yılında 225 film çekildi. Selda Alkor oyuncu, Yücel Çakmaklı ve Temel Gürsu yönetmen olarak sinemaya girdi. Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler ile masal filmleri, Yücel Çakmaklı'nın Birleşen Yolları ile "milli sinema" hareketi başladı. Yılmaz Güney'in yönettiği "Umut" Türk Sinemasına yeni bir dönem getirdi. 2. Adana Film Festivali, 7. Antalya Film Şenliği düzenlendi. Grenoble Film Şenliğinde (Fransa) Yılmaz Güney'in "Umut" filmi özel jüri ödülünü aldı. Ümit Utku'nun "Yara" filmi Tance Film Festivali'nde üçüncülük ödülü kazandı.

1971 yılında 265 film çekildi. Arzu Okay, Tarık Akan, Murat Soydan oyuncu olarak, Lale Oraloğlu ile Fikret Hakan yönetmen olarak sinemaya

girdiler. 3. Adana Film Festivali, 8. Antalya Film Şenliği düzenlendi. Yılmaz Güney'in "Ağıt" filmi Venedik Film Şenliği'nde elemeyi kazanıp 10 film arasına girmeyi başardı. Ülkü Erakalın'ın "Afacan Küçük Serseri" filmi Milano Çocuk Filmleri Festivali'nde birincilik ödülü aldı.

1972 senesinde 301 film çekildi. Yeni oyuncu olarak Serdar Gökhan'ı, yeni yönetmen olarak Türkan Şoray'ı görüyoruz. 9. Antalya Film Şenliği ve 4. Adana Film Festivali sonuçları nedeniyle büyük tepkilere yol açtı. İlk oylamada "Baba" en iyi film Yılmaz Güney en iyi yönetmen ve oyuncu seçildikten sonra sonuçların değiştirilmesi festivaller tarihi'nde bir yüz karası olarak kabul edildi.

1973 yılında 209 film çekildi. Gazeteci Erman Şener film eleştirilerine Ses Dergisi'de başladı. 10. Antalya Film Şenliği, 5. Adana Film Festivali düzenlendi.

1974 yılında 189 film çekildi. Gülşen Bubikoğlu, Kemal Sunal oyuncu, Ömer Kavur ve Tunç Okan yönetmen olarak sinemaya girdiler. Şerif Gören Yılmaz Güney'in senaryosuyla "Endişe"yi yönetti. Lütfi Ö. Akad "Düğün" ve "Gelin" i izleyen iç göç üçlemesinin sonuncusu olan "Diyet" i çekti. Oksal Pekmezoğlu " Beş Tavuk Bir Horoz" adlı film ile seks komedileri salgını başlattı. Süreyya Duru " Bedrana" yla sinema yaşamının ilk büyük çıkışını gerçekleştirdi. Yılmaz Güney'in yönettiği "Arkadaş" ticari sinemalarda büyük bir başarı elde ederken Türk Sinemasının önemli filmlerinden biri oldu. 11. Antalya Film Şenliği düzenlendi. Taşkent'te düzenlenen Asya ve Afrika ülkeleri Film festivali'nde " Kızgın Toprak" taki rolüyle Fatma Girik'e kadınlar komitesi tarafından özel ödül verildi. Karlosy Vary Film Şenliği'nde (Çekoslavakya) Süreyya Duru'nun "Bedrana" adlı filmi Cidalc ödülü kazandı. 20. San Remo Film Şenliği'nde Şerif Gören'in "Endişe" filmindeki oyunuyla Erkan Yücel en başarılı oyuncu seçildi. Tunç Okan'ın yurt dışında çektiği "Otobüs" filmi Türk sinemasına çeşitli ödüller getirdi. Taormina Film Şenliği'nde (Sicilya) büyük ödülü Altın Choryble kazandı. Karlovy Vory Film Şenliği'nde (Çekoslovakya) uluslararası sanat ve deneme sinemaları ödülüyle, Dünya Sinema Kulüpleri Fedarasyonu'nun Donkişot ödülünü kazandı. Ayrıca Strasbourg (Fransa) İnsan Hakları Film Festivali ödülü ile

değerlendirildi. Portekiz’de Santarem Festivali büyük ödülü ile birlikte sinema eleştirmenleri özel ödülünü kazandı.

1975 senesinde 225 film çekildi. 1967 yılında Türk Film Arşivi ve 1969’da ise Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Film Arşivi olarak çalışmalarını sürdüren Kulüp Sinema 7 bu kez Sinema TV Enstitüsü’ne dönüştü. Ertem Eğilmez’in Hababam Sınıfı dizileri yılın popüler filmleri oldu. Seks komedilerinin egemen olduğu bu dönemde yılın en iyi filmini gene Süreyya Duru “Kara Çarşafı Gelin”le gerçekleştirdi. Türk Filmcileri Derneği meslekte 25 yılını dolduran 43 sanatçıya onur belgesi verdi. 12. Antalya Film Şenliği, İzmit’te 4. Yarımca Sanat Şenliği’nde yılın filmlerine ödüller verildi. Behlül Dal 8. Kısa Filmler Şenliği’nde (Paris) “Güneşin Battığı Yer” ile özel şeref ödülü aldı.

1976 senesinde 164 film çekildi. Cüneyt Arkın ve Kartal Tibet yönetmenliğe başladı. Seks komedisi türünde filmler aracılığıyla Tiyatro oyuncularını Yeşilçam’da yeni bir egemenlik kurdular. 13. Antalya Film Şenliği, İstanbul Uluslararası 1. Film Festivali düzenlendi. Taşkent Film Şenliği’nde Ergin Orbey’in “Bizim Aile” Özbekistan İşçi Fedarasyonu’nun özel ödülünü aldı. Moskova Film Şenliği’nde Ali Özgentürk’ün Yasak adlı belgesel filmi ikincilik ödülü gümüş madalya aldı.

1977 yılında 124 film çekildi. Korhan Yurtsever ve Ümit Efekan yönetmenliğe başladılar. Atıf Yılmaz “Selvi Boylum Al Yazmalım” adlı filmiyle yeniden dikkati çekti. 14. Antalya Film Festivali düzenlendi.

1978 yılında 126 film çekildi. Yeni oyuncu Bulut Aras, yeni yönetmen ise Erden Kıral’dı. Ferdi Tayfur, İbrahim Tatlıses ve Orhan Gencebay’la şarkıcı, oyuncu saltanatı başladı. Ve Arabesk türü filmler giderek çoğaldı. Kültür Bakanlığı’nın bünyesinde sinema dairesi kuruldu. Sosyal güvence yasası çıkarıldı. 15. Antalya Film Festivali düzenlendi. Filmciler Derneği Türk sinemasına katkıları nedeniyle Muhsin Ertuğrul, Baha Gelenbevi ve Bedi Muvahhit’e madalya ile onur belgesi verdi. Taşkent Film Şenliği’nde Türkan Şoray “Selvi Boylum Al Yazmalım”daki rolüyle en iyi kadın oyuncu seçildi. Korlavy Vory Film Şenliği’nde “Kara Çarşafı Gelin” Sendikalar birliği özel ödülünü kazandı.

1979 senesinde 195 film çekildi. Ali Özgentürk ve Tuncel Kurtiz yönetmerliğe başladılar. Zeki Ökten'in Yılmaz Güney'in senaryosundan aktardığı "Düşman" ve Ömer Kavur'un "Yusuf ile Kenan" yılın önemli filmlerini oluşturdular. Sansür nedeniyle 16. Antalya Film Festivali'nin uzun metrajlı film yarışması yapılamadı. Yalnızca kısa metrajlı film dalında Süha Arın'ın "Tahtacı Fatma"sı ödüllendirildi. Nasrettin Hoca çizgi filmleri yarışması düzenlendi. Yurtdışında Türk sinemasına gösterilen ilgi büyük bir tırmanışa geçti. Özellikle Zeki Ökten'in "Sürü"sü bu aşamada en etkin rolü oynadı. 32. Locorna Film Şenliği'nde en iyi film seçilip Altın Leopar ödülü'nü kazandı. Ayrıca Melike Demirağ "Sürü"deki rolüyle en iyi kadın oyuncu rolünü Rebecca Horn ile paylaştı. Yapımcı ve senaryocu olması nedeniyle de Yılmaz Güney'e şenlik özel ödülü verildi. Ayrıca Sürü 29. Berlin Film Şenliği'nde Uluslararası Protestan Film jürisi ile katolik film organizasyonu ödülleri , Belçika Kraliyet Film Arşivi Uluslararası seçkin filmler yarışmasında büyük ödülü kazandı. 3. Balkan Şenliği'nde Süha Arın'ın Tahtacı Fatma adlı kısa metrajlı filmi "birinci" oldu. Oberhausen 25. kısa filmler şenliği'nde Özcan Arca'nın "Üç Bölümlük Kısa Film"i Federal Almanya Gençlik Aile ve Sağlık Bakanlığı ödülü kazandı.

1980 senesinde Anarşi dorukta ve ülke iç savaşın eşiğindeydi.[22] Silahların ölüm kurması 11 Eylül akşamına kadar sürüp gitti. Bu sıcak ortamın içinde Türk sineması her yönüyle parlak olmayan kısır bir yıl geçirdi. Gerek yurt içinde gerekse yurtdışında ödül kazanan filmlerin tümü geçen yıldan geriye kalanlardı. 1979'da film sayısı (195) tırmanışa geçerken 1980'de 68'i zor buldu. Bu yirmiüç yıl öncesine dönuştü.[23] Geçen yıl altın çağını yaşayan seks filmleri, yasal önlemlerle engellenip, maliyetleri çok ucuza çıkan teknik kaliteleri çok düşük 16 mm.'lik filmler seyircinin rahatsız olması nedeniyle işletmeci ve sinemacılar tarafından talep görmeyince yerlerini yeri sinemasal moda olan Arabesk türü filmlere bıraktılar. Sinema açısından değışen birşey

[22] Naci Girginsoy, Yılın Olayları, 1981 Varlık Yıllığı

[23] Agah Özgüç, Türk Filmleri Sözlüğü, 1980 - 1983

yoktu hatta insanları karamsarlığa, acıya ve duygusal bir isyana sürüklemesi nedeniyle toplumsal açıdan daha tehlikeli sonuçlar getiriyordu.

1980 yılında 68 film çekildi. Sinan Çetin ve Şahin Gök yönetmenliğe başladılar. 12 Eylül Askeri harekatı nedeniyle 17. Antalya Film Festivali yapılmadı. Kültür Bakanlığı Sinema Dairesi tarafından düzenlenen Milli Sinema Kongresi'nde 25. yılını dolduran sanatçılara takdirname verildi. Londra Film Şenliği'nde "Sürü" 93 film arasından en iyi film seçildi. Ardından Rotterdam Şenliği'nde en iyi üç film arasına girip 10. Uluslararası Antwerp Şenliği'nde (Belçika) en iyi film seçildi. Zeki Ökten'in "Düşman"ı 30. Berlin Film Şenliği'nde özel senaryo ödülü ile Uluslararası Katolik Film Organizasyonu

büyük ödülünü kazandı. Ali Özgentürk 'ün "Hazal"ı Türk sinemasına 5 ödül birden kazandı. Prades Film Şenliği'nde (Fransa) birincilik ödülü San Sebastian Film Şenliği'nde (İspanya) büyük ödül 29. Uluslararası Monheim Film Şenliği'nde (Almanya) Altın Düka ile Katolik Jürisi ve Halk Jürisi olmaküzere 3 ödül. Lahey Film Şenliği'nde (Hollanda) bir ödül. Erden Kıral'ın "Bereketli Topraklar Üzerinde" filmi Uluslararası Nantes Film Şenliği'nde (Fransa) jüri özel ödülü ile Elal - Fransa Sanat Denemeleri Sinemaları Birliği ödülünü aldı. Ömer Kavur'un Yusuf ile Kenan'ı Uluslararası Milano Film Fuarında (İtalya) büyük ödülü kazandı.

1981 senesinde Türk sineması film sayısı açısından belli bir yere oturdu. Ne 70'in çok altlarına düşüyor. Ne de aynı sayının çok üstlerine tırmanıyordu. Yıllık film sayısının yarısını şarkıcı - türkücü filmleri kapsıyor ve şimdi de Arabesk altın çağını yaşıyordu. Ticari yönden arabesk filmlerin tek rakibi fazla bir derinliği olmayan hafif güldürülerle, sosyal içerikli komedilerdi (Gırgiriye vs)

1981 yılında 72 film çekildi 18. Antalya Film Festivali düzenlendi. Strasbourg Avrupa Film Festivali'nde Bereketli Topraklar Üzerinde büyük ödülü kazandı.

1982 bilimadamlarımıza göre bir "Anayasa yılı"ydı. Bölünmez bir bütün olarak Milletçe, Devletçe 1982'yi bir Anayasa yılı olarak yaşarken Türk Sineması'da 1980'den bu yana egemen olan Arabesk yılını yaşıadı.

Yine devletin ve aydın kesimin dışladığı Türk Sineması sahipsiz kaldı. Önceki yıllarda olduğu gibi “Sinema Yasası” girişimleri yeniden suskun bir sürece girdi.

1982'nin sürprizlerinden biri de çok güçlü bir sermayenin Yeşilçam'a girmesi oldu. Yabancı film ithalatçıları Mehmet Soyarslan ve Yalçın Başaran'ın yerli yapımcılığı üstlenmeleri. Ancak Yeşilçamdaki ekonomik koşulları hesaplayamadıkları için maliyet giderlerine yenik düşüp bir iki filmden sonra yapımcılıktan vazgeçtiler.

1982 yılında 72 film çekildi. Halit Refiğ'in “Leyla ile Mecnun” u Arabesk eğilimli filmlerin baş yapıtı oldu. Zeki Ökten halk arasında güncel bir duruma gelen “banker ve faiz sorunu” na toplumsal bir eleştiri getirdi. Atıf Yılmaz “Mine” yle kadın sorunlarına değindi. 19. Antalya Film Festivali yapıldı. Yılmaz Güney'in senaryosunu yazıp Şerif Gören'in yönettiği “Yol” 35. Cannes Film Şenliği'nde Costa Gavros'ın “Misssing - Kayıp” adlı filmiyle birlikte en iyi film seçilerek büyük ödül Altın Palmiye'yi paylaştı. Hyeres Genç Sinema Festivali'nde (Fransa) Sinan Çetin'in “Bir Günün Hikayesi” halk jürisi büyük ödülünü kazandı. Valencia Akdeniz Ülkeleri Şenliği'nde Ali Özgentürk'ün “At” ı üçüncülük ödülünü kazandı.

1983 6 Kasım seçimleriyle siyasal açıdan bir “Demokrasiye Dönüş” yılı, sinemasal açıdan ise “film yakma” yılı olarak tarihe geçmiştir. [24]

Bu yıl Arabesk türü filmlerin sayısında bir düşme görülmekle beraber, bu filmlere seks öğelerinin karışmasıyla “Yataklı Arabesk” yada “Yatakta Arabesk” türü gibi yeni bir akımın doğuşu görülmektedir.

Bunun yanında kökleri önceki yıllara dayanan genelde kadın kahramanlara, kadınsal sorunlara yönelik “Kadın filmleri” yeni bir eğilim olarak gündeme geliyordu. Ancak bu tür filmlerin genel içeriği melodram öğelerine yaslanıyorsa da kuşkusuz Türk Sineması için yararlı bir girişimdi. Seks filmlerinin sinema salonlarından kaçırıldığı kadın seyirci yeniden sinemalara gelmeye başlamıştı. Bu kez de bu olumlu gelişmenin yanında

[24] Agah Özgüç, a.g.e.

"Video" olayı ciddi bir tehlike oluşturuyor bir yanda video korsanları tarafından yasal hakları çiğnemen film sahipleri, diğerk yanda halka açık yerlerde video gösterilerinin yaygınlaşması Türk Sineması için büyük bir darbeydi.

Film yapımcıları ve film ithalatçıları haklarını yasal olarak arama yoluna başvurdular. İçişleri Bakanlığı bir kararname çıkartarak umuma açık yerlerde filmlerin video aygıtlarında gösterilmesini yasakladı. Ancak denetim oldukça zordu. Çıkartılan Telif Hakları Kanunu hak sahiplerine bir yarar getiremiyordu.[25]

1983 yılında Türk Sineması'na bir başka darbede bölge işletmecilerinden geliyordu. Az kazandıklarını iddia ederek avansları kesmişler ve yıllardır işletmeci kredileriyle film yapan şirketler zor durumda kalıyordu. İşletmecilerin birer ikişer sinemadan ellerini çekmeleriyle Türk filmciliğı yeni bir tekelleşmenin, istedikleri filmleri istedikleri fiyatla alıp istemediklerini almayan bir dağıtım ve işletme zihniyetinin eline düşüyordu.

Yılın en önemli olayı şüphesiz Halit Refiğ'in Kemal Tahir'in aynı isimli romanından uyarladığı beşyıl gibi uzun bir zamanda yüzlerce oyuncu ve emekçinin katkısıyla ortaya çıkan "Yorgun Savaşçı" filminin yakılmasıdır.[26][27][28][29]

Bir diğerk olay ise Ünal Küpeli'nin Orhan Kemal'den uyarladığı "Yalancı Dünya" da Yeşilçam'a kara çalması küçük düşürmesiydi.[30] [31]

[25]Demir Baran Sarol, Emre Dağdeviren, Prof. Tanju Öztürk, İzzet Öz, Rekin Teksoy, Prof. Dr. Ünal Tekinalp, Zeki Sözer, Erman Şener, Vehbi Belgil, Emre Konyar, Ünsal Oskay, Video Olayı Milliyet Sanat Dergisi, s.83 1 Kasım 1983

[26] Namık Koçak, " TRT Genel Müdürlüğü Açıkladı: Yorgun Savaşçı'yı Yaktırdım." Güneş Gazetesi, 20 Kasım 1983

[27] Av. İbrahim Batman, Ses s. 48, 3 Aralık 1983

[28] Atilla Dorsay, "Üzücü Bir Kasım Ayı" Cumhuriyet 25 Kasım 1983

[29] Arda Uskan, "Yakılan Filmin Öyküsü" Nokta s.40 28 Kasım-4 Aralık1983

[30] Film Market s.15 15 Aralık 1983

[31] Yasemin Yazıcı, "Yeşilçam ve Yalancı Dünya" Sanat Olayı s.20 20 Ocak 1984

Aynı yıl TRT ile Yeşilçam arasındaki sürtüşmeler Fevzi Tuna'nın Mithat Cemal Kuntay'dan uyarladığı "Üç İstanbul" adlı dizinin bazı sahnelerinin TV yöneticileri tarafından kesintiye uğratılması ile devam edecekti.

1983 yılında 78 film çekildi. Hülya Avşar, Zuhal Olcay oyuncu olarak, Yusuf Kurçenli ve Nesli Çölgeçen yönetmen olarak sinemaya girdiler. Bu yıl bastırılmış kadın cinselliği ve iç dünyası ön planda işlendi. 20. Antalya Film Festivali düzenlendi. En iyi film Zeki Ökten'in "Faize Hücum" filmiydi. Sedat Simavi vakfı ödülleri yarışmasında Nesli Çölgeçen'in "Kardeşim Benim" adlı filmi birinci seçildi.

33. Uluslararası Berlin Film Şenliği'nde Erden Kıral'ın "Hakkari'de Bir Mevsim" i Türk Sinemasına 5 ödül birden getirdi. Jüri özel ödülü Gümüş Ayı, Uluslararası Sinema Yazarları Federasyonu ödülü Uluslararası Sanat ve Deney Sinemaları birliği ödülü, İnter Film ödülü, 2. Akdeniz Kùltürleri Film Festivali'nde en iyi film ödülü aldı.

1983 Lecce Uluslararası Film Festivali'nde (İtalya) Ali Özgentürk'ün "At"ı en iyi film ödülü, Valencia film Festivali'nde Şerif Gören'in "Derman"ı jüri özel ödülü aldı.

1984 yılı sinemanın canlandığı ve geçen yıllara oranla film sayısında artışın görüldüğü bir yıldır. Bu yıl görülen 16 mm'lik filmlerdeki artış 35 mm'lik filmlerin bile sinema salonlarının kapanması nedeniyle zar zor pazar bulduğu bir dönemde video klüpleri ve video pazarları için yapıldıklarının göstergesiydi.

Güldürü tipi filmlerin ağırlıkta olmasına rağmen Arabesk filmlerde henüz devirlerini kapamış değildirlr. "Erkekler Dünyasının Ezilen Kadınları" 1984 sinemasının başlıca konularından biriydi. Artık cinselliği olmayan "yapay kukla kadın tipleri" olaya yeni bakışlar getiren yönetmenler tarafından dışlanıyor, cinselliğe "ezilen kadın tipiyle", cesur bir bakış açısıyla yaklaşılıyordu. Cinselliğe dayalı bu değişimin adı, "Yeni Erotizm" di...

14 Nisan 1984 günü Film Yapımcıları Derneği (FİYAP) 12 Eylül 1984 günü tüm derneklerle birlikte kapatılan Türk Filmcileri Derneği'nin yeni bir oluşumuydu. Yıllardır devlet desteğinin dışında kalan Türk sinemasının

çözüm bekleyen sorunlarını amaçlayan dernek devlet katında önemli girişimlerde bulunmakla birlikte yıllardır geciken bir yasanın çıkması kolay olmayacak bu yılda bu mesele bir beklenti olarak kalacaktı. [32]

1984 yılında 124 film çekildi. Yavuz Turgul Fahriye Abla ile ilk filmini çekti. Film Yapımcıları Derneği kuruldu. 21. Antalya Film Festivali düzenlendi. Atıf Yılmaz'ın "Bir Yudum Sevgi" si birinci oldu. 24. Karlovy Vory Festivali'nde (Çekoslovakya) Şerif Gören'in "Derman"ı Uluslararası Sinema Eleştirmenleri Uluslararası Film Kulüpleri Fedarasyonu ödülleri ald. 3. Akdeniz Kùltürleri Film Festivali'nde Erden Kıral'ın "Ayna"sı eleştirmenler ödölü aldı. 1984 Sao Paolo Uluslararası Film Şenliğı'nde (Brezilya) Ali Özgentürk'ün "At"ı büyük ödöl kazandı.

1985 yılında 127 film çekildi. Odak Film Şirketi kuruldu. Başar Sabuncu, Ümit Elçi ilk filmlerini çektiler. Şarkıcı Küçük Emrah ile arabesk eğilimli filmler yeni bir tırmanışa geçti. Atıf Yılmaz "Adı Vasfiye" ile sosyal içerikli fantastik film türüne ağırlık verdi. "Züğürt Ağa" ile Nesli Çölgeçen Türk sinemasında ilginç bir güldürü türünü gerçekleştirdi. 22. Antalya Film Festivali'nde Atıf Yılmaz'ın "Dul Bir Kadın" filmi en iyi film seçildi. Kùltür Bakanlığı "Sinema Teşvik Ödülleri" adı altında bir yarışma düzenlendi. 25. Karlovy Vory Film Şenliğı'nde "Derman"daki rolüyle Talat Bulut Prag Üniversitesi sinema enstitüsünün "karakter oyunculuğı" ödölünü kazandı. 4. Uluslararası Şam Film Festivali'nde (Suriye) "Derman" en iyi film seçilip "Altın kılıç" ödölünü kazandı. 4. Yeni Alman Sineması Film Şenliğı'nde (Lüksemburg) "Hakkari'de Bir Mevsim" en iyi film seçildi. 35. Uluslararası Berlin Film Şenliğı'nde Tarık Akan'a "Pehlivan"daki rolüyle "Jüri özel mansiyonu" verildi. 7. Uluslararası Kadın Filmleri Şenliğı'nde (Paris) Bilge Olgaç'ın "Kaşık Düşmanı" en iyi film ödölünü ve Fransız gazetecilerinin "basın özel ödölü"nü kazandı. Bu filmde Halil Ergün "en iyi oyuncu" seçildi. 1. Uluslararası Tokyo Film Festivali'nde Ali Özgentürk'ün "At"ı para ödölü kazandı. New York Amerikan Film Festivali'nde bir Türk - Alman ortak yapımı olan "Gülibik", Eğitsel Film Kütüphaneleri Birliğı ödölünü aldı. Figuera da

[32] Agah Özgüç, Türk Filmleri Sözlüğü, 1984 - 1986

Fon Uluslararası Film Şenliği'nde Erden Kıral'ın "Ayna"sı büyük ödülü kazandı. Viyana Turizm Filmleri Festivali'nde Süha Arın'ın "Kapalıçarşı'da Kırk Bin Adım" adlı kısa filmi jüri şeref ödülü aldı. Uluslararası İstanbul Sinema Günleri düzenlendi.

1986 yılında 185 film çekildi. Varlık Film Şirketi Lokman Kondakçı tarafından kuruldu. Şahika Tekand, Sibel Turnagöl oyuncu olarak, Erdoğan Kar, Nisan Akman, İsmail Güneş ve Tevfik Başar yönetmen olarak ilk filmlerini çektiler. Bu yıl sinemaya yeniden ilgi doğdu ve halk sinemaya döndü. Sinema, video ve müzik eserleri yasası yürürlüğe girdi. 22. Antalya Film Festivali düzenlendi. Atıf Yılmaz'ın "Aaah Belinda"sı en iyi film seçildi. Uluslararası İstanbul Sinema Günleri düzenlendi ve Kültür Bakanlığı Teşvik ödülleri verdi. 14. Strasbourg Film Şenliği'nde (Fransa) Ali Özgentürk "Bekçi"yle Muammer Özer "Bir Avuç Cennet" ile ikincilik ödülünü paylaştılar. II. Uluslararası Spor Filmleri Şenliği'nde (Fransa) Zeki Ökten'in "Pehlivan"ı Uluslararası Olimpiyat Komitesi ödülünü aldı. "Bir Avuç Cennet" Türk sinemasına; 7. Kırsal Dünya Sinema Şenliği'nde (Fransa) mansiyon ve 3. Uluslararası Göçmen Filmleri Festivali'nde (İsveç) büyük ödül olmak üzere iki ödül kazandı. "Kurbağalar"daki yorumuyla Hülya Koçyiğit 8. Nortes Üç Kıt'a Şenliği'nde (Fransa) en iyi kadın oyuncu seçildi.

1987 senesinde 185 film çekildi. Sinema Eserleri Sahipleri Meslek Birliği (Sesam) kuruldu. Zuhal Olcay, Şahika Tekand, Nur Sürer, Şerif Sezer, Fato - Sezer ve Gülsen Tuncer gibi oyuncular yeni bir atak yaparken, Şahin Kaygun, Zülfü Livaneli, Engin Ayça, Orhan Oğuz, Ömer Uğur ve Yavuzer Çetinkaya yönetmen olarak ilk filmlerini çektiler. 24. Antalya Film Festivali'nde Yavuz Turgul'un "Muhsin Bey"i Uluslararası İstanbul Sinema günlerinde Anayurt Oteli en iyi film seçildi. 13. Uluslararası Santarem Film Festivali'nde (Portekiz) "Bir Avuç Cennet" (Muammer Özer) en iyi film ve en iyi senaryo ödülleri kazandı. 44. Uluslararası Venedik Film Şenliği'nde "Anayurt Oteli" Uluslararası Sinema Yazarları Federasyonu ödülünü, Ermonno Olmi'nin "Hanımefendiye Uzun Ömürler" adlı filmiyle paylaştı. 8. Valencia Akdeniz Film Festivali'nde Anayurt Oteli, İtalyan yönetmen Mazzacura'nın "İtalyan Gecesi" adlı filmiyle üçüncülük ödülü Bronz

madalya'yı paylaştı. 9. Nontes 3. Kıt'a Film Şenliği'nde "Anayurt Otel" büyük ödülü kazanırken Macit Koper "en iyi erkek oyuncu" seçildi. San Sebastian Film Şenliği'nde "Yer Demir Gök Bakır" (Zülfü Livaneli) Hristiyanlar Sinema Örgütü (Ocic) ödülünü kazandı.

1988 yılında 108 film çekildi. Mahinur Ergun, Füzün ve Gülsün Karamustafa yönetmen olarak sinemaya girdiler. Soder Sinema Oyuncuları Derneği kuruldu. Himaya edilmeye muhtaç sinema sanatçıları için "Huzurevi" yapımına başlandı. Orhan Oğuz'un "Herşeye rağmen" adlı filmi ilk olarak düzenlenen 1. Ankara Film Şenliği'nde, Ömer Kavur'un "Gece Yolculuğu" 25. Antalya Film Festivali'nde en iyi film ödülleri aldılar.

Foto Kino Fuarı'nda (Köln) "Yer Demir Gök Bakır"daki görüntüleriyle Jürgen Jürges Alman Kamera ödülünü aldı. Orhan Oğuz "Herşeye Rağmen" ile Cannes Film Şenliği'nde Gençlik ödülü, 5. Avrupa Sinema Festivali'nde eleştirmenlerin seçtiği Avrupa'nın en iyileri bölümünde birincilik ödülü, 37. Uluslararası Mannheim Film Festivali'nde büyük para ödülünü aldı. Yavuz Turgul'un "Muhsin Bey"i 36. San Sebastian Film Festivali'nde jüri özel ödülü aldı. 8. Uluslararası Amiens Film Şenliği'nde "Bez Bebek"teki yorumuyla Hülya Koçyiğit en iyi kadın oyuncu seçildi. Paris'te "Yılmaz Güney Filmleri Toplu Gösterisi" düzenlendi. Kültür ve Turizm Bakanlığı 7 filme ödül verdi.

1989 yılında 103 film çekildi. Selim İleri "Hiçbir Gece"yle ilk yönetmenlik denemesini gerçekleştirdi. Film Yönetmenleri Derneği (Film - Yön) kuruldu. Erden Kıral'ın "Av Zamanı" 2. Ankara Film Şenliği'nde, Tunç Başaran'ın "Uçurtmayı Vurmasınlar" 8. İstanbul Film Festivali'nde en iyi film seçildi. 10. Akdeniz Film Festivali'nde (Valencia) Zülfü Livaneli'nin "Sis" büyük ödül "Altın Palmiye"yi Goran Markoviç'in "Buluşma Noktası" adlı filmiyle paylaştı. Aynı festival'de Tunç Başaran'ın "Uçurtmayı Vurmasınlar" ikincilik ödülü (Gümüş Palmiye)yi aldı. Akdeniz sinemaları buluşmasında "Sis" büyük ödülü kazandı.

1990 yılında Yılmaz Güney'in "Umut" adlı "yasaklı" filmi İstanbul sinemalarında vizyona girdi. Kültür Bakanlığı üç gün süren sinema kurultayı düzenledi. Mahinur Ergun'un "Med Cezir Manzaraları" 3. Ankara Film Şenliği'nde, Yusuf Kurçenli'nin "Karartma Geceleri" 9. İstanbul Film Festivali

Dr. Nejat Eczacıbaşı Vakfı en iyi film ödüllerini kazandılar. Yücel Çakmaklı İslamcı Sinemanın yeni bir örneğini verdi. %25 yerli film oynatan ve yabancı filmlere “dublaj yasağı” getiren yeni yasa tasarısı düzenlendi.

BÖLÜM 3.

SİNEMA VE MÜZİK

3.1. SESSİZ SİNEMADA MÜZİK

Ses unsuru hareketli resimle birlikte gündeme gelmiştir. 1889'da Thomas Alva Edison, sonradan "vitoskop" olarak adlandırılan "kinetoskop"u ile ses konusunu ele aldı. Ancak bu çalışmalar radyonun gelişmesini sağlayan Triod lambasının bulunuşuna kadar sonuçsuz kalmıştır. Triod lambasını bulan Lee De Forest bu alanda çok büyük adımlar atmıştır.

Önceleri sinemayı gerçekleştirebilmek için çaba sarfeden birçok amatör, hevesli ve bilim adamlarının sayesinde, Louis ve Auguste Kardeşler geliştirdikleri SİNEMATOGRAF adlı cihazla 22 Aralık 1895'te Paris'te Grand Cafe'de yaptıkları gösteri ile tarihe "sinemanın kaşifleri" olarak geçtiler. İlk yapılan filmler, bir veya birkaç hareketi kapsıyordu. Örneğin bir trenin insanın üzerine gelir gibi çekimi izleyicilerde büyük heyecan uyandırmıştı. İlk filmlerin büyük bir kısmı sadece iki-üç dakikalık çekimlerden ibaretti. Ancak, küçük küçük konulu filmlere geçildikçe işler değişmeye başladı. İlk yapılan kısa filmlerde artist kullanılmıyordu. Bu filca çekimleri yapılmaya ve işin içine artistler de girmeye başlayınca zorluklar başladı. En başta oyuncu bulmak çok zor oluyordu. Tiyatro oyuncularının bir kısmı sinemaya geçmişti fakat bu oyuncularla istenilen sonuç alınamıyordu. Tiyatro sanatçıları bir oyuna konsantre oldukları zaman o oyunu baştan alıp sonuna kadar götürmeye alışmışlardı. Halbuki sinema daha ilk günden ayrıcalığını ortaya koydu. Sinemada planlar ayrı ayrı çekiliyordu. Bu planların çekimlerinin uzaması, sahnelerin defalarca tekrarlanması oyuncuların konsantrasyonunu bozuyor, iş çok zor geliyor ve arzu edilen sonuca ulaşamıyordu. Buna bir çare bulunması lazımdı, ve de bulundu.

3.1.1. A - ÇEKİM SIRASINDA MÜZİK

İlk dönemlerde film yapımcılarından biri film çekimi sırasında müzik kullanmayı denedi ve bu denemesi başarılı oldu. Üç-beş kişilik küçük bir müzik topluluğunu film çekim yerine getirdi. Bu topluluk, romantik bir sahne çekilirken, sanatçıyı konsantre etmek için rastgele romantik bir müzik parçasını çalıyor, dramatik, heyecanlı bir sahne ona göre değişik bir müzik parçası çalarak oyuncunun rol yapışındaki gerilimi arttırıyordu.

Çekim sırasında çalınan müziğin diğer bir yararı da danslı ve şarkılı sahnelerde görüldü. Çekim sırasında çalınan müzik, oyunculara ritm, figür ve ağız hareketlerinin beraberliğinin bir bütünlük içinde olmasını sağlıyordu.

3.1.2. B - GÖSTERİ SIRASINDA MÜZİK

Kısa süreli filmler çekilip gösterilirken gösteri sırasında müzik gereksinmesi yoktu. Zamanla küçük konulu, aktörlü ve ilk filmlere göre biraz uzunca filmler çekilip gösterilmeye başlayınca izleyiciler, karanlığın kasveti ve perde üzerindeki sessiz görüntüleri ne kadar ilginç olursa olsun uzun süre seyretmeye tahammül edemez oldular. Bir süre sonra ilginin dağıldığı görülmeye başlandı. İlgiyi toplamak ve sessizliği bozmak gereksinmesi duyuldu. Bunun için çekim sırasındaki müzik desteği uygulaması salonlara yansımaya başladı. Böylelikle küçük müzik toplulukları salonlara da girdi. Sinemasına göre, yalnız piyano veya piyano-keman-viyolonsel, daha sonraları salonuna göre küçük orkestralar kullanılmaya başlandı. Önceleri bu gruplar, sevilen, çok bilinen ezgiler çalıyorlardı. Daha sonraları çekim sırasındaki gibi sahnelere uyumlu müzik yapıtları arka arkaya getirilerek çalınmaya başlandı.

Filmden önce başlangıç olarak günün sevilen bir müzik parçasını çalıyorlar, böylelikle seyircinin ilgisini topluyorlar ve film daha sonra başlıyordu. Film oynarken olabildiğince konuya uygun müzikler çalınıyordu.

Hatta zamanla doğaçtan çalma yeteneğine sahip piyanistler aranır oldu. Ve böylelikle müzikçilere yeni bir iş alanı doğdu.

3.2. SESLİ SİNEMADA MÜZİK

3.2.1. HAREKETLİ RESİMDE SES GEREKSİNİMİ

Film çekimleri gelişip, süreleri uzayıp. güzel konular sergilenmeye başladıkça; sadece salonda çalınan müzik yeterli olmaya başladı. İzleyici, yürüyen adamın ayak sesini, giden arabanın tıkırtısını, atların nal seslerini, konuşulanları duymak istiyordu. Hele arada çıkan ve süre kaybettiren yazılar, okurken hafiften yükselen uğultu işin zevkini iyice kaçırıyordu.

Teknik gelişmeler içinde ses kaydı gerçekleşmişti. Öteden beri amaçlanan, bu yeniliği sinemaya uyarlama çabaları hızlandı.

AMAÇ

a - Konuşmalar

b - Konuyu ve anlamı pekiştirici, sahnelere uygun müzik

c- Efekt,doğal sesleri yapay olarak aslındakinden başka kaynaklardan çıkararak elde etmek. Örneğin; Sigara paketlerinin üzerindeki selofon kağıdını mikrofona yakın bir yerde avuç içinde ovalayarak yangın sesi elde etmek gibi.

3.2.2. İLK DÖNEMLER

FONOĞRAF : Yunanca Phone (Ses) - Grafein (Kaydetmek) kelimelerinden meydana gelmektedir.

GRAMAFON : Yunan Gramma (Yazı Çiziği) ve Phone (Ses) kelimelerinden bileşiktir.

Fonografin Sinemaya Uygulama Çalışmaları ; Fonografin icadından sonra bunun sinemaya uygulanmasına çalışıldı. Döner bir silindir üzerine alınan sesler film gösterilirken bir iğne vasıtası ile okunuyordu. Fakat bu sistem iyi sonuçlar vermediği için benimsenmedi. Daha sonraları sesler taş plaklara kaydedilmeye başlandı. Bu kayıtlar, film gösterimi sırasında salonun belirli bir yerine konulan gramofondan çalınıyordu. Bu sesler müzik ve bazı önemli diyaloglardan ibaretti ve istenilen sonucu vermekten uzaktı.

Film üzerine ses kaydının gerçekleştirildiği ilk dönemlerde resim ayrı, ses ayrı cihazlardan (appareil) verilebiliyordu. Böylece seslerin senkronizasyonu (eşzamanlılığı) mümkün oluyordu.

Film gittikçe geliyor, sinema tarihinin önemli yapıtları çekiliyordu. Bu arada paralel ses kaydı üzerine çalışanlar başarılı sonuçlar almıştı.

Edison'dan sonra ses kaydı üzerinde önemli çalışmalar yapan Amerikalı Lee De Forest'in "triod" lambasını bulmasıyla sesli film konusu da aydınlığa çıkmaya başladı.

Birinci Dünya Savaşı'nın bitiminden sonraki yıllarda (1914-1918) Lee De Forest, daha önceki çalışmalarının ışığında sesli film konusunu daha değişik bir yoldan ele aldı. Ses ile görüntüyü ayrı ayrı kaydedip daha sonra başka bir cihaz vasıtasıyla eşlemek yerine, sesin görüntüyle birlikte aynı film üzerine kaydedilmesinin yollarını aradı. Forest'in sisteminin ana prensibi, ses titreşimlerini elektrik titreşimlerine çevirerek film üzerine kaydetmek, okuma sırasında ise elektrik titreşimlerini tekrar ses titreşimlerine çevirmektir. Bu yolla önceleri sadece müzik verilebiliyordu. Ancak 1927 Ekiminde gösterimi yapılan, Amerikalı ünlü şarkıcı Al Jolson'un söylediği üç şarkı yanı sıra birkaç diyalogun da yer aldığı "The Jazz Singer" sesli filmin tutulmasını sağladı. Bu film aynı zamanda sinemanın ilk sesli filmi olarak tarihe geçti.

3.3. ETKİ KAVRAMININ DEĞİŞİK OLUŞUMLARI

Müzik sinemada önceleri sessizliği bozmak için kullanılıyordu. Zamanla anlaşıldı ki, müzik ve diğer seslerin varlığı sinemanın vazgeçilmez birer parçasıdır.

Sesli sinemanın ilk müzikleri, tıpkı sessiz sinema döneminde olduğu gibi, fakat ondan biraz daha uyumlu ve bilinen müzik parçaları ile yapılıyordu. Sinemaya sesin girdiği ilk dönemlerde daha çok ses unsurundan yararlanarak müzikallere önem verildi.

Sahnelerde başarılı olmuş müzikaller teker teker filme alınmaya başlandı ve müzikal oyuncular ön plana çıktı. Yeni yeni senaryoların yazılması, değişik konuların ele alınması, sinema müziğinin de gelişmesini sağladı.

Böylelikle müzik, sinemanın kendi kişiliği ve bütünlüğü içindeki yerini aldı.

3.3.1. GÖRÜNTÜYE GÖRE HAZIRLANMIŞ SENKRON MÜZİK

Filmin çekimi bitip montajı yapıldıktan sonra, müzik konacak sahneler izlenerek yapılan ve senkron olarak hazırlanmış uyumlu müziklerdir. Bu tür müzik zaman zaman sözün yerini alabilir, oyunla bütünlük sağlar ve belki de "leitmotiv" in o sahneye göre değişimli olarak kullanılmasıdır.

LEITMOTIV: (Almanca bir sözcüktür.) Olayların veya kişilerin tanıtılması için kullanılan, ritmik, melodik veya armonik yapısı olan müzik cümlesi "Anamotif". Wagner'le bağlantılı olan bir terim. Bu terim, Wagner inceleyicisi Alman müzik yazarı Hans Von Wolzogen tarafından türetilmiştir. Sahnelerin sürekliliği ve sahneler arasında bağlantı kurulması açısından, yarattığı dramatik etkiler bakımından önemlidir.

Leitmotiv, operadaki çeşitli durumlara göre, çeşitli biçimlere girerek eserin gelişmesine katkıda bulunur. Bir sahne eserinde birbirini izleyen sahneler arasındaki bağın somut anlatımıdır. Bu nedenle, sinemada da yerine uygulanması çok olumlu sonuçlar verir.

3.3.2. MÜZİĞE GÖRE HAZIRLANMIŞ SENKRON GÖRÜNTÜ (SERBEST GÖRÜNTÜ)

Müziğe göre hazırlanmış görüntü, özgün hazırlanmış bir müziği resimlemek anlamına gelmektedir.

Müziğe göre hazırlanmış senkron görüntüye örnek olarak operalar - operetler - müzikaller - baleler ' i gösterebiliriz. Tekst ve müziği hazır olan bu tür yapıtların filme alınmasıdır. Serbest görüntüye örnek ise Walt Disney'in fantasia'sı olabilir. Bach, Beethoven, Peter İlyiç Çaykovski gibi bilinen, sevilen büyük bestecilerin eserlerinden bazılarını ele alan Walt Disney, bunları kendi sanat yaratıcılığı, duygusallığı içinde hikayelemiş ve müziğe göre tam senkron "Cartoon-Dessin Animee; Canlı Resim" olarak bu filmi yapmıştır.

Bu tür yapıtlar, bu özellikleri nedeniyle müziğe göre hazırlanmış senkron/serbest görüntülerdir.

3.3.3. SENARYOYA GÖRE ÇEKİMDEN ÖNCE HAZIRLANAN MÜZİK

Senaryoya göre çekimden önce hazırlanan şarkılar ve dansların müzikleri, çekimden önce hazırlanır ve çekimler müziğe göre yapılır. Bu tür, müziğe göre hazırlanmış senkron görüntü ile benzerlik gösteriyorsa da karıştırmamak gerekir. Birinde, konu ve müziği hazır olan, defalarca sahnelenmiş, bilinen bir yapıtın resimlenmesi; diğesinde ise özgün senaryonun akışı içinde geçen şarkı veya dansların müziklerinin bu senaryoya göre diğersahnelerin de fon müzikleri ile Leitmotiv halinde veya sahnenin gerektirdiği Leitmotiv dışı uyumlu tema yapısıyla senaryoya göre önceden besteci tarafından bestelenerek gerçekleştirilmesidir.

3.4. TÜRK SİNEMASINDA SES VE MÜZİK

1930'larda Mısır ve Yunanistan ile ortak olarak gerçekleştirilen, Muhsin Ertuğrul'un yönettiği "İstanbul Sokaklarında" nın ilk sesli Türk filmi

olarak 1931 senesinde Beyoğlu'nda Melek ve Elhamra sinemalarında gösterime girmesiyle ülkemizde sesli film dönemi başladı.

Dünyanın her yerinde genelde olduğu gibi bizde de sesin sinemaya girişiyle müzikal filmlere öncelik verildi. "Karım Beni Aldatırsa", "Cici berber", "Söz Bir Allah Bir", "Leblebici Horhor" gibi sahne müzikalleri çekildi.

Bu filmlerde orijinal sahne müzikleri kullanılıyordu. Nazım Hikmet'in senaryosunu hazırladığı ve Muhsin Ertuğrul'un yönetmenliğini yaptığı "Aysel Bataklı Damın Kızı" filminde ilk defa Cemal Reşit Rey'in filmlerinden uygulama yapıldı.

Sessiz çekilen filmlerin dublajı yapılırken fon müzikleri için plaklardan ve Türk Müziği çalgıları ile çalınan müzik parçalarından yararlanıyorlardı. Böylece filmlere plaklardan en iyi müzik uyarlamalarını Muhittin Sadak, Mesut Cemil Tel gibi batı müziğini ve Türk müziğini iyi bilen sanatçılar yapmaya başladı. Zamanla, stüdyolarda ses çeken teknisyenler bu işe (onların deyimiyle müzik döşeme) daha ucuza sahip çıktılar. Fakat aynı zamanda filmlere bilinçli müzik uyarlamalarını yapanlar da oluyordu. Örneğin; batı müziğinde bant ve plaklarla Faruk Yener, halk müziğinde insan sesleri ve halk çalgıları ile Muzaffer Sarısözen ve Sadi Yaver Ataman, pop müziği ile Fecri Ebcioğlu çok olumlu müzik seslendirmeleri yaptılar.

1938'den başlayarak savaş nedeniyle Avrupa ve Amerika'dan film ithali zorlaşınca, her açıdan uygun görülen Mısır filmleri yurdumuza gelmeye başladı. Abdül Vahap'lı, Ümmü Gülsüm'lü, bol şarkılı yalellili filmler sinemaları sardı.

Önceleri bu filmlerin konuşmaları Türkçeleştiriliyor, şarkıları orijinal haliyle bırakılıyordu. Filmler uzun şarkılarla doluydu. Ehramlar, palmyeler, Nil Nehri görüntüleri ile uzayıp giden şarkılar nedeniyle filmler de çok uzun sürüyordu. Bu Mısırlılar için doğaldı, ama bizim için, stüdyo ve film masrafları özellikle de sinema seansları açısından ekonomik değildi.

Bu nedenle filmleri kendi koşullarımıza uydurma gereksinimi duyuldu. İşte bu aşamada Türk müziği bestecilerine de sinemada yeni bir kapı açıldı. Filmlerdeki bazı şarkıları notaya alıp Türkçe sözlerle bizim ses sanatçılarımıza söyletiyorlardı veya aynı temalardan yararlanıp yeni şarkılar

besteliyorlardı ki bu da bence arabesk'in doğuşu oldu. Bu işin en büyük ustalarından biri daha doğrusu ilki Saadettin Kaynak'tı. Onu zaman için Münir Nurettin Selçuk, Sadi Işıl, Kadri Şençalar, Zeki Duygulu, Şükrü Tunar gibi besteci ve icracılar izledi. Bu besteciler uzun süre Arap filmlerine müzik yaptılar fakat bunu yaparken bizim müzik makamlarımızı ve formlarımızı kullandılar. Bir süre sonra seyirciler, Arapça şarkılardan çok Türk bestecilerin yaptığı filmleri tutunca işletmeci ve yapımcılar bu besteci ve ses sanatçılarımıza hiçbir artistik koşul aramaksızın filmler yaptırdılar. Örneğin; Münir Nurettin Selçuk, Perihan Altındağ Sözeri, Suzan Yakar Rutkay gibi sanatçıların oynadığı filmler. Seyirci oyun aramıyordu, bu değerli ses sanatçılarını görmekten ve dinlemekten mutlu oluyordu.

Bu tür çalışmalar; Safiye Ayla, Müzeyyen Senar, Sabite Tur Gülerman, Baki Çallıoğlu, "Beklenen Şarkı" filmiyle Zeki Müren.

Özellikle Zeki Müren'in filmleri, şarkılar, giysiler, mekan zenginliği, kendine özgü oyunuyla büyük iş yapıyordu.

Bu dönemde hafif müzik alanında da denemeler oldu. Fehmi Ege, Necdet Koyutürk... gibi, Hulki Saner, Emel Sayın'lı filmler yapıyor, polifonik eşlikli şarkılar deniyor, hatta filmlerin şarkılarını plak haline getiriyordu. Filmlerde tutan şarkıların hemen plak haline getirilmesi gelenek olmuştu.

Şimdilerde müzisyenler için televizyon nasıl bir basamaksa o zamanlar da filmler bir basamak olarak kullanılıyordu.

Metin Bükey, Türk müziği çalgılarına cello, cont.cello, piyano, arp, timpani gibi çalgıları da kattı. Enstrüman çokluğu ses renginde yararlı oluyor fakat polifonik etkiyi yaratmıyordu.

Yukarıda saydığımız tür müzikler sinemamızda değişik sanatçılar tarafından değişik türlerde günümüzde de yapılagelmektedir.

1950'de Nedim Otyam'la Türk Sinemasında "İstanbul'un Fethi", "Dudaktan Kalbe" filmleriyle yeni bir dönem başlıyordu. "Özgün Sinema Müziği" artık filme uygulanmaya çalışılan müzik değil; o filmin senaryosu, rejii anlayışı, çekim özellikleri, oyuncularını bütünleşen "O Film" için bestelenmiş özgün müzik.

O tarihten bu yana özgün sinema müziği yapan bestecileri aşağı yukarı kronolojik olarak şöyle sıralayabiliriz. Nedim Otyam - Yalçın Tura - Arif Erkin - Sarper Özsan - Timur Selçuk - Cahit Berkay - Kemal Sunder.

Kemal Sunder deyince aklıma hep yakıldığı söylenen “Yorgun Savaşçı” filmi geliyor. Bu filmi özgün müziği ile izleyemememiz sinemamız için büyük kayıptır.

İlk özgün sinema müziği yapılan “İstanbul’un Fethi” filminin müziklerinin hasar gördüğü gerekçesiyle sonradan yeni seslendirilmesinde mehter kullanıldığı gibi.

1952-1953’lerden sonra bazı filmlere müzik yapmış olan bestecilerimiz de olmuştur. Örneğin; Hasan Ferit Alnar, Nezih Gülcüoğlu, Orhan Barlas, Sebahattin Kalender, Nevit Kodallı.

Ne mutlu ki bize değerli bir kuşak yeni olgularla geliyor. Kimi sinemaya müzik; kimi sinema müziği yaparak. Atilla Özdemiroğlu - Neşet Ruacan - Melih Kibar - Zülfü Livaneli - Özkan Turgay - Serdar Kalafatoğlu - Ali Otyam - Esin Engin - Selim Atakan - Nezih Ümen gibi.

Ve tabii bol arabesk şarkılı film geleneğini sürdürenleri Orhan Gencebay- İbrahim Tatlıses - Rahmi Saltuk ve diğerleri...[33]

“Yerli Film Yapanlar Cemiyeti” 1948 yılında bir yerli film yarışması düzenliyor ve Turgut Demirağ, Refik Kemal Arduman, Kenan Erginsoy, İlhan Arakon, Kemal Emin Bara, Mahmut Morali, Sezai Solelli, Zahir Güvemli ve Mustafa Şekip Tunç’tan oluşan seçiciler kurulu aşağıdaki ödülleri dağıtıyor:

- En başarılı film	: Unutulan Sır
- En başarılı ikinci film	: Bir Dağ Masalı
- En başarılı yönetmen	: Turgut Demirağ
- En başarılı görüntü yönetmeni	: Kriton İlyadis
- En başarılı kadın oyuncu	: Nevin Aypar
- En başarılı erkek oyuncu	: Kadri Eroğan

- En başarılı kadın karakter oyuncu : Cahide Sonku
- En başarılı erkek karakter oyuncu : Talat Artemel
- En başarılı senaryo : Turgut Demirağ
(Bir Dağ Masalı)
- En başarılı öykü : Reşat Nuri Güntekin
(Bir Dağ Masalı)
- En başarılı laboratuvar : Ses Film
- En iyi özgün şarkı : Unutulan Sır
- En başarılı dekor : Kadri Eroğan
(Yuvamı Yıkamazsın)

Görülüyor ve kesin kanıt oluyor ki; 1950'ye kadar yarışmalarda bile en iyi özgün şarkı var da, özgün sinema müziği yok.[34]

[34] Akın Ok, Türk Sinemasında Film Müzikleri, Arion Yayınevi

BÖLÜM 4.

TÜRK SİNEMASINDA MÜZİK

4.1.TÜRK SİNEMASINDA FİLM, YÖNETMEN, MÜZİKÇİ ÜÇGENİ

A

Acı Ekmek 1984	Y) Yılmaz Duru	M) Muzaffer Özpınar
Acıların Çocuğu 1985	Y) Ümit Efekan	M) Küçük Emrah
Acı Günler 1981	Y) Orhan Elmas	M) Cahit Berkay
Acı Hayat 1963	Y) Metin Erksan	M) Fecri Ebcioğlu
Acı Sevda 1985	Y) Melih Gülgen	M) Ümit Tokcan
Açlık 1974	Y) Bilge Olgaç	M) Yalçın Tura
Adak 1979	Y) Atıf Yılmaz	M) Yalçın Tura
Adı Vasfiye 1985	Y) Atıf Yılmaz	M) Atilla Özdemiroğlu
Affet Allahım 1986	Y) Ferdi Tayfur	M) Ferdi Tayfur
Afife Jale 1987	Y) Şahin Kaygun	M) Atilla Özdemiroğlu
Affetmiyen Kadın 1964	Y) Osman F. Seden	M) Fecri Ebcioğlu
Ağlattı Kader 1984	Y) Yücel Uçanoğlu	M) Müslüm Gürses
Ağlayan Gülmedi 1982	Y) Remzi A. Jöntürk	M) Mahmut Tuncer
Ağrı Dağı Efsanesi 1975	Y) Memduh Ün	M) Yalçın Tura
Aaahh Belinda 1986	Y) Atıf Yılmaz	M) Onno Tunç
Ah Güzel İstanbul 1981	Y) Ömer Kavur	M) Melih Kibar
Alkol 1985	Y) Yavuz Figenli	M) Nedim Otyam
Allah Allah 1987	Y) İ. Tatlıses	M) İ. Tatlıses
Allahın Cenneti 1940	Y) Muhsin Ertuğrul	M) Münir Nurettin Selçuk
Almanya Acı Vatan 1979	Y) Şerif Gören	M) Rahmi Saltuk
Altın Kafes 1957 - 58	Y) Osman F. Seden	M) Zeki Müren
Altın Kafes 1982	Y) Yücel Uçanoğlu	M) Gönül Yazar
Altın Şehir 1978	Y) Orhan Aksoy	M) Özdemir Erdoğan
Alişan 1982	Y) Şerif Gören	M) Arif Sağ (Burhan Bayer)
Amansız Yol 1985	Y) Ömer Kavur	M) Uğur Dikmen

Anayurt Oteli 1978	Y) Ömer Kavur	M) Atilla Özdemiroğlu
Anayurt Oteli 1986	Y) Ömer Kavur	M) Atilla Özdemiroğlu
Ankara Ekspresi 1952	Y) Aydın Arakun	M) Nedim Otyam
Arkadaş 1978	Y) Yılmaz Güney	M) Şanar Yurdatapan Atilla Özdemiroğlu
Arkadaşım 1982	Y) Nazmi Özer	M) Cahit Berkay
Arzu İle Kanber 1952	Y) Lütfi Akad	M) Sadettin Kaynak
Asiye Nasıl Kurtulur 1973	Y) Nejat Saydam	M) Yalçın Tura
Asiye Nasıl Kurtulur 1986	Y) Atıf Yılmaz	M) Sarper Özsan
Aşk Benmi Yarattım 1979	Y) Şerif Gören	M) Orhan Gencebay
Aşkı Günahdır 1984	Y) Şahin Gök	M) Orhan Gencebay
Aşkların En Güzeli 1982	Y) Osman Seden	M) Cahit Berkay
Aşk Pınarı 1981	Y) Çetin İnanç	M) Hüsamettin Subaşı
At 1981	Y) Ali Özgentürk	M) Okay Temiz
Av Zamanı 1987	Y) Erden Kıral	M) Sarper Özsan
Ayağında Kundura 1978	Y) Oksal Pekmezoğlu	M) İbrahim Tatlıses
Ayna 1984	Y) Erden Kıral	M) Brynmor Jones
Aysel Batakılı Damın Kızı	Y) Muhsin Ertuğrul	M) Cemal Reşit Rey

B

Baba 1971	Y) Yılmaz Güney	M) Yalçın Tura
Badi 1983	Y) Zafer Par	M) Yeni Türkü
Balıkçı Güzeli 1954	Y) Baha Gelenbevi	M) Mesut Cemil Tel
Barbaros Hayrettin Paşa 1951	Y) Ö. Lütfi Akad	M) Ruhi Su
Barbaros Hayrettin Paşa 1978	Y) Baha Gelenbevi	M) Cahit Berkay
Baş Belası 1982	Y) Kartal Tibet	M) Cahit Berkay
Bekçi 1984	Y) Ali Özgentürk	M) Sarper Özsan
Beklenen Şarkı 1954	Y) Orhan Arıburnu	M) Sadi Işıl
Ben Doğarken Ölmüşüm 1972	Y) Yücel Çakmaklı	M) Orhan Gencebay
Ben Kahpe Değilim 1950	Y) Agah Ün	M) Nedim Otyam
Ben Sana Mecburum 1976	Y) Ülkü Erakalın	M) Cahit Berkay
Ben Topraktan Bir Canım 1980	Y) Osman Seden	M) Orhan Gencebay

Bende Özledim 1981	Y) Nazmi Özer	M) Ferdi Tayfur
Benim İçin Ağlama 1987	Y) Melih Gülgen	M) Faruk Tınaz
Benim Olsaydın 1987	Y) Melih Gülgen	M) Faruk Tınaz
Berduş 1956	Y) Osman F. Seden	M) Zeki Müren
Beş Hasta Var 1956 - 57	Y) Atıf Yılmaz Batıbeki	M) Hulki Saner
Beyaz Bisiklet 1986	Y) Nisan Akman	M) Mehmet Teoman
Beyaz Mendil 1956	Y) Ö. Lütfi Akad	M) Muzaffer Sarısözen
Beyaz Ölüm 1983	Y) Halit Refiğ	M) İzzet Öz
Bir Akşam Üstü 1985	Y) Ümit Efekan	M) Ümit Besen
Bir Avuç Cennet 1985	Y) Muammer Özer	M) Tarık Öcal
Bir Avuç Gökyüzü 1987	Y) Ümit Elçi	M) Sezer Bağcan
Bir Damla Ateş 1981	Y) Osman F. Seden	M) Ferdi Tayfur
Bir Kırık Bebek 1987	Y) Nisan Akman	M) Doğan Canku
Bir Pazar Günü 1982	Y) Remzi A. Jöntürk	M) Çoşkun Sabah
Bir Şarkılık Mutluluk 1983	Y) Oğuz Gözen	M) Yurdaer Doğulu
Bir Yıldız Doğuyor 1984	Y) Ahmet Ündağ	M) Müslüm Gürses
Bir Yudum Mutluluk 1982	Y) Orhan Aksoy	M) Orhan Gencebay
Bir Yudum Sevgi 1984	Y) Atıf Yılmaz	M) Yalçın Tura
Biri Ve Diğerleri 1987	Y) Tunç Başaran	M) Süheyl Denizci
Birkaç Güzel Gün İçin 1984	Y) İrfan Tözüm	M) Cahit Berkay
Bitmeyen Ayrılık 1982	Y) Oğuz Gözen	M) Perihan Sözen
Bizim Mahalle 1982	Y) Çetin İnanc	M) Yıldırım Gürses
Bodrum Hakimi 1976	Y) Türkan Şoray	M) Cahit Berkay
Boynu Bükük 1980	Y) Temel Gürsu	M) Ferdi Tayfur
Bu Vatanın Çocukları 1958	Y) Atıf Yılmaz	M) Ahmet Yamacı

C

Can Kurban 1983	Y) Remzi A. Jöntürk	M) Mahmut Tuncer
Canım Kardeşim 1973	Y) Ertem Eğilmez	M) Cahit Oben
Cemo 1972	Y) Atıf Yılmaz	M) Yalçın Tura
Cennet Gözlüm 1987	Y) Ümit Efekan	M) Orhan Gencebay

Cennetin Çocukları 1977	Y) Kartal Tibet	M) Melih Kibar
Cevriyem 1978	Y) Memduh Ün	M) Cahit Berkay
Ceza 1982	Y) Temel Gürsu	M) Coşkun Sabah
Cici Berber 1932	Y) Muhsin Ertuğrul	M) Mesut Cemil
Cumartesi Cumartesi 1984	Y) Tunç Okan	M) Vladimir Cosma
Cüzzamlı 1987	Y) Ahmet Yüzüak	M) Muzaffer Özdemir

Ç

Çağdaş Bir Köle 1986	Y) İrfan Tözüm	M) Cahit Berkay
Çalsın Sazlar 1984	Y) Temel Gürsu	M) Cengiz Tekin
Çare Sende Allahım 1984	Y) Yılmaz Atadeniz	M) Müslüm Gürses
Çark 1987	Y) Muzaffer Hıçdurmaz	M) Cahit Berkay - Cem Karaca
Çılgın Arzular 1984	Y) Ümit Efekan	M) Ferdi Tayfur
Çılgınlar 1974	Y) Safa Önal	M) Sezer Cumhuri Önal
Çıplak Vatandaş 1985	Y) Başar Sabuncu	M) Melih Kibar
Çiçek Abbas 1981	Y) Sinan Çetin	M) Cahit Berkay
Çifte Kumrular 1962	Y) Metin Erksan	M) Fecri Ebcioğlu
Çil Horoz 1987	Y) Süreyya Duru	M) Nedim Otyam
Çile 1980	Y) Remzi Jöntürk	M) İbrahim Tatlıses
Çilekeş 1978	Y) Osman Seden	M) Orhan Gencebay
Çocuklar Çiçektir 1983	Y) Yaşar Seriner	M) Arif Sağ

D

Dağınık Yatak 1984	Y) Atıf Yılmaz	M) Yalçın Tura
Davacı 1986	Y) Zeki Ökten	M) Ali Haydar
Davaro 1981	Y) Kartal Tibet	M) Cahit Berkay
Değirmen 1986	Y) Atıf Yılmaz	M) Arif Erkin
Deli Deli Küpeli 1986	Y) Kartal Tibet	M) Cahit Berkay
Deli Yusuf 1976	Y) Atıf Yılmaz	M) Cahit Berkay

Deprem 1976	Y) Şerif Gören	M) Cahit Berkay
Derdim Dünyadan Büyük 1978	Y) Şerif Gören	M) Orhan Gencebay
Derman 1983	Y) Şerif Gören	M) Yeni Türkü
Dertli Dertli 1987	Y) İbrahim Tatlıses	M) İbrahim Tatlıses
Derviş Bey 1978	Y) Şerif Gören	M) Cahit Berkay
Derya Gülü 1979	Y) Süreyya Duru	M) Nedim Otyam
Dikenli Yol 1986	Y) Zeki Alasya	M) Arif Erkin
Dila Hanım 1978	Y) Orhan Aksoy	M) Cahit Berkay
Dokuz Dağın Efsanesi 1958	Y) Metin Erksan	M) Nedim Otyam
Dolandırıcılar Şahı 1961	Y) Atıf Yılmaz	M) Yalçın Tura
Dolap Beygiri 1982	Y) Atıf Yılmaz	M) Melih Kibar
Dolunay 1987	Y) Şahin Kaygun	M) Server Acim
Dost Yasası 1984	Y) Kemal Kan	M) İzzet Altınmeşe
Dostlar Sağolsun 1983	Y) Melih Gülgen	M) Ümit Besen
Dönüş 1972	Y) Türkan Şoray	M) Yalçın Tura
Dudaktan Kalbe 1951	Y) Şadan Kamil	M) Nedim Otyam
Dul Bir Kadın 1985	Y) Atıf Yılmaz	M) Atilla Özdemiroğlu
Durdurun Dünyayı 1980	Y) Osman F. Seden	M) Ferdi Tayfur
Duy Kalbimin Feryadını 1980	Y) İhsan Yüce	M) Yunus Bulbul
Düğün 1973	Y) Ö. Lütfi Akad	M) Metin Bükey
Dünyayı Yıkmasaydın 1982	Y) Oğuz Gözen	M) Cengiz Tekin
Düşkünüm Sana 1982	Y) Melih Gülgen	M) Melih Kibar

E

Endişe 1974	Y) Şerif Gören	M) Şanar Yurdatapan
Ezo Gelin 1973	Y) Fevzi Tuna	M) Abdullah N. Bayşu

F

Fahriye Abla 1984	Y) Yavuz Turgul	M) Atilla Özdemiroğlu
Fatmagül'ün Suçu Ne 1986	Y) Süreyya Duru	M) Cahit Berkay

Feryad 1983	Y) Temel Gürsu	M) Mahmut Tuncer
Feryada Gücüm Yok 1981	Y) Şerif Gören	M) Orhan Gencebay
Fıratın Cinleri 1978	Y) Korhan Yurtsever	M) Cahit Berkay
Fırtına Gönüller 1984	Y) Ümit Efehan	M) Muzaffer Uz
Fırtına Kemal 1984	Y) Cevat Okçugil	M) Cengiz Tekin
Fidan 1984	Y) Erdoğan Tokatlı	M) Muzaffer Uz
Firar 1984	Y) Şerif Gören	M) Yeni Türkü

G

Garip Kuş 1974	Y) Yücel Çakmaklı	M) Yıldırım Gürses
Gariplerin Şarkısı 1986	Y) Oğuz Gözen	M) Bayram Durmaztuna
Gazap Rüzgarı 1982	Y) Orhan Aksoy	M) Cahit Berkay
Gece Yolculuğu 1987	Y) Ömer Kavur	M) Atilla Özdemiroğlu
Gelinin Muradı 1957	Y) Atıf Yılmaz	M) Muzaffer Sarısözen
Gençlik Günahı 1943	Y) Muhsin Ertuğrul	M) Münir Nurettin Selçuk
Gırgiriye 1981	Y) Kartal Tibet	M) Hurşit Yenigün
Gırgiriyede Şenlik Var 1981	Y) Kartal Tibet	M) Hurşit Yenigün
Gökçe Çiçek 1973	Y) Lütfi Ö. Akad	M) Nuray Demirci
Gökyüzü 1986	Y) Sinan Çetin	M) Mihenk Grubu
Göl 1982	Y) Ömer Kavur	M) Atilla Özdemiroğlu
Gramofon Avrat 1987	Y) Yusuf Kurçenli	M) Arif Erkin
Günah 1983	Y) İbrahim Tatlıses	M) İbrahim Tatlıses
Günaha Girme 1982	Y) Natuk Baytan	M) Ferdi Tayfur
Gülen Gözler 1977	Y) Ertem Eğilmez	M) Melih Kibar
Gülsüm Ana 1982	Y) Memduh Ün	M) Cahit Berkay
Gülüm Benim 1987	Y) İbrahim Tatlıses	M) Cahit Berkay
Gülümse Biraz 1986	Y) İbrahim Tatlıses	M) İbrahim Tatlıses
Gülümseyen Dünya 1984	Y) Müjdat Gezen	M) Timur Selçuk
Gülüştan 1985	Y) Bilge Olgaç	M) Timur Selçuk

Güneşe Köprü 1986	Y) Erdoğan Tokatlı	M) Yavuz Top
Güneşli Bataklık 1979	Y) Süreyya Duru	M) Hurşit Yenigün

H

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı 1975	Y) Ertem Eğilmez	M) Melih Kibar
Hakkaride Bir Mevsim 1982	Y) Erden Kıral	M) Timur Selçuk
Halıcı Kız 1954	Y) Muhsin Ertuğrul	M) Ferit Alnar
Halkalı Köle 1986	Y) Ümit Efekan	M) Cahit Berkay
Haram Oldu 1985	Y) Ferdi Tayfur	M) Ferdi Tayfur
Harman Sonu 1942	Y) Muhsin Ertuğrul	M) Zeki Duygulu
Hasretim 1986	Y) Yücel Uçanoğlu	M) Selami Şahin
Hasret Sancısı 1982	Y) Osman F. Seden	M) Ferdi Tayfur
Hasret Yorgunu 1983	Y) Oğuz Gözen	M) Tuğrul Şan
Hayallerim Aşkım Ve Sen 1987	Y) Atıf Yılmaz	M) Esin Engin
Hazal 1979	Y) Ali Özgentürk	M) Zülfü Livaneli
Herhangi Bir Kadın 1981	Y) Şerif Gören	M) Cahit Berkay
Herşeye Rağmen 1987	Y) Orhan Oğuz	M) Cahit Berkay
Hicran Yarası 1958 - 59	Y) Metin Erksan	M) Abdullah Yüce
Hudutların Kanunu 1967	Y) Ö. Lütfi Akad	M) Ö. Lütfi Akad

I

Irmak 1972	Y) Lütfi Akad	M) Arif Sağ
Islak Güneş 1982	Y) Savaş Eşici	M) Cahit Berkay
Islak Mendil 1982	Y) Osman F. Seden	M) Ümit Besen

İ

İçimde Bir His Var 1986	Y) Ferdi Tayfur	M) Ferdi Tayfur
-------------------------	-----------------	-----------------

İhtiras Fırtınası 1983	Y) Halit Refiğ	M) Hurşit Yenigün
İkizler 1985	Y) Yılmaz Atadeniz	M) Müslüm Gürses
İki Süngü Arasında 1952	Y) Ö. Lütfi Akad	M) Nedim Otyam
İkiyüz Yılın Sevgilisi 1974	Y) Ertem Göreç	M) Selmi Andak
İstanbul Kaldırımları 1964 - 65	Y) Metin Erksan	M) Rauf Tözüm
İstanbul Sokaklarında 1931	Y) Muhsin Ertuğrul	M) Hasan Ferit Alnar
İstanbul'un Fethi 1950	Y) Aydın Arakon	M) Nedim Otyam
İsyân 1979	Y) Orhan Aksoy	M) A. Rıza Binboğa
İtirazım Var 1981	Y) Yücel Uçanoğlu	M) Müslüm Gürses
İpekçe 1987	Y) Bilge Olgaç	M) Serdar Yalçın

K

Kaçak 1954	Y) Şadan Kamil	M) Nedim Otyam
Kaçak 1982	Y) Memduh Ün	M) Sadık Gürbüz
Kaçamak 1987	Y) Başar Sabuncu	M) Atilla Özdemiroğlu
Kader Böyle İstedi 1969	Y) Ö. Lütfi Akad	M) Metin Bükey
Kadersiz Kullar 1987	Y) Aram Gülyüz	M) Cengiz Tekin
Kadın Bir Defa Sevse 1984	Y) Orhan Elmas	M) İzzet Öz
Kahr 1983	Y) Osman F. Seden	M) Orhan Gencebay
Kadının Adı Yok 1987	Y) Atıf Yılmaz	M) Esin Engin
Kahpe 1960	Y) Aydın Araburnu	M) Feriha Tunceli
Kahveci Güzeli 1941	Y) Muhsin Ertuğrul	M) M. Nurettin Selçuk
Kalbimdeki Acı 1983	Y) Natuk Baytan	M) Ferdi Tayfur
Kalbimin Şarkısı 1956	Y) Lütfi Akad	M) Hulki Saner
Kalpaklılar 1959	Y) Nejat Saydam	M) Yalçın Tura
Kan 1985	Y) Şerif Gören	M) Zülfü Livaneli
Kanal 1978	Y) Erden Kiral	M) Arif Erkin
Kanca 1986	Y) Melih Gülgen	M) Cahit Berkay
Kanlı Firar 1960	Y) Orhan Elmas	M) Erdem Buri
Kanlı Nigar 1981	Y) Memduh Ün	M) Esin Engin
Kara Bahtım 1984	Y) Muharrem Gürses	M) Recep Kaymak

Karacaoğlanın Kara Sevdası 1959 Y)	Atıf Yılmaz	M) Sabahattin Kalender
Kara Gurbet 1981	Y) Natuk Baytan	M) Ferdi Tayfur
Kara Sevdalı Bulut 1987	Y) Muammer Özer	M) Ahmet Güvenç
Kardeş Kanı 1984	Y) Muammer Özer	M) Okay Temiz
Karım Beni Aldatırsa 1933	Y) Muhsin Ertuğrul	M) Muhlis Sabahattin
Karanlıkta Uyananlar 1965	Y) Ertem Göreç	M) Nedim Otyam
Kaşık Düşmanı 1984	Y) Bilge Olgaç	M) Mutlu Torun
Katırcılar 1987	Y) Şerif Gören	M) Bora Ayanoğlu
"Katip" Üsküdarı Gideriken 1958 Y)	Ülkü Erakalın	M) Zeki Müren
Kayıp Kızlar 1984	Y) Orhan Elmas	M) İzzet Öz
Keşanlı Ali Destanı 1965	Y) Atıf Yılmaz	M) Yalçın Tura
Kılıbık 1983	Y) Ahmet Sezerel	M) Cahit Berkay
	Muzaffer Hıçdurmaz	
Kır Gölünün Zincirini 1980	Y) Şerif Gören	M) Orhan Gencebay
Kırık Bir Aşk Hikayesi 1981	Y) Ömer Kavur	M) Cahit Berkay
Kırık Plak 1959	Y) Osman F. Seden	M) Zeki Müren
Kırlangıç Fırtınası 1985	Y) Atilla Candemir	M) Engin Noyan
Kızgın Toprak 1973	Y) Fevzi Tuna	M) Yalçın Tura
Kobay 1986	Y) Müjdat Gezen	M) Zülfü Livaneli
Kördüğüm 1982	Y) Osman F. Seden	M) Orhan Gencebay
Körebe 1985	Y) Ömer Kavur	M) Neşet Rudcan
Köprü 1975	Y) Şerif Gören	M) Cahit Berkay
Kul Sevdası 1980	Y) Melih Gülgen	M) Müslüm Gürses
Kuma 1973	Y) Atıf Yılmaz	M) Yalçın Tura
Kurbağalar 1985	Y) Şerif Gören	M) Atilla Özdemiroğlu
Kurşun Ata Ata Biter 1985	Y) Ümit Elçi	M) Mehmet Teoman - Vedat Sakman
Kurtar Yarap 1986	Y) Oğuz Gözen	M) Bayram Durmaztuna
Kuyucaklı Yusuf 1985	Y) Fevzi Tuna	M) Timur Selçuk
Küçüğüm 1987	Y) Mehmet Aydın	M) Bora Ayanoğlu

L

Leblebici Horhor Ağa 1923	Y) Muhsin Ertuğrul	M) Dikran Çuhacıyan
Leyla İle Mecnun 1983	Y) Halit Refiğ	M) Orhan Gencebay
Lüküs Hayat 1950	Y) Lütfi Akad	M) Cemal Reşit Rey

M

Maden 1978	Y) Yavuz Özkan	M) Zülfü Livaneli
Mahpus 1985	Y) Nejat Saydam	M) Yalçın Tura
Makber 1981	Y) Yücel Uçanoğlu	M) Burhan Çaçan
Mavi Mavi 1985	Y) İbrahim Tatlıses	M) Burhan Bayer
Mavi Yolculuk 1986	Y) Temel Gürsu	M) Cahit Berkay
Merdoğlu Ömer Bey 1986	Y) Yusuf Kurçenli	M) Cem İdiz
Meyhanecinin Kızı 1957 - 58	Y) Lütfi Akad	M) Abdullah Yüce
Meyro 1973	Y) Yılmaz Duru	M) Nedim Otyam
Milcan 1981	Y) Remzi Jöntürk	M) Mahmut Tuncer
Milyon Avcıları 1934	Y) Muhsin Ertuğrul	M) Muhlis Sabahattin
Mine 1982	Y) Atıf Yılmaz	M) Cahit Berkay
Muhsin Bey 1986	Y) Yavuz Turgul	M) Atilla Özdemiroğlu
Muhteşem Urfalı 1987	Y) Yavuz Figenli	M) Mahmut Tuncer
Mutlu Ol Yeter 1981	Y) Kartal Tibet	M) Müslüm Gürses

N

Namus Düşmanı 1956	Y) Ziya Metin	M) Yalçın Tura
Namuslu 1984	Y) Ertem Eğilmez	M) Melih Kibar
Nasıl İsyan Etmem 1982	Y) Temel Gürsu	M) İbrahim Tatlıses
Nikah Masası 1982	Y) Temel Gürsu	M) Ümit Besen

O

O Kadın 1982	Y) Halit Refiğ	M) Cahit Berkay
Olmaz Olsun 1981	Y) Temel Gürsu	M) Ferdi Tayfur
Ondört Numara 1985	Y) Sinan Çetin	M) Barış Manço
Ortadirek Şaban 1984	Y) Kartal Tibet	M) Cahit Berkay
Otobüs 1976	Y) Tunç Okan	M) Zülfü Livaneli
Otobüs Yolcuları 1960 - 61	Y) Ertem Göreç	M) Ruhi Su

Ö

Öksüzler 1986	Y) Temel Gürsu	M) Burhan Bayer
Ölüm Perdesi 1960	Y) Atıf Yılmaz	M) Yalçın Tura

P

Pehlivan 1984	Y) Zeki Ökten	M) Tarık Öcal
Pembe Kadın 1966	Y) Atıf Yılmaz	M) Nevit Kodallı
Postacı 1984	Y) Memduh Ün	M) Cahit Berkay

R

Renkli Dünya 1980	Y) Orhan Aksoy - Haldun Dormen	M) Melih Kibar
Rüzgar 1980	Y) Cüneyt Arkın	M) Emel Sayın

S

Sarhoş 1986	Y) İbrahim Talises	M) İbrahim Tatlıses
Sancı 1982	Y) Müjdat Saylar	M) Cengiz Tekin

Seher Vakti 1986	Y) Ahmet Ündağ	M) Müslüm Gürses
Selamsız Bandosu 1987	Y) Nesli Çölgeçen	M) Serdar Ateşer
Sen De Yüreğinde Sevgiye Yer Aç 1987	Y) Şerif Gören	M) Bora Ayanoğlu
Sende mi Leyla 1982	Y) Osman F. Seden	M) Ferdi Tayfur
Sen Türkülerini Söyle 1986	Y) Şerif Gören	M) ÇağdaşTürkü Grubu
Seni Seviyorum 1983	Y) Atif Yılmaz	M) Cahit Berkay
Seni Yakacaklar 1981	Y) Temel Gürsu	M) İbrahim Tatlıses
Seninle Ölmek İstiyorum 1969	Y) Lütfi Akad	M) Metin Bükey
Sensiz Yıllar 1960 - 61	Y) Aram Gülyüz	M) Yalçın Tura
Sessiz Harp 1960 - 61	Y) Lütfi Akad	M) Yalçın Tura
Sevdalandım 1984	Y) İbrahim Tatlıses	M) İbrahim Tatlıses
Sevdaım 1981	Y) Oksal Pekmezoğlu	M) Selahattin Alpay
Seven Ne Yapmaz 1946 - 47	Y) Şadan Kamil	M) Münir Nurettin Selçuk
Sevmek 1985	Y) İbrahim Tatlıses	M) İbrahim Tatlıses
Sev Yeter 1984	Y) Ülkü Erakalın	M) Müslüm Gürses
Seyyid 1985	Y) ErdoğanTokatlı	M) Baki Çallıoğlu - Turgut Karakaş
Sıralardaki Heyecan 1976	Y) Orhan Aksoy	M) Metin Bükey
Sis 1989	Y) Zülfü Livaneli	M) Zülfü Livaneli
Skandal 1987	Y) Kaya Ererez	M) Cahit Berkay
Sokaklardan Bir Kız 1974	Y) Nejat Saydam	M) Yalçın Tura
Söz Bir Allah Bir 1933 - 34	Y) Muhsin Ertuğrul	M) Muhlis Sabahattin
Su 1986	Y) Erdoğan Kar	M) Merhaba Müzik Grubu
Su Da Yanar 1986	Y) Ali Özgentürk	M) Sarper Özsan
Suçlular Armızda 1964	Y) Metin Erksan	M) Fecri Ebcioğlu
Suçumuz İnsan Olmak 1986	Y) Erdoğan Tokatlı	M) Bora Ayanoğlu
Sultan 1978	Y) Kartal Tibet	M) Yavuz Turgul - Cahit Berkay
Sultan Gelin 1974	Y) Halit Refiğ	M) Abdullah N. Bayşu

Sürü 1978

Y) Zeki Ökten

M) Zülfü Livaneli

Ş

Şabaniye 1984

Y) Kartal Tibet

M) Cahit Berkay

Şalvar Davası 1983

Y) Kartal Tibet

M) Atilla Özdemiroğlu

Şaşkın Ördek 1983

Y) Ümit Efekan

M) Sadık Gürbüz

Şingirdak Cevriye 1982

Y) Nuri Ergün

M) Cengiz Tekin

T

Talihli Amele 1980

Y) Atif Yılmaz

M) Mehmet Duru

Tanrıya Feryat 1980

Y) Orhan Aksoy

M) Metin Bükey

Teyzem 1986

Y) Halit Refiğ

M) Atilla Özdemiroğlu

Tomruk 1982

Y) Şerif Gören

M) Cahit Berkay

Toprağın Teri 1981

Y) Natuk Baytan

M) Mehmet Soyaslan

Tövbe 1981

Y) Orhan Aksoy

M) İbrahim Tatlıses

Tütün Zamanı 1959

Y) Orhan Arıburnu

M) Muzaffer Sarısözen

U

Uçurtmayı Vurmasınlar 1989

Y) Tunç Başaran

M) Özkan Turgay

Umut 1970

Y) Yılmaz Güney

M) Arif Erkin

Umut Dünya 1974

Y) Safa Önal

M) Yalçın Tura

Umutsuzlar 1986

Y) Yücel Uçanoğlu

M) Selami Şahin

Unutulmayanlar 1981

Y) Remzi Jöntürk

M) Ersen

Utanç 1972

Y) Atif Yılmaz

M) Yalçın Tura

Utaniyorum 1984

Y) Melih Gülgen

M) Ferdi Tayfur

Uzun Bir Gece 1986

Y) Süreyya Duru

M) Cahit Berkay

Ü

Üç Halka 1986

Y) Bilge Olgaç

M) Mehmet Ateş

V

Vahşiler 1987

Y) Yücel Uçanoğlu

M) Mahmut Tuncer

Vatan İçin 1951

Y) Ö. Lütfi Akad

M) Metin Bükey

Vatan Kucağında 1982

Y) Mehmet Dinler

M) Cengiz Tekin

Vazgeç Gönlüm 1981

Y) Osman F. Seden

M) Orhan Gencebay

Ve Recep Ve Zehra Ve Ayşe 1984 Y) Yusuf Kurçenli

M) Cem İdiz

Vesikalı Yarım 1968

Y) Ö. Lütfi Akad

M) Metin Bükey

Vurgun 1973

Y) Zeki Ökten

M) Metin Bükey

Y

Ya Benimsin Ya Toprağın 1987 Y) F.Tayfur

M) F. Tayfur

Yakışıklı 1987

Y) Orhan Aksoy

M) Bora Aynoğlu

Yaktı Beni 1987

Y) Melih Gülgen

M) Ferdi Tayfur

Yaktın Beni Dünya 1980

Y) Alev Akarar

M) Cengiz Tekin

Yalan 1982

Y) İbrahim Tatlıses

M) İbrahim Tatlıses

Yalnızım 1984

Y) İbrahim Tatlıses

M) İbrahim Tatlıses

Yalnızlar İçin 1962

Y) Orhan Elmas

M) Yesari Asım Arsoy

Yangın Var 1959-60

Y) Ömer Lütfi Akad

M) Nezihi Gülcüoğlu

Yanık Kaval

Y) Baha Gelenbeci

M) Sadi Işıl

Yarabbim 1980

Y) Temel Gürsu

M) Orhan Gencebay

Yarın Ağlayacağım 1986

Y) Halit Refiğ

M) Cahit Berkay

Yarın Bizimdir 1963

Y) Atif Yılmaz

M) Ruhi Su

Yarın Yarın 1987

Y) Sami Güçlü

M) Bora Aynoğlu

Yasak Aşk 1981

Y) Ümit Efekan

M) Selahattin Alpay

Yasak Cennet 1987	Y) Mehmet Aydın	M) Bora Ayanoğlu
Yaşamadımki Ben 1985	Y) Sami Güçlü	M) Hayri Şahin
Yaşamak Bu Değil 1981	Y) Temel Gürsu	M) İbrahim Tatlıses
Yaşamak Hakkımdır 1958	Y) Atıf Yılmaz	M) A. Faik Şeker
Yaşamak Seninle Güzel 1982	Y) Şahin Gök	M) Cahit Berkay
Yaşamaya Mecburum	Y) Hulki Saner	M) Cengiz Tekin
Yatık Emine 1973	Y) Ömer Kavur	M) Arif Erkin
Yazgı 1976	Y) Ülkü Erakalın	M) Cahit Berkay
Yer Demir Gök Bakır 1987	Y) Zülfü Livaneli	M) Zülfü Livaneli
Yetmişikinci Koğuş 1987	Y) Erdoğan Tokatlı	M) Sven Torstenson
Yıkılan Gurur 1983	Y) Temel Gürsu	M) Ümit Besen
Yıkılmışım Ben 1986	Y) İbrahim Tatlıses	M) İbrahim Tatlıses
Yılanı Öldürseler 1986	Y) Türkan Şoray	M) Zülfü Livaneli
Yılanların Öcü 1962	Y) Metin Erksan	M) Yalçın Tura
Yılanların Öcü 1984	Y) Şerif Gören	M) Arif Sağ
Yıldızlar Da Kayar 1983	Y) Melih Gülgen	M) Ferdi Tayfur
Yol 1981	Y) Şerif Gören	M) Sebastian Argol
		Kendal
Yorgun 1983	Y) İbrahim Tatlıses	M) İbrahim Tatlıses
Yusuf ile Kenan 1979	Y) Ömer Kavur	M) Mehmet Duru
Yuvaya Dönüş 1986	Y) Oğuz Gözen	M) Kadir Şeker
Yüz Karası 1981	Y) Orhan Aksoy	M) Bülent Ersoy

Z

Zamansızlar 1987	Y) Ömer Uğur	M) Haluk Özkan
Zehirli Çiçek 1986	Y) Mehmet Dinler	M) Ömer - Bilge Şan - Cengiz Tekin
Zulüm 1983	Y) Temel Gürsu	M) Orhan Gencebay
Zübük 1980	Y) Kartal Tibet	M) Esin Engin
Züğürt Ağa 1985	Y) Nesli Çölgeçen	M) Atilla Özdemiroğlu

4.2. TÜRK SİNEMASINDA YÖNETMENLER VE ÇALIŞTIKLARI MÜZİK ADAMLARI

Abdurrahman Palay

Lütfi Güneri (1)
Nedim Otyam (1)
Nuri Sesigüzel(1)
Zeki Duygulu (1)

Agah Hün

Nedim Otyam(4)

Ahmet Sezerel

Cahit Berkay (1)

Ahmet Üstündağ

Müslüm Gürses (2)

Ahmet Yüzüak

Coşkun Sabah (1)
Muzaffer Özdemir (1)

Alekos Sakalarios

Nino Fuks (1)

Alev Akarar

Cengiz Tekin (1)
Esin Engin (1)

Ali Özgentürk

Okay Temiz (1)
Sarper Özsan (2)
Zülfü Livaneli (1)

Dr. Alyanak

Yuvekim Filmeridis (1)

Aram Gülyüz

Cengiz Tekin (1)
Yalçın Tura (1)

Asaf Tengiz

Metin Bükey (1)

Atıf Yılmaz

Ahmet Yamacı (1)

Arif Erkin (1)

Arif Sağ (1)

Atilla Özdemiroğlu (2)

Cahit Berkay (7)

Esin Engin (2)

Fecri Ebcioğlu (1)

Hulki Saner (1)

İsmet Nedim (2)

Mazhar - Fuat -  zkan

Mehmet Duru (1)

Melih Kibar (2)

Muhlis Sabahattin Kalender (1)

Muzaffer Sarısözen (2)

Nedim Otyam (1)

Nevit Kodallı (1)

Onno Tunę (1)

Ruhi Su (1)

Sadi Yaver Ataman (1)

Sarper  zsan (1)

Saturi Yetsudi (1)

Serdar Ateşer (1)

Selim Atakan (3)

Yalęın Tura (17)

Yücel Paşmakçı (1)

Zeki Müren (2)

Atilla Candemir

Engin Noyan (1)

Atilla Tokatlı

Tahsin Kavalcioğlu (1)

Aydın Bağardı

Cem Küçümen (1)

Aydın G. Arakan

Nedim Otyam (4)

Orhan Barlas (1)

Sati Lir (1)

Baha Gelenbevi

Cahit Berkay (1)

Mesut Cemil Tel (1)

Muhittin Sadak (2)

Nedim Otyam (1)

Baki Çallıoğlu

Baki Çallıoğlu (1)

Barba Karabuda

Alphonse Karabuda (1)

Barış Pirhasan

Derya Köroğlu (1)

Başar Sabuncu

Atilla Özdemiroğlu (1)

Melih Kibar (1)

Bilge Olgaç

Cem İdiz (1)

Karlo Kapoçelli (1)

Mehmet Ateş (1)

Mutlu Torun (1)

Serdar Yalçın (1)

Timur Selçuk (1)

Yalçın Tura (1)

Canan Gerede

Erkin Koray (1)

Cevat Okçugil

Cengiz Tekin (1)

Çetin İnanc

Hüsamettin Subaşı (1)

Nedim Otyam (2)

Yıldırım Gürses (1)

Engin Ayça

Melih Kibar (2)

Erden Kırıl

Arif Erkin (1)

Brynmor Jones (1)

Sarper Özsan (1)

Timur Selçuk (1)

Erdoğan Kar

Merhaba Müzik Grubu (1)

Erdoğan Tokatlı

Baki Çallıoğlu (1)

Bora Ayanoğlu (1)

Mehmet Abut (1)

Muzaffer Uz (1)

Sven Tarstenson (1)

Yavuz Top (1)

Ersin PentanArif Erkin (1)¹Ertem Eğilmez

Cahit Oben (1)

Melih Kibar (2)

Ertem Göreç

Nedim Otyam (2)

Ruhi Su (1)

Selmi Andak (1)

Yalçın Tura (1)

Faruk Kenç

Artaki Candan (1)

Kadri Şençalar (1)

Nedim Otyam (1)

Neveser Kökdeş (1)

Sadi Işılay (2)

Sadi Yaver Ataman (4)

Fehmi Yaşar

Okay Temiz (1)

Ferdi Tayfur

Ferdi Tayfur (4)

Fürüzan Gülsün Karamustafa

Selim Atakan (1)

Haldun Dormen

Şefik Uyguner (1)

Halit Refiğ

Abdullah N. Bayşu (3)

Atilla Özdemiroğlu (1)

Cahit Berkay (2)

Hurşit Yenigün (1)

İzzet Öz (1)

Melih Kibar (1)

Orhan Gencebay (1)

Hüsnü Jöntürk

Şefik Gürmeriç (1)

Zeki Duygulu (1)

İşıl Özgentürk

Thesia Panayiotov (1)

İbrahim Tatlıses

Burhan Bayer (1)

Cahit Berkay (1)

İbrahim Tatlıses (1)

İhsan Yüce

Yunus Bulbul (1)

İrfan Tözüm

Cahit Berkay (4)

Oğuz Abadan (1)

Kani Kıpçak

Kadri Şençalar (1)

Kartal Tibet

Atilla Özdemiroğlu (1)

Cahit Berkay (7)

Esin Engin (1)

Hurşit Yenigün (2)

Melih Kibar (1)

Müslüm Gürses (1)

Kaya Ererez

Cahit Berkay (1)

Kemal Kan

İzzet Altınmeşe (1)

Kenan Pars

Nedim Otyam (1)

Korhan Yurtsever

Cahit Berkay (1)

Lütfi Akad

Abdullah N. Bayşu (2)

Abdullah Yüce (1)

Arif Sağ (1)

Baki Çallıoğlu (1)

Cemal Reşit Rey (1)

Hulki Saner (2)
 Kadri Şençalar (1)
 Metin Bükey (5)
 Muzaffer Sarısözen (1)
 Nedim Otyam (2)
 Nezihi Gülcüoğlu (1)
 Nezihi Gülçinoğlu (1)
 Noray Demirci (1)
 Orhan Gencebay (2)
 Ö. Lütfi Akad (1)
 Rauf Tözüm (1)
 Ruhi Su (1)
 Sadettin Kaynak (2)
 Sadi Işılay (1)
 Yalçın Tura (2)

Mahinur Ergun

Fuat Domaniç (1)

Mehmet Aydın

Bora Ayanoğlu (2)

Mehmet Dinler

Cengiz Tekin (2)
 Metin Bükey (1)
 Nuri Sesigüzel(1)

Mehmet Güreli

Mehmet Güreli (1)

Mehmet Muhtar

Faruk Yener (1)
 Kadri Şençalar (1)

Melih Gülgen

Melih Kibar (1)
 Müslüm Gürses (1)

Memduh Ün

Abdullah Yüce (1)
 Cahit Berkay (3)
 Esin Engin (1)
 Sadık Gürbüz (1)
 Yalçın Tura (2)

Metin Erksan

Abdullah Yüce (1)
 Fecri Ebcioğlu (3)
 Hulki Saner (1)
 Metin Bükey (2)
 Nedim Otyam (1)
 Orhan Barlas (1)
 Rauf Tözüm (1)
 Yalçın Tura (2)

Muzaffer Hıçdurmaz

Cahit Berkay (2)

Muhsin Ertuğrul

Cemal Reşit Rey (1)
 Dikran Çuhacıyan (1)
 Hasan Ferit Alnar (1)
 Mesut Cemil Tel (1)
 Muzaffer Sarısözen (1)
 Münir Nurettin Selçuk (4)
 Sadettin Kaynak (4)
 Satiri Yetrudi (1)
 Zeki Duygulu (1)

Müjdat Gezen

Timur Selçuk (1)
 Zülfü Livaneli (1)

Müjdat Saylar

Cengiz Tekin (1)

Natuk Baytan

Ferdî Tayfur (3)

Onno Tunç (1)

Nazmi Özer

Cahit Berkay (1)

Ferdî Tayfur (1)

Nedim Otyam

Nedim Otyam (3)

Nejat Saydam

Metin Bükey (2)

Nedim Otyam (2)

Rauf Tözüm (1)

Yalçın Tura (2)

Nesli Çölgeçen

Atilla Özdemiroğlu (1)

Kadir Göktürk (1)

Serdar Ateşer (1)

Nevzat Pesen

Rauf Tözüm (1)

Yalçın Tura (1)

Nişan Akman

Doğan Canku (1)

Mehmet Teoman (1)

Onno Tunç (1)

Nisan Hançer

Ahmet Yamacı (1)

Nuri Akın

Baki Çallıoğlu (1)

Nuri Ergün

Cengiz Tekin (1)

Oğuz Gözen

Bayram Durmazztuna (2)

Cengiz Tekin (1)
 Kadir Şeker (1)
 Tuğrul Şan (1)
 Yurdaer Doğulu (2)

Orhan Aksoy

Ali Rıza Binboğa (1)
 Bora Ayanoğlu (1)
 Bülent Ersoy (1)
 Cahit Berkay (3)
 Melih Kibar (1)
 Metin Bükey (1)
 Orhan Gencebay (1)
 İbrahim Tatlıses (1)
 Yavuz Top (1)

Orhan Elmas

Erdem Buri (1)
 Fecri Ebcioğlu (1)
 İzzet Öz (2)
 Yesari Asım Arsoy (1)
 Yücel Paşmakçı (1)

Orhan Erçin

Nedim Otyam (1)

Orhan Oğuz

Cahit Berkay (1)
 Dağhan Baydur (1)
 Önder Foğan (1)

Osman F. Seden

Cahit Berkay (1)
 Fecri Ebcioğlu (1)
 Ferdi Tayfur (4)
 Metin Bükey (1)
 Nedim Otyam (1)

Orhan Gencebay (5)

Ümit Besen (1)

Yalçın Tura (1)

Yurdaer Doğulu (1)

Zeki Müren (4)

Ömer Kavur

Arif Erkin (1)

Atilla Özdemiroğlu (3)

Cahit Berkay (2)

Cem İdiz (1)

Mehmet Duru (1)

Melih Kibar (1)

Neşet Ruacan (1)

Uğur Dikmen (1)

Refik Kemal Arduman

Karlo Kapoçelli

Remzi A. Jöntürk

Coşkun Sabah (1)

Ersen (1)

İbrahim Tatlıses (1)

Mahmut Tuncer (3)

Sami Ayanoğlu

Faruk Yener (1)

Savaş Eşici

Cahit Berkay (1)

Semih Evin

Yalçın Tura (1)

Seyfi Havaeri

Münir Ceyhan (1)

Sırrı Gültekin

Gönül Yazar (1)

Nedim Otyam (1)

Sinan Cetin

Cahit Berkay (1)

Suavi Tedü

Baki Çallıoğlu (1)

Suat Yalaz

Nedim Otyam (3)

Süha Arın

Turgay Erdener (1)

Süha Doğan

Metin Bükey (1)

Süreyya Duru

Cahit Berkay (3)

Hurşit Yenigün (1)

İsmet Nedim (2)

Melih Kibar (1)

Nedim Otyam (2)

Şadan Kamil

Baki Çallıoğlu (1)

Münir Nurettin Selçuk (2)

Nedim Otyam (3)

Şahin Gök

Cahit Berkay (2)

Orhan Gencebay (1)

Şahin Kaygun

Atilla Özdemiroğlu (1)

Server Acim (1)

Şerif Gören

Arif Sağ (1)

Atilla Özdemiroğlu (1)

Bora Ayanoğlu (2)

Burhan Bayer (1)

Cahit Berkay (5)
 Çağdaş Türkü Grubu (2)
 Erkin Koray (1)
 Melih Kibar (1)
 Orhan Gencebay (4)
 Sebastian Argol Kendal (1)
 Şanar Yurdatapan (1)
 Timur Selçuk (1)
 Yeni Türkü Grubu (2)
 Zülfü Livaneli (1)

Taner Aşkın

Arif Erkin (1)

Temel Gürsu

Burhan Bayer (1)
 Cengiz Tekin (1)
 Ferdi Tayfur (2)
 İbrahim Tatlıses (3)
 Mahmut Tuncer (1)
 Ümit Besen (1)

Tunç Okan

Vladimir Cosma (1)

Turgut Demirağ

Mahmut Tuncer
 Muhlis Sabahattin Kalender (1)
 Nedim Otyam (1)

Türkan Şoray

Cahit Berkay (1)
 Yalçın Tura (2)
 Zülfü Livaneli (1)

Ülkü Erakalın

Cahit Berkay (2)

Müslüm Gürses (1)
 Yesari Asım Arsoy (1)
 Zeki Müren (1)

Ümit Efehan

Cahit Berkay (2)
 Ferdi Tayfur (1)
 Küçük Emrah (1)
 Muzaffer Uz (1)
 Orhan Gencebay (1)
 Sadık Gürbüz (1)
 Selahattin Alpay (1)
 Ümit Besen (1)

Ümit Elçi

Mehmet Teoman (1)
 Sezer Bağcan (1)

Vahi Öz

Fehmi Ege (2)

Vedat Ar

Nedim Otyam (1)

Yavuz Figenli

Nedim Otyam (1)

Yavuz Turgul

Cahit Berkay (3)

Yavuz Özkan

Oğuz Abadan (1)
 Onno Tunç (1)
 Zülfü Livaneli (1)

Yaşar Seriner

Arif Sağ (1)

Yeşim Ustaoğlu

Cengiz Onursal (1)

Yılmaz Atadeniz

Müslüm Gürses (2)

Yılmaz Duru

Arif Sağ (1)

Muzaffer Özpınar (1)

Nedim Otyam (2)

Yılmaz Duru (1)

Yılmaz Güney

Arif Erkin (2)

Atilla Özdemiroğlu (1)

Metin Bükey (2)

Nedim Otyam (1)

Yalçın Tura (2)

Yusuf Kurçenli

Arif Sağ (2)

Cem İdiz (2)

Yücel Çakmaklı

Orhan Gencebay (1)

Selami Şahin (1)

Yıldırım Gürses (1)

Yücel Uçanoğlu

Burhan Çaçan (1)

Zafer Par

Yeni Türkü Grubu (1)

Zülfü Livaneli (1)

Zeki Alasya

Arif Erkin (1)

Zeki Ökten

Ali Haydar (1)

Metin Bükey (1)

Tarık Ocal (3)

Zülfü Livaneli (1)

Ziya Öztan

Timur Selçuk (1)

Zülfü Livaneli

Zülfü Livaneli (2)

4.3. KRONOLOJİK OLARAK MÜZİKÇİLER VE FİLMLERİ

Abdullah Bayşu

1967 Ana	Y) Lütü Akad
1967 Kızılırmak Karakoyun	Y) Lütü Akad
1969 Bir Türk'e Gönül Verdim	Y) Halit Refiğ
1973 Ezo Gelin	Y) Fevzi Tuna
1973 Sultan Gelin	Y) Halit Refiğ

Abdullah Yüce

1957 - 58 Meyhanecinin Kızı	Y) Ö. Lütü Akad
1958 - 59 Hicran Yarası	Y) Metin Erksan
1958 Üç Arkadaş	Y) Memduh Ün

Ahmet Güvenç

1989 Kara Sevdalı Bulut	Y) Muammer Özer
-------------------------	-----------------

Ahmet Kaya

1992 Tatar Ramazan	Y) Melih Gülgün
--------------------	-----------------

Ahmet Yamacı

1956 Sazlı Damın Kahpesi	Y) Muammer Gürses
1959 Bu Vatanın Çocukları	Y) Atıf Yılmaz
1959 Kanundan Kaçılmaz	Y) Nişan Hançer

Ali Haydar

1986 Davacı	Y) Zeki Ökten
-------------	---------------

Ali Rıza Binboğa

1979 İsyan	Y) Orhan Aksoy
------------	----------------

Alphonse Karabuda

1991 Menekşe Koyu	Y) Barba Karabuda
	<u>Arif Erkin</u>
1970 Umut	Y) Yılmaz Güney
1971 Ağıt	Y) Yılmaz Güney
1973 Yatık Emine	Y) Ömer Kavur
1978 Kanal	Y) Erden Kıral
1986 Değirmen	Y) Atıf Yılmaz
1986 Dikenli Yol	Y) Zeki Alasya
1987 Gramofon Avrat	Y) Yusuf Kurçenli
1989 Yansıma	Y) Taner Aşkın
1992 Kurt Kanunu	Y) Ersin Pentan
1992 Raziye	Y) Yusuf Kurçenli

Arif Sağ

1972 Irmak	Y) Lütfi Akad
1972 Kara Doğan	Y) Yılmaz Duru
1983 Çocuklar Çiçektir	Y) Yaşar Seriner
1984 Yılanların Öcü	Y) Şerif Gören

Artaki Candan

1939 Taş Parçası	Y) Faruk Kenç
------------------	---------------

Atilla Özdemiroğlu

1977 Hazal	Y) Ali Özgentürk
1978 Maden	Y) Yavuz Özkan
1978 Sürü	Y) Zeki Ökten
1981 Yılanı Öldürseler	Y) Türkan Şoray
1985 Kan	Y) Şerif Gören
1986 Kobay	Y) Müjdat Gezen
1987 Yer Demir Gök Bakır	Y) Zülfü Livaneli
1989 Sis	Y) Zülfü Livaneli
1989 Yedi Uyuyanlar	Y) Zafer Par

Barış Manço

1985 Ondört Numara	Y) Sinan Çetin
--------------------	----------------

Bayram Durmaztuna

- 1986 Gariplerin Şarkısı Y) Oğuz Gözen
 1986 Kurtar Yarap Y) Oğuz Gözen

Bora Ayanoğlu

- 1986 Suçumuz İnsan Olmak Y) Erdoğan Tokatlı
 1987 Katırcılar Y) Şerif Gören
 1987 Küçüğüm Y) Mehmet Aydın
 1987 Sen de Yüreğinde Sevgiye Yer Aç Y) Şerif Gören
 1987 Yakışıklı Y) Orhan Aksoy
 1987 Yarın Yarın Y) Sami Güçlü
 1987 Yasak Cennet Y) Mehmet Aydın

Brynmor Jones

- 1984 Ayna Y) Erden Kırıl

Burhan Bayer

- 1982 Alişan Y) Şerif Gören
 1985 Mavi Mavi Y) İbrahim Tatlıses
 1986 Öksüzler Y) Temel Gürsu

Burhan Çaçan

- 1981 Makber Y) Yücel Uçanoğlu

Cahit Berkay

- 1975 Köprü Y) Şerif Gören
 1976 Ben Sana Mecburum Y) Ülkü Erakalın
 1976 Bodrum Hakimi Y) Türkan Şoray
 1976 Deli Yusuf Y) Atıf Yılmaz
 1976 Deprem Y) Şerif Gören
 1976 Yazgı Y) Ülkü Erakalın
 1978 Barbaros Hayrettin Paşa Y) Baha Gelenbevi
 1978 Cevriyem Y) Memduh Ün
 1978 Derviş Bey Y) Şerif Gören
 1978 Dila Hanım Y) Orhan Aksoy
 1978 Fıratın Cinleri Y) Korhan Yurtsever
 1978 Sultan Y) Kartal Tibet

1981 Acı Günler	Y) Orhan Elmas
1981 Çiçek Abbas	Y) Sinan Çetin
1981 Davaro	Y) Kartal Tibet
1981 Herhangi Bir Kadın	Y) Şerif Gören
1981 Kırık Bir Aşk Hikayesi	Y) Ömer Kavur
1982 Arkadaşım	Y) Nazmi Özer
1982 Aşkların En Güzeli	Y) Osman F. Seden
1982 Baş Belası	Y) Kartal Tibet
1982 Gazap Rüzgarı	Y) Orhan Aksoy
1982 Gülsüm Ana	Y) İbrahim Tatlıses
1982 Islak Güneş	Y) Savaş Erişçi
1982 Mine	Y) Atıf Yılmaz
1982 O Kadın	Y) Halit Refiğ
1982 Tomruk	Y) Şerif Gören
1982 Yaşamak Seninle Güzel	Y) Şahin Gök
1983 Kılıbık	Y) Ahmet Sezerel - Muzaffer Hiçdurmaz
1984 Birkaç Güzel Gün İçin	Y) İrfan Tözüm
1984 Ortadirek Şaban	Y) Kartal Tibet
1984 Şabaniye	Y) Kartal Tibet
1982 Postacı	Y) Memduh Ün
1986 Çağdaş Bir Kule	Y) İrfan Tözüm
1986 Deli Deli Küpeli	Y) Kartal Tibet
1986 Fatmagül'ün Suçu Ne	Y) Süreyya Duru
1986 Halkalı Köle	Y) Ümit Efekan
1986 Kanca	Y) Melih Gülgen
1986 Mavi Yolculuk	Y) Zafer Par
1986 Uzun Bir Gece	Y) Süreyya Duru
1986 Yarın Ağlayacağım	Y) Halit Refiğ
1987 Çark	Y) Muzaffer Hiçdurmaz
1987 Gülüm Benim	Y) İbrahim Tatlıses
1987 - 88 Herşeye Rağmen	Y) Orhan Oğuz

1987 Skandal	Y) Kaya Ererez
1989 Öğretmen	Y) Kartal Tibet
1990 Fazilet	Y) İrfan Tözüm
1990 Ponente Feneri	Y) Şahin Gök
1991 Darbe	Y) Ümit Efekan
1991 Ekran Aşıkları	Y) Ömer Uğur
1992 Gizli Yüz	Y) Ömer Kavur

Can Kozlu

1991 Piano Piano Bacaksız	Y) Tunç Başaran
---------------------------	-----------------

Cem İdiz

1984 Ve Recep Ve Zehra Ve Ayşe	Y) Yusuf Kurçenli
1986 - 87 Anayurt Oteli	Y) Ömer Kavur
1986 Merdoğlu Ömer Bey	Y) Yusuf Kurçenli
1989 Ateş Böceği	Y) İsmail Güneş

Cemal Reşit Rey

1934 Aysel Bataklı Damın Kızı	Y) Muhsin Ertuğrul
1950 Lüküs Hayat	Y) Lütfi Akad

Cem Küçümen

1991 Ölürayak	Y) Aydın Bağardı
---------------	------------------

Cengiz Onursal

1986 - 87 Magna Fatanya	Y) Yeşim Ustaoğlu
-------------------------	-------------------

Cengiz Tekin

1980 Yaktın Beni Dünya	Y) Alev Akaran
1982 Dünyayı Yıkmasaydın	Y) Oğuz Gözen
1982 Sancı	Y) Müjdat Saylar
1982 Şingirdak Cevriye	Y) Nuri Ergün
1982 Vatan Kucağında	Y) Mehmet Dinler
1984 Çalsın Sazlar	Y) Temel Gürsu
1984 Fırtına Kemal	Y) Cevat Okçugil
1986 Zehirli Çiçek	Y) Mehmet Dinler
1987 Kadersiz Kullar	Y) Aram Gülyüz

Çoşkun Sabah

- 1982 Bir Pazar Günü Y) Remzi A. Jöntürk
 1982 Ceza Y) Ahmet Yüzüak

Çağdaş Türk Grubu

- 1986 Sen Türkülerini Söyle Y) Şerif Gören

Dağhan Baydur

- 1991 İki Başlı Dev Y) Orhan Oğuz

Derya Köroğlu

- 1990 Küçük Balıklar Üzerine Bir Masal Y) Barış Pirhasan

Dikran Çuhacıyan

- 1923 Leblebici Horhor Y) Muhsin Ertuğrul

Doğan Canku

- 1987 Bir Kırık Bebek Y) Nisan Akman

Erdem Buri

- 1960 Kanlı Firar Y) Orhan Elmas

Erkin Koray

- 1990 Abuk Subuk Y) Şerif Gören
 1992 Robert'in Filmi Y) Canan Gerede

Erol Büyükburç

- 1967 Gecekondu Peşinde Y) Hulki Saner
 1967 Gençlik Türküsü Y) Hulki Saner
 1967 Kızılıcıklar Oldumu Y) Hulki Saner

Ersen

- 1981 Unutulmayanlar Y) Remzi Jöntürk

Engin Noyan

- 1985 Kırılma Fırtınası Y) Atilla Candemir

Esin Engin

- 1980 Zübük Y) Kartal Tibet
 1981 Kanlı Nigar Y) Memduh Ün
 1982 Adile Teyze Y) Alev Akarar
 1987 Hayallerim Aşkım Ve Sen Y) Atıf Yılmaz
 1987 Kadının Adı Yok Y) Atıf Yılmaz

Faik Şeker

1958 Yaşamak Hakkındır

Y) Atıf Yılmaz

Faruk Tınaz

1987 Benim İçin Ağlama

Y) Melih Gülgen

1987 Benim Olsaydın

Y) Melih Gülgen

Faruk Yener

1952 Deli

Y) Mehmet Muhtar

1952 Son Gece

Y) Sami Ayanoğlu

Fecri Ebcioğlu

1961 Cambaz Kızın Aşkı

Y) Türker İnanoğlu

1962 Bardaki Adam

Y) Orhan Elmas

1962 Çifte Kumrular

Y) Metin Erksan

1963 Acı Hayat

Y) Metin Erksan

1964 Affetmiyen Kadın

Y) Osman F. Seden

1964 Erkek Ali

Y) Atıf Yılmaz

1964 Suçlular Aramızda

Y) Metin Erksan

Fehmi Ege

1952 Kan Kardeşler

Y) Vahi Öz

1952 Süt Kuzuları

Y) Vahi Öz

Ferdi Tayfur

1980 Boynu Bükük

Y) Temel Gürsu

1980 Durdurun Dünyayı

Y) Osman F. Seden

1981 Bende Özledim

Y) Nazmi Özer

1981 Bir Damla Ateş

Y) Osman F. Seden

1981 Kara Gurbet

Y) Natuk Baytan

1981 Olmaz Olsun

Y) Temel Gürsu

1982 Günaha Girme

Y) Natuk Baytan

1982 Hasret Sancısı

Y) Osman F. Seden

1982 Sendemi Leyla

Y) Osman F. Seden

1983 Kalbimdeki Acı

Y) Natuk Baytan

1983 Yaktı Beni

Y) Melih Gülgen

1983 Yıldızlarda Kayar

Y) Melih Gülgen

1984 Çılgın Arzular	Y) Ümit Efekan
1984 Utanıyorum	Y) Melih Gülgen
1986 Affet Allahım	Y) Ferdi Tayfur
1986 Haram Oldu	Y) Ferdi Tayfur
1986 İçimde Bir His Var	Y) Ferdi Tayfur
1987 Ya Benimsin Ya Toprağın	Y) Ferdi Tayfur

Fuat Domanıç

1989 Gece Dansı Tutsakları	Y) Mahinur Ergun
----------------------------	------------------

Gönül Yazar

1967 Trafik Belma	Y) Sırrı Gültekin
1982 Altın Kafes	Y) Yücel Uçanoğlu

Haluk Özkan

1986 - 87 Son Urfalı	Y) Ömer Uğur
1987 Zamansızlar	Y) Ömer Uğur

Hasan Ferit Alnar

1931 İstanbul Sokaklarında	Y) Muhsin Ertuğrul
1953 Halıcı Kız	Y) Muhsin Ertuğrul

Hasan Yükselir

1992 Uzun İnce Bir Yol	Y) Tunç Başaran
------------------------	-----------------

Hayri Şahin

1985 Yaşamadımki Ben	Y) Sami Güçlü
----------------------	---------------

Hulki Saner

1956 - 57 Beş Hasta Var	Y) Atıf Yılmaz
1956 Kalbimin Şarkısı	Y) Lütfi Akad
1956 Ölmüş Bir Kadının Evrak-ı Metrukesi	Y) Metin Erksan - Semih Evin
1959 Yalnızlar Rıhtımı	Y) Lütfi Akad
1969 Turist Ömer Arabistanda	Y) Hulki Saner

Hürşit Yenigün

1979 Güneşli Bataklık	Y) Süreyya Duru
1981 Gırgiriye	Y) Kartal Tibet
1981 Gırgiriyede Şenlik Var	Y) Kartal Tibet

1983 İhtiras Fırtınası

Y) Halit Refiğ

Hüsamettin Subaşı

1981 Aşk Pınarı

Y) Çetin İnanc

İbrahim Tatlıses

1978 Ayağında Kundura

Y) Oksal Pekmezoğlu

1980 Çile

Y) Remzi Jöntürk

1981 Seni Yakacaklar

Y) Temel Gürsu

1981 Tövbe

Y) Orhan Aksoy

1981 Yaşamak Bu Değil

Y) Temel Gürsu

1982 Nasıl İsyan Etmem

Y) Temel Gürsu

1982 Yalan

Y) İbrahim Tatlıses

1983 Günah

Y) İbrahim Tatlıses

1983 Yorgun

Y) İbrahim Tatlıses

1984 Sevdalandım

Y) İbrahim Tatlıses

1984 Yalnızım

Y) İbrahim Tatlıses

1985 Sevmek

Y) İbrahim Tatlıses

1986 Gülümse Biraz

Y) İbrahim Tatlıses

1986 Sarhoş

Y) İbrahim Tatlıses

1986 Yıkılmışım Ben

Y) İbrahim Tatlıses

1987 Allah Allah

Y) İbrahim Tatlıses

1987 Dertli Dertli

Y) İbrahim Tatlıses

İzzet Altınmeşe

1984 Dost Yarası

Y) Kemal Kan

İzzet Öz

1983 Beyaz Ölüm

Y) Halit Refiğ

1984 Kadın Bir Defa Sever

Y) Orhan Elmas

1984 Kayıp Kızlar

Y) Orhan Elmas

Kadri Şeker

1986 Yuvaya Dönüş

Y) Oğuz Gözen

Kadri Şençalar

1952 Deli

Y) Mehmet Muhtar

1952 İngiliz Kemal Lowrens'e Karşı

Y) Lütfi Akad

1952 Kahpenin Kızı	Y) Kani Kıpçak
1955 Kaybolan Gençlik	Y) Faruk Kenç
1956 Yedi Köyün Zeynebi	Y) Muharrem Gürses

Karlo Kapoçelli

1947 Büyük İtiraz	Y) Refik Kemal Ardeman
1961 Arzu	Y) Muharrem Gürses
1968 Dertli Gönüm	Y) Bilge Olgaç

Küçük Emrah

1985 Acıların Çocuğu	Y) Ümit Efehan
----------------------	----------------

Lütfi Akad

1967 Hudutların Kanunu	Y) Ö. Lütfi Akad
------------------------	------------------

Lütfi Güneri

1956 Üç Yetmenin İzdırabı	Y) Abdurrahman Palay
---------------------------	----------------------

Mahmut Tuncer

1981 Milcan	Y) Remzi Jöntürk
1982 Ağlayan Gülmedi	Y) Remzi Jöntürk
1983 Can Kurban	Y) Remzi Jöntürk
1983 Feryad	Y) Temel Gürsu
1987 Muhteşem Urfalı	Y) Yavuz Figenli
1987 Vahşiler	Y) Yücel Uçanoğlu

Mazhar - Fuat - Özkan

1989 Arkadaşım Şeytan	Y) Atıf Yılmaz
-----------------------	----------------

Mehmet Abut

1965 Son Kuşlar	Y) Erdoğan Tokalı
-----------------	-------------------

Mehmet Ateş

1986 Üç Halka	Y) Bilge Olgaç
---------------	----------------

Mehmet Duru

1979 Yusuf İle Kenan	Y) Ömer Kavur
1980 Talihli Amele	Y) Atıf Yılmaz

Mehmet Güreli

1986 - 87 Vapurlar	Y) Mehmet Güreli
--------------------	------------------

Mehmet Teoman

- 1985 Kurşun Ata Ata Biter Y) Ümit Elçi
 1986 Beyaz Bisiklet Y) Nisan Akman

Melih Kibar

- 1975 Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı Y) Ertem Eğilmez
 1977 Cennetin Çocukları Y) Kartal Tibet
 1977 Gülen Gözler Y) Süreyya Duru
 1980 Renkli Dünya Y) Orhan Aksoy - Haldun Dormen
 1981 Ah Güzel İstanbul Y) Ömer Kavur
 1982 Dolap Beygiri Y) Atıf Yılmaz
 1982 Düşkünüm Sana Y) Melih Gülgen
 1984 Namuslu Y) Ertem Eğilmez
 1985 Çıplak Vatandaş Y) Başar Sabuncu
 1986 Adem İle Havva Y) Şerif Gören
 1987 Bez Bebek Y) Engin Ayça
 1990 Karılar Koğuşu Y) Halit Refiğ
 1992 Soğuktu Ve Yağmur Çiseliyordu Y) Engin Ayça

Merhaba Müzik Grubu

- 1986 Su Y) Erdoğan Kar

Mesut Cemil Tel

- 1932 - 33 Cici Berber Y) Muhsin Ertuğrul
 1954 Balıkçı Güzeli Y) Baha Gelenbevi

Metin Bükey

- 1961 Bülbül Yuvası Y) Nejat Saydam
 1961 Sonbahar Yaprakları Y) Nejat Saydam
 1963 Üç Çapkın Gelin Y) Süha Doğan
 1964 Cilalı İbo Ve Kırk Haramiler Y) Mehmet Dinler
 1965 Sevmek Zamanı Y) Metin Erksan
 1968 Kader Böyle İstedi Y) Lütfi Akad
 1968 Vesikalı Yarım Y) Lütfi Akad
 1969 Ateşli Çingene Y) Metin Erksan
 1969 Kızım Ve Ben Y) Orhan Aksoy

1969 Seninle Ölmek İstiyorum	Y) Lütfi Akad
1971 Acı	Y) Yılmaz Güney
1973 Düşün	Y) Lütfi Akad
1973 Hazret-i Ömer	Y) Asaf Tengiz
1973 Rabia	Y) Osman F. Seden
1973 Vurgun	Y) Zeki Ökten
1976 Sıralardaki Heyecan	Y) Orhan Aksoy
1980 Tanrıya Feryad	Y) Orhan Aksoy

Mihenk Grubu

1986 Gökyüzü	Y) Sinan Çetin
1986 - 87 Prenses	Y) Sinan Çetin

Muhittin Sadak

1946 Senede Bir Gün	Y) Ferdi Tayfur
1946 Yanık Kaval	Y) Baha Gelenbevi
1948 Çıldır Tan Kadın	Y) Baha Gelenbevi

Muhlis Sabahattin Kalender

1933 Karım Beni Aldatırsa	Y) Muhsin Ertuğrul
1933 - 34 Söz Bir Allah Bir	Y) Muhsin Ertuğrul
1934 Milyon Avcıları	Y) Muhsin Ertuğrul
1939 Tosun Paşa	Y) Muhsin Ertuğrul
1947 Bir Dağ Masalı	Y) Turgut Demirağ
1959 Karacaoğlanın Kara Sevdası	Y) Atıf Yılmaz

Murat Ertul

1986 -87 Yokuş	Y) Dilek Gökçin
----------------	-----------------

Mutlu Torun

1984 Kaşık Düşmanı	Y) Bilge Olgaç
--------------------	----------------

Muzaffer Sarısözen

1946 Kızılırmak Karakoyun	Y) Muhsin Ertuğrul
1955 Beyaz Mendil	Y) Lütfi Akad
1957 Gelinin Muradı	Y) Atıf Yılmaz

- 1959 Ala Geyik Y) Atıf Yılmaz
 1959 Tütün Zamanı Y) Orhan Arıburnu
Muzaffer Özdemir
 1987 Cüzzamlı Y) Ahmet Yüzüak
Muzaffer Özpınar
 1984 Acı Ekmek Y) Yılmaz Duru
Muzaffer Uz
 1984 Fırtına Gönüller Y) Ümit Efekan
 1984 Fidan Y) Erdoğan Tokatlı
Münir Ceyhan
 1957 Körlerin Şarkısı Y) Seyfi Havaeri
Münir Nurettin Selçuk
 1940 Allahın Cenneti Y) Muhsin Ertuğrul
 1941 Kahveci Güzeli Y) Muhsin Ertuğrul
 1943 Gençlik Günahı Y) Muhsin Ertuğrul
 1946 - 47 Seven Ne Yapmaz Y) Şadan Kamil
 1947 Gençlik Günahı Y) Şadan Kamil
 1951 Üçüncü Selim'in Gözdesi Y) Muhsin Ertuğrul
Müslüm Gürses
 1980 Kul Sevdası Y) Melih Gülgen
 1981 İtirazım Var Y) Yücel Uçanoğlu
 1981 Mutlu Ol Yeter Y) Kartal Tibet
 1983 Anlatmadım Y) Yücel Uçanoğlu
 1984 Bir Yıldız Doğuyor Y) Ahmet Ündağ
 1984 Çare Sende Allahım Y) Yılmaz Atadeniz
 1984 Sev Yeter Y) Ülkü Erakalın
 1985 İkizler Y) Yılmaz Atadeniz
 1986 Seher Vakti Y) Ahmet Ündağ
Nadir Göktürk
 1991 İmdat İle Zarife Y) Nesli Çölgeçen
Necati Tekyay
 1956 Papatya Y) Abdurrahman Palay

Nedim Otyam

1950 İstanbul'un Fethi	Y) Aydın Arakon
1951 Barbaros Hayrettin Paşa	Y) Baha Gelenbevi
1951 Dudaktan Kalbe	Y) Şadan Kamil
1951 İstanbul Çiçekleri	Y) Muammer Çubukçu
1951 Lale Devri	Y) Vedat Ar
1951 Vatan İçin	Y) Lütfi Akad
1952 Ankara Ekspresi	Y) Aydın Arakon
1952 İki Süngü Arasında	Y) Lütfi Akad
1952 Toprak	Y) Nedim Otyam
1952 Yurda Dönüş	Y) Nedim Otyam
1953 Kaçak	Y) Şadan Kamil
1953 Ölüm Saati	Y) Orhan Erçin
1958 Dokuz Dağın Efsanesi	Y) Metin Erksan
1958 Hayat Cehennemi	Y) Aydın Arakon
1958 Kumpanya	Y) Atıf Yılmaz
1959 Ben Kahpe Değilim	Y) Agah Hün
1959 Kanlı Değirmen	Y) Agah Hün
1959 Peçeli Efe	Y) Faruk Kenç
1960 Yak Bir Sigara	Y) Agah Hün
1961 Hazret-i Ömer'in Adaleti	Y) Nejat Saydam
1961 İnleyen Dağlar	Y) Nedim Otyam
1961 Oğlum	Y) Kenan Pars
1961 Özleyiş	Y) Aydın Arakon
1961 Şeytanın Kılıcı	Y) Nejat Saydam
1962 Gurbet Yolcuları	Y) Sırrı Gültekin
1963 Öldür Beni	Y) Agah Hün
1964 Çanakkale Aslanları	Y) Turgut Demirağ
1964 Karanlıkta Uyananlar	Y) Ertem Eğilmez
1965 İsyanlılar	Y) Abdurrahman Palay
1965 Karanlıkta Uyananlar	Y) Ertem Göreç
1966 Camokanın İntikamı	Y) Suat Yalaz

1966 Çalıkuşu	Y) Osman F. Seden
1968 Camokanın Dönüşü	Y) Suat Yalaz
1968 Seyyit Han	Y) Yılmaz Güney
1968 Şeytan Kafesi	Y) Suat Yalaz
1973 Bilal-i Habeşi	Y) Çetin İnanç
1973 Meyro	Y) Yılmaz Duru
1973 Yunus Emre Destanı	Y) Çetin İnanç
1979 Derya Gülü	Y) Süreyya Duru
1985 Alkol	Y) Yavuz Figenli
1987 Çil Horoz	Y) Süreyya Duru

Neşet Ruacan

1985 Körebe	Y) Ömer Kavur
-------------	---------------

Neveser Kökdeş

1959 Ölmeyen Aşk	Y) Faruk Kenç
------------------	---------------

Nevit Kodallı

1966 Pembe Kadın	Y) Atıf Yılmaz
------------------	----------------

Nezihi Gülcüoğlu

1959 - 60 Yangın Var	Y) Lütfi Akad
----------------------	---------------

Nezihi Gülçinoğlu

1960 Yangın Var	Y) Lütfi Akad
-----------------	---------------

Nino Fuks

1963 Sıralardaki Heyecan	Y) Alekos Sakalarios
--------------------------	----------------------

Noray Demirci

1973 Gökçe Çiçek	Y) Lütfi Akad
------------------	---------------

Nuri Sesigüzel

1967 Aşkınla Divaneyim	Y) Mehmet Dinler
1967 Garipler Sokağı	Y) Abdurrahman Palay

Oğuz Abadan

1992 Ateş Üstünde Yürümek	Y) Yavuz Özkan
1992 Devlerin Ölümü	Y) İrfan Tözüm

Okay Temiz

1981 At	Y) Ali Özgentürk
1984 Kardeş Kanı	Y) Muammer Özer
1991 Camdan Kalp	Y) Fehmi Yaşar

Onno Tunç

1981 Toprağın Teri	Y) Natuk Baytan
1986 Aaah Belinda	Y) Atıf Yılmaz
1989 Düünden Sonra Yarından Önce	Y) Nisan Akman

Orhan Barlas

1952 Karanlık Dünya	Y) Metin Erksan
1952 Kızıltuğ	Y) Aydın Arakon

Orhan Gencebay

1967 Kızılırmak Karakoyun	Y) Lütfi Akad
1971 Bir Teselli Ver	Y) Lütfi Akad
1972 Ben Doğarken Ölmüşüm	Y) Yücel Çakmaklı
1978 Çilekeş	Y) Osman F. Seden
1978 Derdim Dünyadan Büyük	Y) Şerif Gören
1979 Aşkı Benmi Yarattım	Y) Şerif Gören
1980 Ben Topraktan Bir Canım	
1980 Kır Gönlünün Zincirini	Y) Şerif Gören
1980 Yarabbim	Y) Temel Gürsu
1981 Feryada Gücüm Yok	Y) Şerif Gören
1981 Vazgeç Gönlüm	Y) Osman F. Seden
1982 Bir Yudum Mutluluk	Y) Orhan Aksoy
1982 Kördüğüm	Y) Osman F. Seden
1983 Kahr	Y) Osman F. Seden
1983 Leyla İle Mecnun	Y) Halit Refiğ
1983 Zulüm	Y) Temel Gürsu
1984 Aşkım Günahımdır	Y) Şahin Gök
1987 Cennet Gözlüm	Y) Ümit Efekan

Önder Foçan

1989 Üçüncü Göz	Y) Orhan Oğuz
-----------------	---------------

1990 Bütün Kapılar Kapalıydı	Y) Memduh Ün <u>Özkan Turgay</u>
1989 Reis Bey	Y) Mesut Uçakan
1989 Uçurtmayı Vurmasınlar	Y) Tunç Başaran <u>Rauf Tözüm</u>
1958 Meyhanecinin Kızı	Y) Lütfi Akad
1959 Samanyolu	Y) Nevzat Pesen
1961 Bülbül Yuvası	Y) Nejat Saydam
1964 - 65 İstanbul Kaldırımları	Y) Metin Erksan <u>Recep Kaymak</u>
1984 Kara Bahtım	Y) Muharrem Gürses <u>Rıza Silahlıpoda</u>
1972 Asi Kalpler	Y) Nejat Saydam <u>Ruhi Su</u>
1951 Barbaros Hayrettin Paşa	Y) Ö. Lütfi Akad
1960 - 61 Otobüs Yolcuları	Y) Ertem Göreç
1963 Yarın Bizimdir	Y) Atıf Yılmaz <u>Sadettin Kaynak</u>
1939 Allahın Cenneti	Y) Muhsin Ertuğrul
1940 Nasrettin Hoca	Y) Muhsin Ertuğrul
1941 Kahveci Güzeli	Y) Muhsin Ertuğrul
1945 Yayla Kartalı	Y) Muhsin Ertuğrul
1952 Arzu İle Kanber	Y) Lütfi Akad
1952 Tahir İle Zühre	Y) Lütfi Akad <u>Sadık Gürbüz</u>
1982 Kaçak	Y) Memduh Ün
1983 Şaşkın Ördek	Y) Ümit Efekan <u>Sadi Işılav</u>
1943 Dertli Pınar	Y) Faruk Kenç
1946 Domaniç Yolcusu	Y) Şakir Sırmalı
1946 Sonsuz Acı	Y) Talat Artemel
1947 Karanlık Yıllar	Y) Faruk Kenç

1947 Yuvamı Yıkamazsın	Y) Kani Kıpçak
1948 Sönen Rüya	Y) Talat Artemel
1949 Vurun Kahpeye	Y) Lütfi Akad
1952 Beklenen Şarkı	Y) Orhan M. Arıburnu
1952 Kara Efe	Y) Muhterem Gürses

Sadi Yaver Ataman

1950 Çakırcalı Mehmet Efe	Y) Faruk Kenç
1951 Kendini Kurtaran Şehir	Y) Faruk Kenç
1952 Çakırcalı Mehmet Efe'nin Definesi	Y) Faruk Kenç
1952 Hürriyet İçin Şahlanan Belde	Y) Mümtaz Yener
1952 Kanlı Çiftlik	Y) Faruk Kenç
1958 Kumpanya	Y) Atıf Yılmaz

Sarper Özsan

1984 Bekçi	Y) Ali Özgentürk
1986 Asiye Nasıl Kurtulur	Y) Atıf Yılmaz
1986 Su da Yanar	Y) Ali Özgentürk
1987 Av Zamanı	Y) Erden Kıral

Sati Lir

1952 Ankara Ekspresi	Y) Aydın Arakon
----------------------	-----------------

Sebastian Argol Kendal

1981 Yol	Y) Şerif Gören
----------	----------------

Selahattin Alpay

1981 Sevdalım	Y) Oksal Pekmezoğlu
1981 Yasak Aşk	Y) Ümit Efekan

Selami Şahin

1986 Hasretim	Y) Yücel Uçanoğlu
---------------	-------------------

Selim Atakan

1983 Deli Kan	Y) Atıf Yılmaz
1990 Benim Sinemalarım	Y) Füzün Gülsün Karamustafa
1990 Ölü Bir Deniz	Y) Atıf Yılmaz
1991 Berdal	Y) Atıf Yılmaz

	<u>Selmi Andak</u>
1974 İkiyüz Yılın Sevgilisi	Y) Ertem Göreç
	<u>Serdar Ateşer</u>
1987 Selamsız Bandosu	Y) Nesli Çölgeçen
1991 Bekle Dedim Gölgeye	Y) Atıf Yılmaz
	<u>Serdar Yalçın</u>
1987 İpekçe	Y) Bilge Olgaç
	<u>Server Acim</u>
1979 İsyan	Y) Orhan Aksoy
	<u>Sezen Cumhuri Önal</u>
1974 Çılgınlar	Y) Safa Önal
	<u>Sezer Bağcan</u>
1987 Bir Avuç Gökyüzü	Y) Ümit Elçi
	<u>Sotiri Yetsudi</u>
1933 Fena Yol	Y) Muhsin Ertuğrul
1959 Karacaoğlan'ın Karasevdası	Y) Atıf Yılmaz
	<u>Süheyl Denizci</u>
1987 Biri Ve Diğerleri	Y) Tunç Başaran
	<u>Sven Tarstenson</u>
1987 72. Koğuş	Y) Erdoğan Tokatlı
	<u>Sanar Yurdatapan</u>
1974 Endişe	Y) Şerif Gören
	<u>Şefik Gürmeriç</u>
1957 Kör Kuyu	Y) Hüsnü Jöntürk
	<u>Şefik Uyguner</u>
1965 Bozuk Düzen	Y) Haldun Dormen
	<u>Tahsin Kavalcıoğlu</u>
1960 Denize İnən Sokak	Y) Atilla Tokatlı
	<u>Tarık Öcal</u>
1984 Pehlivan	Y) Zeki Ökten
1985 Bir Avuç Cennet	Y) Muammer Özer
1986 Ses	Y) Zeki Ökten

1989 Düttürü Dünya

Y) Zeki Ökten

Thesia Panayiotov

1992 Seni Seviyorum Rosa

Y) Işıl Özgentürk

Timur Selçuk

1982 Hakkaride Bir Mevsim

Y) Erden Kırıl

1984 Gülümseyen Dünya

Y) Müjdat Gezen

1985 Gülüşan

Y) Bilge Olgaç

1985 Kuyucaklı Yusuf

Y) Fevzi Tuna

1989 Cahide

Y) Ziya Öztan

1989 Polizei

Y) Şerif Gören

Tuğrul Şan

1983 Hasret Yorgunu

Y) Oğuz Gözen

Turgay Erdener

1989 Geçti Bu Demde Dünyadan

Y) Süha Arın

Uğur Dikmen

1985 Amansız Yol

Y) Ömer Kavur

Ümit Besen

1982 Islak Mendil

Y) Osman F. Seden

1982 Nikah Masası

Y) Temel Gürsu

1983 Dostlar Sağolsun

Y) Melih Gülgen

1985 Bir Akşam Üstü

Y) Ümit Efekan

Ümit Tokcan

1985 Acı Sevda

Y) Melih Gülgen

Vladimir Cosma

1984 Cumartesi Cumartesi

Y) Tunç Okan

Yalçın Tura

1956 Namus Düşmanı

Y) Ziya Metin

1959 Binnaz

Y) Mümtaz Yener

1959 Kalpaklılar

Y) Nejat Saydam

1959 Zümrüt

Y) Ö. Lütü Akad

1960 Dolandırıcılar Şahı

Y) Atıf Yılmaz

1960 - 61 Sessiz Harp	Y) Ö. Lütü Akad
1960 - 61 Sensiz Yıllar	Y) Aram Gülyüz
1960 Ölüm Perdesi	Y) Atıf Yılmaz
1961 Allah Cezanı Versin Osman Bey	Y) Atıf Yılmaz
1961 İstanbul'da Aşk Başkadır	Y) Süreyya Duru
1961 Otobüs Yolcuları	Y) Ertem Göreç
1961 Seni Kaybedersem	Y) Atıf Yılmaz
1961 Tatlı Bela	Y) Semih Evin
1962 Battı Balık	Y) Atıf Yılmaz
1962 Beş Kardeşiler	Y) Atıf Yılmaz
1962 Cengiz Hanın Hazineleri	Y) Atıf Yılmaz
1962 İkimize Bir Dünya	Y) Nevzat Pesen
1962 Kızıl Vazo	Y) Atıf Yılmaz
1962 Yılanların Öcü	Y) Metin Erksan
1965 Keşanlı Ali Destanı	Y) Atıf Yılmaz
1971 Baba	Y) Yılmaz Güney
1971 Umutsuzlar	Y) Yılmaz Güney
1972 Cemo	Y) Atıf Yılmaz
1972 Dönüş	Y) Türkan Şoray
1972 Utanç	Y) Atıf Yılmaz
1973 Asiye Nasıl Kurtulur	Y) Nejat Saydam
1973 Azap	Y) Türkan Şoray
1973 Gelin	Y) Lütü Akad
1973 Kızgın Toprak	Y) Fevzi Tuna
1973 Kuma	Y) Atıf Yılmaz
1973 Mahpus	Y) Nejat Saydam
1973 Toprak Ana	Y) Memduh Ün
1973 Umut Dünyası	Y) Safa Önal
1974 Açlık	Y) Bilge Olgaç
1974 Bırakın Yaşayalım	Y) Osman Seden
1974 Sokaklardan Bir Kız	Y) Nejat Saydam
1975 Ağrı Dağı Efsenesi	Y) Memduh Ün

1979 Adak	Y) Atıf Yılmaz
1984 Bir Yudum Sevgi	Y) Atıf Yılmaz
1984 Dağınık Yatak	Y) Atıf Yılmaz

Yavuz Top

1986 Güneşe Köprü	Y) Erdoğan Tokatlı
1992 Hasan Boğuldu	Y) Orhan Aksoy

Yeni Türkü

1983 Badi	Y) Zafer Par
1983 Derman	Y) Şerif Gören
1984 Firar	Y) Şerif Gören
1992 Suyun Öte Yanı	Y) Tomris Giritlioğlu

Yesari Asım Arsoy

1962 Yalnızlar İçin	Y) Orhan Elmas
1965 Yıldızların Altında	Y) Ülkü Erakalın

Yıldırım Gürses

1974 Garip Kuş	Y) Yücel Çakmaklı
1982 Bizim Mahalle	Y) Çetin İnanc

Yunus Bulbul

1980 Duy Kalbimin Feryadını	Y) İhsan Yüce
-----------------------------	---------------

Yılmaz Duru

1974 Namus Borcu	Y) Yılmaz Duru
------------------	----------------

Yurdaer Doğulu

1973 Kim Bu Soyтары	Y) Oğuz Gözen
1973 Yaban	Y) Osman F. Seden
1983 Bir Şarkılık Mutluluk	Y) Oğuz Gözen

Yuvekim Filmeridis

1952 Onu Ben Öldürdüm	Y) Dr. Alyanak
-----------------------	----------------

Yücel Paşmakçı

1968 Köroğlu	Y) Atıf Yılmaz
1969 Boş Beşik	Y) Orhan Elmas

Zeki Duygulu

1942 Harman Sonu	Y) Muhsin Ertuğrul
1957 Kör Kuyu	Y) Hüsnü Jöntürk
1961 Derbeder	Y) Abdurrahman Palay

Zeki Müren

1956 Berduş	Y) Osman F. Seden
1957 - 58 Altın Kafes	Y) Osman F. Seden
1958 Katip Üsküdar Giderken	Y) Ülkü Erakalın
1959 Kırık Plak	Y) Osman F. Seden
1965 Hep O Şarkı	Y) Atıf Yılmaz
1967 Hindistan Cevizi	Y) Osman F. Seden
1969 İnleyen Nağmeler	Y) Safa Önal
1969 Kalbimin Sahibi	Y) Safa Önal
1970 Aşktan'da Üstün	Y) Atıf Yılmaz

BÖLÜM 5.

ELEŞTİRMEN VE MÜZİK ADAMLARININ TÜRK FİLM MÜZİĞİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

BURÇAK EVREN

Türk sinemasında müzik, sinema ilişkileri denince, ben sinemamızın uzun yıllar müziği bir yardımcı öge olarak bilinçli olarak kullandığını hiç sanmıyorum. Çünkü, sinemamıza, Muhsin Ertuğrul'un ilk dönemlerine baktığımız zaman bunların hepsi şarkılı, sözlü müziğe fon olarak gereksinim duymayan zaten müziği içinde barındıran yahut da bir solisti, bir sanatçıyı, popüler bir sanatçıyı ön plana çıkaran şarkılı, türkölü filmlerdi. Müzik ve sinema denince bir müzikal sinema, ikincisi müziğin belirli oranlarda, belli ölçülerde kullanıldığı yani içeriği ve biçimi destekleyen oranda kullanıldığı bir sinema yada bir sanatçının oynadığı ve Şarkıların, türkölülerin ön plana çıktığı bir sinemadır. İkinci Dünya Savaşı öncesinde ve sonrasında Mısır filmlerinin etkisiyle Türk sinemasında bir patlama oluyor. Bu patlamada şarkıcı ve türkölülerin ön plana çıktığı, hatta yabancı filmler için Mısır filmleri için Türkçe şarkıların bestelendiği, sözlerin bestelendiği bir tür. Bunun örneğine dünyanın hiçbir yerinde rastlamak mümkün değildi. Burada amaç sinemayı kullanmak, müziği ön plana almaktır. Müziği ön plana almak derken, o dönemin sevilen, tutulan popüler şarkıcılarını lanse etmektir. Yani, burada sinema-müzik ilişkisinden söz edilmez. Bunun uzantısı olarak arabesk filmler de bütünüyle budur. Arabesk filmlerde müzik filan yoktur. Bütünüyle müzik alanındaki bir sanatçı için yazılmış yapay bir senaryoyla o sanatçının kısa konserlerinde yahut da, bugünkü deyimle kliplerinden oluşan bir sinema vardır. İşte, Türkiye'nin en eski ve en sürekli film festivali Antalya Film Festivali'ne baktığımız vakit burada bile müzik ödölünün yıllar yılı hangi normlarla, hangi ölçülerle verildiği hiç belli değildir. Çünkü, gerçek anlamda müzik ödölünün verildiği dönemlere baktığımız vakit o film müziklerinin çağdaş sinemayla, müzik arasındaki ilişkilerden tamamıyla apayrı,

soyutlanmış el yordamıyla seçilmiş ödüller olduğunu görebiliyoruz. 80'den sonra Türk sinemasındaki 79'ların sonu 79'la 80 arasında genç yönetmenler dediğimiz Ali Özgentürk, Erden Kıral, Sinan Çetin, Orhan Yurtsever ve diğerleri yavaş yavaş müziğin önemini kavrayabildiler; en azından işte, Nedim Otyam bunun gibi her filme, hiç filmin içeriğini bilmeden gelişigüzel müzik yapan, hani dramatik sahnede acılı, hareketli sahnede neşeli müzik gibi bir şablonun dışına taşarak özgün müzik denemesine girdiler. Ama bu özgün müzik de yine sinemadaki müzik kullanımının gerektirdiği normlara sahip değildi. Nasıldı? Bizim sinemamızda diyalogun kesildiği yerde müzik başlar. Müziğin bittiği yerde diyalog başlar. Bu ikilidir. Müzik bütünüyle hareketin veya diyalogların yetersiz kaldığı veya susduğu anda ortaya çıkan doldurucu bir öğedir. Yani, ne içeriği saptar ne o içeriğe yardımcı olur ne de sinemanın görüntü, ses ve müzik üçlemesine katkısı olan şeydir. Bütünüyle soyut bir şeydir.

ATILLA DORSAY

Bugün film müziğinin önemli bir faktör olduğu anlaşıldı. Filmlerimiz ihraç edilmeye başladığı için kimse artık yabancı filmlerden, yabancı müziklerden ek müzik yapmayı denemiyor. Aşağı-yukarı birçok filme özgün film müziği aranıyor. Şimdi birkaç yöntem var. Bir tanesi bir besteci bulunuyor. Hatta, besteci filmin başından itibaren çekimlerde yer alıyor. Fakat, bu çok nadir, genelde o besteci filmdeki anlayışın içine giriyor ve mümkün olduğu kadar filme uygun modern bir besteyi filme adapte ediyor. İşte Atilla Özdemiroğlu, Cem İdiz, Selim Atakan, Zülfü Livaneli, Timur Selçuk. İkinci yöntem; dışarıda hazır film müzikleri varmış. Ben de bunu yeni öğrendim. Bir ajastan uluslararası filme adapte olacak müzik alınıyor. Yavuz Özkan'ın "Bir Sonbahar Hikayesi" filminde bunu Ankara Film Festivali'nde jürideyken öğrendim gayet filme uygun bir müzik alınmış. Üçüncü yöntem; hiç müzik kullanmamak. Bunu da en son Başar Sabuncu'nun "Yolcu" filminde gördük. Yine dördüncü bir yöntem; eskiden olduğu gibi ordan-burdan alınan

müzikleri kullanmak. Buna çok az başvuruluyor. Artık her filmin müziği ciddi biçimde ele alınıyor.

Yrd. Doç. SİMTEN GÜMÜŞ

Müzik filmdeki karakterlerin ruhsal durumlarını anlatmanın en etkin yolu olduğu gibi filmin temposunu ayarlar ve bir sonraki sahnenin gelişimini haber verir. İzleyici film müziğiyle heyecan, korku, acı, mutluluk, mutsuzluk, sevinç, hüznün ve daha birçok duyguyu kolaylıkla yaşayabilir. Bundan 70 yıl önce sessiz sinemada duyulan tek ses, filme gösterimi sırasında eşlik eden pianoyla çalınan müzikti. Daha sonraları sesli filmler için özel film müzikleri bestelendi ve diyaloglarla birlikte müzik de kullanıldı. İzleyiciye filmdeki olayı yaşatmak için sahneye uygun efekt ve müzik seçimi önemlidir. Hitchcock, Sapık filmindeki bıçaklanma ve bodrumdaki ışığın gidip gelişi sahnelerindeki etkiyi, doğru sahnede doğru efekt ve müziği Hitchcock kullanmasına borçludur.

YALÇIN TURA

Bir filme müzik yapacağım zaman senaryosunu okurum. Filmde çok çeşitli müzik kullanılabilir. Sahnedeki ifadeyi aktaracak müzik tarzını bulmak için, film müziğini rejisörün elinde anlatım aracı olarak gördüm. Aktör, ancak rolü olduğu yerde gözüküyorsa, film müziği de rejisörün başka hiçbir şekilde anlatamadıklarını anlatan bir unsur olmalıdır. Film müziği, sahnedeki ifadeyi anlatan bir aktör gibi olmak zorundadır. film, hareketli resimdir. Onun için de, filmin müziğinin oluşumunda filmdeki hareketin büyük etkisi vardır. Bir filmde müziğin kullanımının çok çeşitli yolları vardır. Film müziği her zaman hareketi körü körüne izlemek zorunda değildir. Bazen, ona ters düşebilir. Bunlar, bir manada işin püf noktalarıdır. Film müziği konusu üzerinde çalışmalar yaparken, bir genellemeden kaçınmak gerekir. Bu, rejisöre ve film müziği yapan kişiye göre değişir. Bir filme müzik yapılacağı zaman, hangi tarz müzik yapılacağı önceden belirlenemez.

SELMİ ANDAK

Türk sinemasında bugüne kadar birçok durumlara, eksikliklere ve endüstriyel durumlara ve finansman olgularına rağmen az ve öz çok başarılı örnekler var. Pozitif bir taraf görüyorum. Fakat, bu eşantıyon gibi diyeceğimiz genel platformun içinde vurucu noktalar. Yani, genel üretim Türkiye’de çok film yapılıyor. Şimdi, son günlerde bilmiyorum. Bu çok filmin içinde başarılı ve hakikaten örnek olabilecek ve bir mesaj getiren çok az film var. Büyük bir çelişki yaşanıyor. O filmler yine bu ortam için çok başarılı diyebilirim. Şimdi, dünyada 100 tane film yapılıp da 2 tanesi mi başarılı oluyor, sanmıyorum. Dışarda bir filmin yapılması için belirli bir süre emek veriliyor. İsterse en basit bir polisiye film dahi olsa onun aldığı bir değer var. Başarısız da olsa başka sebeplerden oluyor. Ama o efor sarfediliyor, o teknik kurallara varıncaya kadar. Ama böyle ayaküstü, haftada 2-3 tane film bitmiyor. Olaya isterseniz daha bilimsel yaklaşalım. Bu iş bir bilinç meselesinin kullanılması ile ilgilidir. Daha önce söylediğim gibi dünyada türler, konular değişikse besteciler de değişiktir. Bizde film müziğinde kaç isim var ? Beni de saysanız 3-4 kişi akla geliyor. Onlardan birine gidilip yapılıyor. Ama yapılması gereken bu değil. Bugün reklam müziğinin de tiyatro müziğinin de, müzikalin de ne dedik, bütün türlerin kendi kişilikleri, kendi stilleri, kendi konuları, kendi kuralları olan aynı tarzlardır. Ama hepsi toplanırlar müzikle ifade edilirler. Müzik evrenseldir, bütün dünyada olduğu gibi ne kadar kültürle değişse din, ırk, ekonomik duruma varıncaya kadar, ama türler belirlidir. Yani, bir Fransız filmine, Fransız bestecisi isterse İtalyan bestecisi de girebilir, isterse Japon bestecisi de girebilir. Eyfel Kulesi’nin olduğu yerde geçiyorsa ve o görüntüde orası isteniyorsa ya da Louvre Müzesi’nin müziği o sırada isteniyorsa o besteci ona uymak zorundadır. Türkiye’de yapılan filmin de aynı şekilde düşünülmesi gerekiyor. Bunu anlatmaya çalışıyorum. Bunu ister Ahmet, ister Mehmet, isterse genç bir arkadaş bu işe yatkın olabilir. En doğrusunu da yapabilir. Onun için evvela bir yapımcının kafasında 3-4-5 besteci

düşünüldüğü zaman evvela çağırıp senaryosunu götürmesi lazım. Eğer o besteci de dürüstse o besteci de cebine parayı atmayacaksa, okuyup “yahu bu bana uygun bir eser değil”

demesi lazım. Ondan sonra onunla bitmeyecek. Bir hafta veya 3 gün okuyacağım diyecek mühlet isteyecek. Bir yanlışlık da şu: Bizde 24 saat içinde müzik isteniyor. En son müzik isteniyor, en yanlış olay da budur. Başından beri diyalog kurulan kişiyle buna kaba bir montaj dahil olmak üzere bir de besteciye gösterilmesi gerekir. Eğer daha çekim halindeyse bir perdesini göstermesi bile, bir seans yeterlidir. Filmin karakterini besteci anlar. Film bir süspans filmi midir. Bir kurgu filmi midir, bir gerilim midir ya da aşk veya korku filmi olduğu ya da doğaya ait mi, değil midir. Hele belgesellerin tarzı ayrıdır. Bestecinin zaten bu duyuşu vardır. Eğer bunu yapıyorsa zaten görüntüde belli olur. Filmin renginden bile anlaşılır. Bakın nereye geliyorum. Ondan sonra işe girilir. Bu yapılmadan “24 saat içinde yap” denildimi ben de bir tema bulurum, seksen türlü çaldırım ve onunla da bütün filmi bitirebilirim. Cebime parayı da atarım, o zaman ucuz da yaparım. İsim vermeyeceğim ucuz yapanlar var. Bir Atilla Özdemiroğlu takdir ettiğim, beğendiğim birisi, onun aldığı fiatın yirmi kat altında film müziği yapanlar da var. Ama o film müziği değil, istediğiniz kadar konuşun o filmin müziği olamaz. Alt tarafı yabancı plaklardan yapılan şeylere dinlenmemiş bandı koyuyoruz.

ŞEVKET UĞURLUER

Genelde iyi yolda bir gidiş var. Fakat, şu arabesk yani doğunun doğusu, Arap müziğini taklitten kaçınırsak kendimize özgü müzik verirsek daha iyi olacak kanısındayım. Batı müziği normlarında kendi ezgilerimizi kullanarak çok güzel ezgiler besteleyebilir, çok güzel şeyler çıkarabiliriz. O bir ara olur gibi oldu. Fakat, tekrardan biraz yozlaştı. Hatta, bugün yine bir duraklama devrinde hep yabancı şarkılara Türkçe sözler yazılıyor. Bunlar 1960’larda yaptığımız şeylerdi. Tekrar oraya dönüldü.

CAHİT BERKAY

Ben bu işe başladığımda film müziği nedir, nasıl yapılması gerekir, ne gözle bakmak lazım gibi fikirler yoktu. Sadece sinemaya aşkıttım. Yeşilçam'ın ilk yıllarında yabancı müzikler plak olarak getirilirdi. Piyasada o gün varolan esaslı arajmanlar kullanılırdı. Bizden de hep plak gibi kaset türünde müzikler istendi. Frapan müzik, sahnenin çok üstüne çıkan müzik ya da çok popüler olan kişilerinki yer alıyordu. Bunlar da film yapımcısı tarafından, yönetmenden gelen tekliflerdi. Plak ve kaset çalışması derken onların istediği çok belirgin melodi ve ritm müziğinin olmasıydı. Film olmasa, resim olmasa bile radyodan, televizyondan rahatlıkla, zevk alabilecekleri bir müzik isteniyor. Oysa film müziği bu değildi. Film müziğinin resimle, senaryoyla bütünleşmesi aranmalıydı. Sahnenin üstüne çıkacaksa ona göre düzenlenmeli; müziğin resmi, hareketi öldürmemesi gerekir.

MELİH KİBAR

Film müziği çok özel bir olay, film müziğinde görsel bir sanata hizmet vermek zorundasınız. Sadece müziğinizle ön plana geçemezsiniz. Ama öyle filmler vardır; mesela Emanuella film olarak da çok güzel ama Emanuella'nın müzikleri o film dışında da meşhur olmuştur. Body Guard zaten şarkıcı üzerine inşa edilmiş bir filmidir. Mesleği de şarkıcı olan artist tarafından oynanmaktadır. Ama kadın olarak sesinde o şarkılarda kullanılmıştır ya da filminden bağımsız olarak üne ulaşmıştır ve işlevlerini göstermiştir. Türkiye'deki bestecilerde zaman içinde film müziği yapmak değil. Filme hizmet vermek. Besteciyi tatmin edici çalışmalar yapmak imkansız. Verilen bütçelerle besteciyi tatmin etmek için ne oluyor besteci yapabileceği 100 üzerinden o zaman yapabileceği 100'se o adamdan 30-35 verim alınabiliyor. Dünyada yaklaşık 3-6 ay sürelerle oluyor. Bizde hocam 1 haftan kaldı. Bir haftada yetiştirmen gerekiyor. O zaman Allah ne veriyse çıkıyor. Ama profesyonel olarak Türkiye'de film müziği yapılmıyor.

ONNO TUNÇ

Pop müzikte, yeni ticari müzikte şöyle bir durum var. Ürettiğiniz eseri kolayca paraya çevirebiliyorsunuz. Benim de çok hoşlanarak yaptığım bir iş değil. Ama hayatımızı devam ettirmek için mecburen yapıyoruz. Çünkü, ben uzun uzun müzikler yazabilecek kapasitede bir insanım. Beni 3 dakikalık müzik yazmak o kadar çok etkilemiyor, ilgilendirmiyor da. Fazla, daha uzun cümleler daha uzun konular, bölümler yazıp olayı açabilirsiniz. Film müziği çok keyifli, dünyada yazmak istediğim, yapmak istediğim hoş dallardan birisidir. Ama burda böyle birşey yapmak mümkün değil. Mesela geliyorlar 1 hafta kala akıllarına geliyor. "Hadi bul filme müzik de koyalım." Umumiyetle böyle oluyor. O kısa zaman içinde insan nasıl ve neler yapar? Dünyadaki örneklerle burada yapılan işleri mukayese etmesek daha iyi olur. Çünkü, başlı başına bir olgu olarak var. (Film müziklerinin yeri) Burada film müziğinin gereği veya gereksizliği henüz oturmuş ve anlaşılmış değil. Bu senaryoyu yazan insanla da ilgili. Orada o resmi ne ile destekleyeceğini efektle mi, müzikle mi o görüntüye birşey lazım olduğu zaman zannetmiyorum bilinçli olarak oraya müziği seçiyorlar.

TURHAN YÜKSELER

Aradan yıllar geçti daha da geriye gitti. Eskiden bilgisayar yoktu. Mecburen stüdyolara giriliyordu. Stüdyolarda kanal çalışmaları var. Birazcık müzisyenler çağırılıyordu, kompozitörün ortaklığıyla birşeyler elde ediliyordu. Çalan müzisyen de kendi kişiliğini ortaya koyabiliyordu. Duygularını, bilgisini iyi müzisyen olmak kolay değil, iyi bir keman topluluğu, iyi bir piyanist, iyi bir gitarist vb. Onların gayretiyle verim artıyordu. Canlı müzik oluşuyordu (Live music) atari devreye girdiği için kayboldu. Yıllar öncesine göre bugün gerilere doğru gitmiştir.

FAHİR ATAĞOĞLU

Sektörler farklı, jenerik müziği dediğin zaman şöyle algılıyorum. Reklam müzikleri veya belgesellere yapılan müziklerdir. Bugün benim yaptığım çalışmalar arasında 32.Gün programı için "Demir Kırat" ve yeni yapacağım "12 Mart " hakkındaki ürünlerdir. Bu iş için ayrılan bütçelerle, film müziklerine ayrılan bütçeler çok fark ediyor. Bugün bana çıkıp da 15.000 Dolar verecek ya da yap diyecek bir insan yok ki. Çünkü, 20.000 Dolarını film müziğine ayırmıyor. Çalışma tekniği olarak fark yok. Müzik müziktir. Ama verilecek mesajlar ayrıdır. Film bir öyküyse, dokümanterde de bir öykü vardır. Teknik olarak bir farklılık görmüyorum. Sonunda bestedir. Dokümantere daha çok senkron çalışılabilir. Filme daha birkaç tema içerisinde yoğrulup 4-5 tema onla bitirilebilir. Bence ayırım noktaları dahası sektörün kendisinden geliyor. Film piyasasıyla, reklam veya dokümanter veya televizyon piyasası çok farklı noktalardadır. Hiç paraca alakası olmayan şeyler.

SELİM ATAKAN

Türkiye'de filmciliğin kazançlı bir çalışma alanı olduğu yıllarda özgün film müziği çalışmaları yapılmış olmasına karşın, daha büyük bir oranda uluslararası sanat ürünleri kullanım hukuku henüz tam gelişmediği için dış ülkelerde hazırlanmış müzikler, popüler klasik müzik eserleri ve hatta, yabancı filmlerden alınmış müzikler kullanılmıştır.

Son yıllarda ülkemizde üretilen uzun metrajlı filmler yabancı ülkelerde festivallere ve yarışmalara katılmaya başlamış. Bu dışa açılım filmin müziğinin de özgün olması şartını ortaya çıkarmıştır.

Filmciliğin ekonomik olarak darboğaza girdiği bir dönemde özgün film müziği talebinin artması film müziği endüstrisinin gelişmemesine yol açmıştır. Yetkin bir müziğin hazırlanabilmesi için müziğin bestelenmesinden sonra karşımıza çıkan oldukça yüklü harcamalarda bulunmak gerekmektedir.

Müzisyenler, stüdyo masrafları gibi. Bu masrafların alt limitleri hiç de düşük olmadığı gibi, üst limitleri çok sınırsızdır.

MÜNİR NURETTİN BEKEN

Türkiye’de istersek her şeyi yapabiliriz. Bunu yapacak bir çok insanımız var. Fakat, Türkiye’de onu destekleyecek bütçe yok. Bir “Bodyguard” yapılıyor, ama yüz binlerce dolar harcanıyor. Sadece müziği için söylüyorum. Ama zaten kadının da müzisyen olması olayı değiştirebiliyor. Herhangi bir film müziğine baktığın zaman Amerika’da çok büyük bütçeler harcanıyor ve hazırlanıyor. Ona göre de müzik çıkıyor ortaya, ben eksiklik olarak onu görüyorum.

DERYA KÖROĞLU

Ben konulu ticari film dediğimiz uzun metrajlı filmlerde yaptığım müziklerde de, ama daha çok belgesel müziklerinde müzik yapma özgürlüğünü tam anlamıyla yaşadım. Yani, bir şarkı yapmak yine de bir şarkı oluşturmak için bir kalıp, sözlerin yol göstericiliğinin içerdiği kalıbı ortaya dökmek zorunda kalıyorsunuz. Halbuki enstrümantal olarak müzik yaptığınızda sözün kılavuzluğundan çıkıp doğrudan doğruya seslerin özgür salınımına, müziğin, notaların dizilişine bırakıyorsunuz. Ben daha çok belgesellerde daha rahat olduğumu hissediyorum. Yani, duyguların biraz da senfonik bir yanından söz etmiş oluyorum. Duyguları bütün çıplaklığıyla anlatmaya çalışıyorsunuz. Dolayısıyla da bana çok zevkli bir uğraş diye düşünüyorum film müzikleri yapmak. Bu asla reklam müziklerine benzemez, asla şarkıya benzemez. Çünkü burada çıkış noktanız her ne kadar görüntüler ise de o görüntüleri siz yorumlamakta serbestsiniz. O görüntülerin ifade ettiği duyguları değil. O görüntülerin sizde yarattığı imajı, sizde yarattığı duyguları yansıtmak durumundasınız. Tabii ki, korku filmi müziği yapıyor olsaydınız, bu sefer yine özgürlüğünüz olmazdı. O zaman korkutmak zorundasınız insanları yani seyirciyi filmin bire bir anlamında etkilemek

zorundasınız. O filmin müziğini yapmak zevkli bir şey değil. Ama bu benim yapmaktan zevk alacağım bir şey olmazdı. Aradaki ayrımı bir daha koymaya çalışayım. Korku film örneği buna çok oturuyor. Siz o ekrandaki, beyazperdedeki görüntüyü, vampirin köşeden sıçrayışını efekt olarak algıyorsunuz, müzik orada efektte dönüşüyor. Elbette, film müziklerinde efekt anlamında müzik çok kullanılır. Yani, hep böyle tematik şeyler yapmak mümkün değildir. O fırsatı vermez size, genellikle dolayısıyla da bir çok şey efekt gibi kalır. Efektten de anlatmak istediğim; bu korku filmde verdiğim örnek veya duygusal bir sahnede bir keman gıcırdayarak geçiyor. Bunlar efektten ibarettir. Filmin vermeye çalıştığı duyguyu pekiştirmekten ibaret oluyor. Ama özellikle belgeselleri bunlardan ayırıyorum. Kendim de öyle hissettiğim için bir belgeselde siz oldukça özgürsünüz. Uzun tematik müzikler yapma şansına sahipsiniz, kısa efektler, efekt vurgulamaları yapmak zorunda değilsiniz. Bir temayı ki bu belgesel size hangi duyguyu hissettirmişse siz kendi duygunuz üzerine kurduğunuz bir müziği yapma şansına sahipsiniz. Bunu özellikle vurguluyorum. Çünkü, "New Age" denilen müziğin çok geniş kapsama yayıldığını görüyoruz. İçinde Kitaroyu da sayabildiğimiz Peter Gabriel'i de sayabildiğimiz çeşitlilikle yeni bir dünya açılıyor diye düşünüyorum ve bu konulu, uzun metrajlı filmler değil. Bunlar belgesel müzikler, belgesel müziklerdeki özgürlüğü vurgulamak için bunu söylüyorum. Gerçekten emprestyonist müzik diye düşünüyorum. Belgesellerde geliştirilen müzik tarzı New age tarz, New age tarz değil zaten New age bir pota daha ziyade dünya müziklerinin bir potası gibi duruyor. Çok noktaları elersek eğer New age müziği içinde birçoğu da emprestyonist bir müzik. Kendi duygularının üzerine kurduğu ama bir belgesel bir film vesilesiyle yaptığım çalışmadır.

AYDIN ESEN

Ben hayatımda müziksiz bir film görmedim. Ayrılmaz bir parça da diyemeyeceğim. Ayrılabilir. Çünkü, filmsiz, müziksiz yerler var. Veya müziksiz film olur. Yani insanın müziği üniversal yani evrensel olarak kendi kafasında anlaması lazım. Ben kendi açımdan çok fazla konuşmayı yeğlemem. Dahası biz olarak konuşmayı severim. Biz de Türk halkı demek değildir. Benim için bunu da en başta söylemek isterim. Bir filmi seyrederken illa da müziğini görmem, bağlantıyı da görmeye çalışırım. Film müziğinin bence filmi beslemesi lazım. Filmde yalnızca film yoktur. Filmin içinde o kadar olay var ki film bir tek onun genel anlamı gibi oluyor. Filmde değişik bakabilirim artistler, mekanlar, olaylar bunların bir bestecinin üzerinde uyandırdığını etkiler veya tam tersi de olabilir. Film müziği bilincinin pat uyandırdığı parmağımızı basarak bir tanım yapmamıza da lüzum yok.

Herkes bir film içinde müzik olduğunu o kadarını biliyor. Bir sürü filmlerde filmin çoğunu müzik götürüyor. Gereksiz bir şekilde çoğuna müzik katılıyor. Müziğin niteliğinde çıkan hiçbir şey yok. Konuştuğumuz konu çok ince ve detaylı. Film müziği yaşla değilde terbiyeyle, yaşamla ilgili. Ben her zaman film seyrederek büyüdüm. Ama çok azdır iyi filmin için de film müziğini yakalamak. Cidden öyle, belki değil. Çünkü, o kadar kolay bir şey değil.

Daha detayına inersek bu işi yapan yönetmenle, bestecinin uyum sağlaması o kadar kolay değil. Ben olayı daha bir yakınlıkla götürmeyi yeğlerim. Bir sahne vardır. Ona ben pat diye müziği basmam. Çünkü, müzik baskı demek değildir. Böyle algılayanlar var. "İz" filmine dönersek bu film sanki çok doğal oldu. Film eseriyle müziğin kaynaşması kendiliğinden oldu. Müziğin film için doğması yaşandı ve onun için güzel birşeydi.

SERDAR KESKİN

Bugün sinemada değişen bir kabuk var. Teknik olarak, dil olarak. Genç bir yönetmen kuşağı geliyor. Sinemamızda da bir açılım sağlanacağı gibi yeni ipuçlarını veriyor. "C Blok" filmi bu açıdan içinde film müziğinin de dilinin değişeceğine inanıyorum. Artık Livaneli türü film müzikleri üretilmeyecek nedenine gelince, o tür müziklerin işleneceği konular seçilmiyor, işlenmiyor artık. İşte kent insanının bunalımları, açmazları, sevinçleri gibi konulara odaklandığından hem buna örnek filmler olduğu için yanlış veya doğru örnekler de diyebiliriz. Fantastik film çekilmiyor. Türk sinemasında diyelim ki "Şener Şen" in bu alanda denemesi oldu. O anlamda hem fantazi, hem komedi işte "Amerikalı" filmini buna örnek olarak gösterebiliriz. Ama Türk sineması genelde gerçekçi bir anlatım dönemine giriyor. Fakat, bunda da birtakım sapmalar var. Evet, cinsellik gerçekten bu ülkede halen problem olarak duruyor. Ama salt iki kadın arasındaki ilişki açısından yansıtılması yeterli bir sunuş mu bilemiyorum. Neyse, bu değişen tablo içerisinde film müziği kültürü de üretimi de değişecek gibi geliyor.

CENGİZ ONURAL

Türkiye’de sinema sanayii çok geri kalmış bir sanayi olduğu için dahası böyle bir oluşum olmadığından; gelirler ve bütçeler çok kısıtlı, dolayısıyla dört dörtlük bir ekiple yani bir kişi birden fazla görevi üstleniyor. Bu da filmi ucuza çıkarmak oluyor. Aynı şeyi müzik için de söyleyebiliriz. Fakat, son zamanlarda işte filmlerin Avrupada gösterilmesi, yarışmalara girmesi gibi etkiler ve o tasarruf edilen ve verilmeyen telifler kullanılmaya başlanmak zorunda kaldı. Çünkü, Avrupa’da bir şeyin telifi ödenmeden hiçbir filmin müziğini kullanamazsınız. Yine de kafanızdan geçeni o sınırlı bütçelerle yapmaya çalışıyorsunuz.[35]

[35] Akın Ok, Türk Sinemasında Film Müzikleri, Arion Yayınevi

SONUÇ

Toplumlar gelişmeleri süresince gözle görülür geçiş noktaları ve bu noktalarda değişimler yaşarlar. Toplumda sanat da geçiş noktalarında ve zamanla süregelen bir değişim içinde yeni sistemler, yeni yapıtlar, yeni türler ve teknolojik gelişmeye paralel yeni teknikler gelişir. Ne sinema, ne müzik ve ne de herhangi bir sanat yüzyıllar öncesinin teknik ve teorik imkanları içinde değildir. Zaman içinde gözle görülür bir değişim ve etkileşim gözlenmektedir.

Toplumların kendi kültürleriyle başka kültürlerin etkileşimi sonucu deneyimlerin sağladığı olanaklarla özgün ve çağdaş eserler arayışı bir kural olarak sürmektedir. Ancak bütün bu gelişmeler uygun bir ekonomik ortam bulmuş ve sanattaki değerler doğru olarak yerine oturtulmuş, geniş açıdan bakabilen bir kültürün oluşmasına zemin hazırlanmıştır.

Birçok konuda olduğu gibi toplumdaki tüm olumsuz gelişmeler, sanat ve sanatçının, eğitimin değerlendirilmesindeki tutarsız politikalar ve yetersizliklerin sonucu tüm sanat dallarını olduğu kadar sinema ve film müziğini de etkilemiş, başlıbaşına bir sektör oluşması gerekirken, amatörlerin teknik arayışları haline gelmesine neden olmuştur.

Türkiye’de sistematik bir sinema eğitimi tam olarak gerçekleşmemektedir. Sinema sanatçıları hala tiyatrodan yetişmekte, yönetmen, senarist, kameraman, vb. gibi teknik adamların branşlaştığı bir eğitim gerçekleşmemektedir. Her ne kadar iletişim fakültelerinde sinemayla ilgili, sinema tarihi, kurgu vb. durumlar var ise de teorik boyutları ansiklopedik bilgi niteliğindedir. Film müziğinde ise durum daha acıdır. Hiçbir Konservatuvarın bünyesinde film müziği programa alınmamıştır. Film teknolojisinde kullanılan bilgisayar gibi sistemlerin eğitimi verilmemektedir. Konservatuvarların değil film laboratuvarı müzik stüdyoları bile yoktur. Her konuda olduğu gibi müzik ve film müziği’de insanların kişisel çalışmalarına teslim edilmiştir.

Türk Sinema Tarihinde en çok film müziğine imza atmış olan kişi, herhangi bir müzik eğitimi almamış nota yazısını ise son birkaç senede öğrenmiştir. Tüm eserlerinde orkestralama, armoni, form hataları mevcuttur. Filmlerden çoğu ilkel enstrümanlarla (Elektronik org vs. gibi) yapılmıştır.

Bütün bu aksaklıkların nedenini birkaç başlıkta toplayabiliriz.

- 1- Eğitimsizlik ve devletin bir kültür ve sanat politikasının olmaması.
- 2- Filmin maliyetinde müziğe ayrılan oranın çok düşük olması.
- 3- Film müziği için ayrılan zamanın çok yetersiz olması.
- 4- Bu konuya ait bir endüstrinin oluşmamış olması. (Film stüdyoları, Film müziği orkestraları vb. gibi)

Türk Film Müziği Tarihinin tüm evrelerinde dikkati çeken en önemli husus, tüm sinemacılar tarafından sinemanın gelişmesini geciktirdiği düşüncesiyle suçlanan, sinemada tiyatrocular döneminde film müziğine bakış açısıdır.

Çoğunlukla filmlerde klasik Batı Müziği eserlerin kullanıldığı bu dönemde Muhsin Ertuğrul, Cemal Reşit Rey, Hasan Ferit Alnar, Münir Nurettin Selçuk, Muzaffer Sarısözen gibi devrin çok büyük müzik adamlarına müziklerini yaptırmasıdır. Bu dönemden günümüze kadar çok ciddi boyutta bir tek müzik adamını görmekteyiz Yalçın Tura.

Yalçın Tura felsefe eğitimi görmüş müzik alanında kendini çok iyi yetiştirmiş bir bestecimizdir. Atilla Özdemiroğlu, Nedim Otyam, Cem İdiz, Muhittin Sadak, Timur Selçuk gibi bestecilerin müzik eğitimleri ve müziklerindeki başarı Türk Film Müziği için zaman, zaman parlayan bir ışık olmaktan öteye geçememiştir.

Yalnız unutulmaması gereken çok önemli bir nokta da Türkiye’de müzik için yapılmış filmlerin ağırlıkta olmasıdır. Burada Metin Bükey, Sadettin Kaynak, Ferdi Tayfur, İbrahim Tatlıses, Muhlis Sebahattin Kalender, Münir Nurettin Selçuk, Müslüm Gürses, Orhan Gencebay, Sadi Işıl, Sadi Yaver Ataman, Zeki Müren gibi icracı ve ses sanatçıları sayabiliriz. Ama hiçbir müzik adamı eğitilmiş değildir. Ne müzik nede film müziği eğitiminden geçmemişler çoğu da böyle bir eğitimin varlığından bile haberdar değildir.

Film müziği eğitiminin akademik bir boyut kazanmasının zamanı gelmiş ve geçmektedir. Yetenek olarak oldukça parlak bir eğrisi olan Türk insanının iyi bir eğitimle birçok uluslararası başarıya imza atacağı düşüncesi en büyük hayalimiz ve beklentimizdir.

KAYNAKLAR

AND, Metin, Türkiye’de Sponek Birahanesindeki İlk Sinema Gösterisinin Öncesi Ve Sonrası, Milliyet Sanat Dergisi, 15 Kasım 1974

AYHAN,Ece, Nazım Hikmet Ve Sinema, Yeni Sinema, Ağustos 1967

BATMAN, İbrahim, Ses, 3 Aralık 1983

ÇALAPALA, Rakım, Türkiye’de Filmcilik - Filmlerimiz, İstanbul 1947

DORSAY,Atilla, “Üzücü Bir Kasım Ayı” Cumhuriyet, 25 Kasım 1983

FİLM MARKET, 15 Aralık 1983

GİRGİNSOY,Naci, Yılın Olaylar, 1981 Varlık Yıllığı

KOÇAK, Namık, TRT Genel Müdürlüğü Açıkladı: Yorgun Savaşçı’yı Yaktırdım, Güneş Gazetesi 20 Kasım 1983

OK, Akın, Türk Sinemasında Film Müzikleri, Arion Yayınevi

ONARAN, Şerif, Alim, Muhsin Ertuğrul’un Operet Filmleri Yedinci Sanat, 1973

ÖZGÜÇ,Agah, Türk Filmleri Sözlüğü, 1980 - 1983

ÖZKIRIM, Çetin, Türk Filmçiliği, İlk Sesli Filmlerimiz Ve Beyaz Perdede Tiyatro Oyunları, Ocak 1962

ÖZÖN, Nijat, Türkiye’de Sinema, Arkın Sinema Ansiklopedisi, İstanbul 1976

ÖZÖN, Nijat, Türk Sinemasına Eleştirili Bir Bakış Yeni Sinema, Ekim - Kasım 1966

ÖZÖN, Nijat, Türk Sinema Kronolojisi, Bilgi Yayınları, Ankara 1968

ÖZÖN, Nijat, Türk Sinema Tarihi, Artist Yayınları, İstanbul 1962

SCOGNAMILLO, Giovanni, Türk Sinema Tarihi, İstanbul 1987

ŞENER, Erman, Kurtuluş Savaşı Ve Sinemamız Dizi Yayınları, İstanbul 1971

TİLGİN, Nurullah, Bugüne Kadar Filmciliğimiz, Yeni Yıldız Dergisi 1956

USKAN, Arda, "Yakılan Filmin Öyküsü" Nokta, 28 Kasım - 4 Aralık 1983

VIDEO OLAYI, Milliyet Sanat Dergisi, 1 Kasım 1983

YAZICI, Yasemin, "Yeşilçam Ve Yalancı Dünya" Sanat Olayı, 20 Ocak 1984

ÖZGEÇMİŞ

12.08.1974'de İstanbul'da doğdu. 1985 senesinde İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Çalgı Eğitim Bölümüne girdi. Cüneyd Orhon'dan 4 Telli Kemançe eğitimi aldı. 1995 senesinde İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Temel Bilimler Bölümünden birincilikle mezun oldu. Aynı yıl İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Musiki Sanat Dalı Türk Sanat Müziği alanında yüksek lisans programına başladı. Halen bu okulda tez aşamasında çalışmalarını sürdürmektedir.

